

PELON JA VIHAN VOIMALLA

**Rajat kiinni! -kansanliikkeen suomalaisuuden suojeleun verhottu rasistinen diskurssi
vuosina 2015-2017**

**Kaisu Kinnunen
Pro gradu-tutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2017**

TIIVISTELMÄ

PELON JA VIHAN VOIMALLA

Rajat kiinni! -kansanliikkeen suomalaisuuden suojeleun verhottu rasistinen diskurssi vuosina 2015-2017

Kaisu Kinnunen

Valtio-oppi

Pro gradu-tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaajat: Mika Ojakangas ja Tommi Kotonen

Syksy 2017

sivumäärä: 109 sivua

Tutkimuksen tehtävänä on selvittää, kuinka toistuva vihapuhe vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja maailmankuvaan. Tutkimuksen taustalla on kiinnostukseni laajempaan ilmiöön yhteiskunnallisen diskurssin muutoksesta rasistisia näkemyksiä hyväksyväksi. Tutkin vuoden 2015 pakolaiskriisiin vastauksena syntynyttä Rajat kiinni! -kansanliikettä esimerkkinä globalisaation ajan muukalaisvihamielisestä liikehdinnästä, joka toiminnallaan ja puhetavoillaan ylläpitää pelon ja vihan ilmapiiriä.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä on käytetty diskurssianalyysia ja sosiaalisten liikkeiden analyysia. Kielenkäytön kautta muodostetun todellisuuden ja sitä vastaavan kollektiivisen toiminnan ja identiteetin tutkimisen ohella huomio kiinnittyy sosiaalisen median vaikutuksiin kansanliikkeen toiminnassa.

Tutkimuksen pääasiallisen aineiston muodostaa Rajat kiinni! -kansanliikkeen mielenosoitusvideot ja Facebook-ryhmän keskustelut, joista olen valinnut tutkimukseeni otoksen liikkeen ajatusmaailmaa ja puhetyyliä kuvaavia toistuvasti esillä olevia kommentteja. Olen jäsennellyt aineiston analyysin teemoittain rinnastaen löydöksiäni aiempaan tutkimukseen radikaalioikeistosta, viharyhmistä sekä oikeistopopulistisesta ja rasistisesta diskurssista. Olen tulkinnut kansanliikettä kokonaisvaltaisesti yleisemmin nähtävissä olevan ilmiön valossa.

Keskeisenä tutkimustuloksena nousevat esille kansanliikkeen luomat kuvaukset todellisuudesta, johon kuuluvat käsitykset ihanteellisesta menneestä ja uhkaavasta tulevaisuudesta. Mielikuvien pohjalta synnytetty tarina kuvaa isänmaallisia suomalaisia sankareina, jotka toiminnallaan pyrkivät pelastamaan kansakunnan maahanmuuton aiheuttamalta vääjäämättömältä tuholta. Vihollisia kuvataan negatiivisesti ja dehumanisoivin keinoin. Kansanliikkeen puhetavat kuvaavat sekä piilevälle että avoimelle rasismille ominaisia piirteitä. Sosiaalisen median vaikutukset näkyvät sen helpottaessa ennakkoluuloihin perustuvien puhetapojen normalisoitumista.

Tutkimuksen tuloksien kautta voidaan päätellä, että Rajat kiinni! -kansanliikkeessä toimivat ylläpitävät vihamielisiä asenteita toisia kohtaan; ja luovat samalla uhkakuvien kautta pelon ja turvattomuuden ilmapiiriä. Erotteluun perustuva maailmankuva saattaa olla tietoisesti rakennettu tai puolueellisesti tulkitun informaation kautta saatu, minkä vuoksi huomion kiinnittäminen puhetapoihin ja tiedon lähteisiin tulee erityisen tärkeäksi yksilön toimiessa rasistisia ilmauksia levittävässä ryhmässä.

Avainsanat: vihapuhe, rajat kiinni, diskurssi, rasismi, radikaalioikeisto, oikeistopopulismi, pakolaiskriisi, sosiaalinen liike, dehumanisaatio, sosiaalinen media.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuskohteen ja aineiston erityispiirteistä.....	5
2. VIHAN VARJOSTAMA PUHE	8
2.1. Pakolaiskriisi Euroopan kontekstissa	9
3. RADIKAALIOIKEISTON LAAJA KIRJO	13
3.1. Radikaalioikeiston kehitys Suomessa.....	15
3.2. Populismi radikaalioikeistoa määrittämässä.....	16
3.2.2. Oikeistopopulismien nousun selittäjiä Euroopan kontekstissa	18
4. SOSIAALISET LIIKKEET ANALYYSIN KOHTEENA.....	21
4.1. Kollektiivinen toiminta, globalisaatio, kulttuuri ja identiteetti	22
4.2. Sosiaalinen media konnektiivisen toiminnan mahdollistajana.....	25
4.2.1. Viharyhmät.....	28
5. DISKURSSIANALYYSI MENETELMÄNÄ	30
5.1. Racistisen diskurssin tutkimus.....	34
5.2. Oikeistopopulistinen diskurssi keskustelua ohjaamassa.....	38
5.2.1. Pelon ja kieltämisen politiikka	40
6. RAJAT KIINNI! -KANSANLIIKE	43
7. ISÄNMAAN SUOJELU KANTAVANA VOIMANA	47
7.1. Vanhojen asenteiden jäljillä.....	48
7.2. Todellisuus diskurssin takana.....	55
7.2.1. Tarina väärinymmärretyistä sankareista.....	64
8. VERKKOMAAILMA VIHAN AREENANA	70
8.1. Racistinen diskurssi kansanliikkeen puhetavoissa.....	71
8.2. Kansanliikkeestä viharyhmäksi - vihan kohteena <i>toiset</i>	77
8.2.1. Esimerkkinä itsemurhayrityksen halveksunta.....	81

8.3. Verkostojen internet ja sisäiset ristiriidat organisoitumisen esteenä	83
9. SYMBOLISEN TODELLISUUDEN JA VIHAN VIEHÄTYS	90
10. LOPUKSI	97
Lähdeluettelo	100
Tutkimuskirjallisuus	100
Verkkoaineisto.....	103
Videoaineisto	107

1. JOHDANTO

Globalisaation aikana vihan lietsonta esimerkiksi etnisen tai uskonnollisen taustan perusteella erottuvia ihmisryhmiä kohtaan on lisääntynyt (ks. esim. Wodak 2015). Maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden kokeminen uhkana kansalliselle kulttuurille esiintyy yhä useamman mielipiteissä. Lisäksi rasismia hyväksyvistä ja oikeuttavista puheista näyttäisi tulleen arkipäiväisiä sananvapauden nimissä esitettyjä mielipiteitä. Teknologian kehityksen myötä julkiset tiedotusvälineet ovat nousseet merkittävään rooliin syrjivien diskurssien rakentumisessa, kun omien asenteiden esittäminen on muuttunut vaivattomaksi erilaisilla internet-foorumeilla. Ihmisten ajattelun ohjaamiseen löytyy nykyisin suuren yleisön tavoittava väylä sosiaalisen median muodossa, mikä mahdollistaa vihamielisen ja turvattomuuden tunteeseen vetoavan yhteiskunnallisen ilmapiirin ylläpitämisen vihapuheen kautta.

Tutkin vuoden 2015 pakolaiskriisiin vastauksena eri puolilla Suomea syntynyttä Rajat kiinni! -kansanliikettä, joka kuvastaa hyvin lisääntyntä kritiikkiä globalisaation mukanaan tuomaa kulttuurista moninaisuutta kohtaan sekä maahanmuuton kokemista ensisijaisesti uhkana. Vihan ja pelon lietsonta ulkomaalaisia kohtaan on nähtävillä liikkeen puhetavoissa, minkä vuoksi kyseisen liikkeen toiminta on oivallinen esimerkki aineistosta tutkittaessa uudenlaista nationalistista ja radikaalioikeistolaista liikehdintää ja sen verhoon puettua vihaa nyky maailmassa. Tutkielmani kontekstissa viittaan nationalismiin erityisesti globalisaation mukanaan tuomana uudenlaisena ilmiönä, jossa korostuvat nimenomaan muukalaisvihamieliset asenteet ja radikaalioikeistolaisille liikkeille tyypillinen diskurssi asenteiden oikeuttajana.

Lähemmin tarkasteluni kohteena on Rajat kiinni! -kansanliikkeen luoma diskurssiivinen kuvaus todellisuudesta ja suomalaisuudesta, jota liikkeen jäsenet toivovat toiminnallaan suojelevan. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni pyrkiikin vastaamaan siihen: ”Millaisen symbolisen todellisuuden Rajat kiinni! -kansanliike tuottaa puheissaan suojelun tarpeessa olevan Suomen tilasta?” Keskityn toisessa kysymyksessäni uuden median ilmiöön

sosiaalisten liikkeiden kontekstissa sosiaalisen median ollessa niin oleellinen osa kansanliikkeen toimintakenttää. Sosiaalinen media vaikuttaa todellisuuden rakentumiseen, ja samanmielinen ryhmä edesauttaa puolueellisten asenteiden luomisessa, jolloin pelko ja huoli muuntuu helposti vihaksi. Dehumanisaatio puhetaivoissa vahvistaa tätä vihaa ja saa toiset näyttäytymään kaiken pahan lähteenä. Toimintakentän muutoksen ymmärtäminen on tärkeää tarkasteltaessa puheen kautta muodostettua maailmankuvaa ja asenteisiin vaikuttamista: etenkin kun aineistoni pohjautuu osittain verkossa käytyihin keskusteluihin, on hyvä ymmärtää verkkomaailmaa keskusteluympäristönä ja vaikutuskanavana. Kiinnitänkin erityisesti huomiota sosiaalisen median vaikutuksiin pelkoihin ja vihaan perustuvien asenteiden levittämiskanavana; ja pyrin vastaamaan kysymykseen: ”Kuinka sosiaalisen median vaikutukset vihan levittämiskanavana näkyvät Rajat kiinni! -kansanliikkeen toiminnassa?”

Pohjimmainen tarkoitus tutkimuksella on herätellä ymmärrystä siitä, kuinka käyttämämme kieli rakentaa käsitystämme todellisuudesta; ja kuinka vakavasta asiasta on kyse, kun toisen yksilön ihmisyyttä kielletään. Lisäksi pyrkimyksenäni on tuoda esille sosiaalisen median vaikutuksia vahvistusharhan muodostumiseen eli vääristyneen informaation pohjalta luotujen yhteisten käsitysten rakentumiseen. Tutkimusaihe on niin aineistoltaan kuin aiheeltaan ajankohtainen: kansanliike on tätä kirjoittaessa edelleen toiminnassa ja tuottaa koko ajan uutta materiaalia aineistoksi. Lisäksi liikkeen synnylle sysäyksen antanut pakolaiskriisi ei ole vielä nähnyt loppuaan Lähi-idän epävakaan tilanteen vuoksi, mikä edelleen antaa kimmokkeen ylläpitää vihapuhetta.

Kontekstin ja käsitteiden ymmärtämisen vuoksi aloitan teoreettisen taustoituksen kuvaamalla nationalistisen ja radikaalioikeistolaisen liikehdinnän taustaa ja kehitystä. Yhteiskunnallisen keskustelun sävyyn vihapuhetta hyväksyvänä on osaltaan vaikuttanut radikaalioikeistoon lukeutuvan oikeistopopulismien nousu poliittiselle kentälle niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, minkä vuoksi tutustun lyhyesti populismin taustoihin ja esitettyihin kannatuksen nousun syihin 2010-luvulla. Oikeistopopulismi ei ole ilmiönä uusi, mutta sen luotsaamat puhetaivot ovat nousseet uudella tavalla esiin niin mediassa kuin politiikan tutkimuksen kentällä, minkä vuoksi kyseisen ajattelumaailman viehätysten ymmärtäminen on tärkeää. Ilmiön ymmärtäminen on erityisen tärkeää juuri sen

vuoksi, että oikeistopopulistisille politiikan edustajille ominaiset puhutavat, kuten erottelun tekeminen pelon ja vihan lietsonnan keinoin, ovat vaikuttaneet yhteiskunnassa käytettyyn kieleen: rasismien arkipäiväistyminen ja vihamielisten asenteiden herääminen näkyvät ainakin Rajat kiinni! -kansanliikkeen puhetavoissa.

Teoreettinen taustoitukseni pitää sisällään myös katsauksen sosiaalisten liikkeiden analyysiin. Kuvaan sosiaalisten liikkeiden analyysia ja sen yhteyksiä kollektiivisen toiminnan tutkimukseen. Lisäksi tuon esille yleisimpiä piirteitä, joita sosiaaliin liikkeisiin liitetään tutkimuksen kentällä keskittyen erityisesti kollektiivisen identiteetin muodostamiseen ja kulttuuristen merkitysten vaikutuksiin kollektiivisessa toiminnassa. Sosiaaliset liikkeet ovat muuttaneet muotoaan aikojen saatossa niin organisoitumisen muotojen kuin asiasisältöjen suhteen. Nykyisin sosiaalisten liikkeiden mielenkiinnon keskiössä on usein globalisaatio ja sen herättämät tunteet esimerkiksi kulttuuristen arvojen muutosten nostattamien pelkojen saralta. Uudenlaisia organisoitumisen keinoja on syntynyt uuden viestintäteknologian eli internetin ja sosiaalisen median helpottaessa yhteydenpitoa. Internet on muuttanut ihmisten osallistumiskäytäntöjä niin poliittiseen kuin sosiaaliseen toimintaan; ja erityisesti sosiaalisella medialla on suuri rooli ihmisten mobilisoinnissa. Kollektiivisen toiminnan ohella puhutaan sosiaalisen median ajalle tyypillisestä konnektiivisesta toiminnasta, jossa mahdollistuu suuren yleisön löyhiin siteisiin perustuva osallistuminen toimintaan digitaalisen median välityksellä.

Sosiaalisen median aikainen konnektiivinen toiminta ei kuitenkaan aina ole positiivisiin arvoihin ja yhteiseen hyvään tähtäävää. Viharyhmät ovat löytäneet internetin kautta sanomansa levittämiseen laajemman ihmisjoukon tavoittavan kanavan, mikä on mahdollistanut useamman ihmisen altistumisen kyseenalaisille diskursseille. Rajat kiinni! -kansanliikkeen puheissa esiintyy toistuvasti teemoja, jotka pohjautuvat kyseenalaisista internet-lähteistä muodostettuihin totuuksiin. Monet kansanliikkeen Facebook-ryhmässä käydyistä keskusteluista ovat rinnastettavissa viharyhmille ominaisiin diskursseihin.

Tutkimusmenetelmäni toimii diskurssianalyysi tutkielmani perustuessa puheen kautta muodostetun todellisuuden tulkintaan. Diskurssianalyysi tarjoaa välineitä tutkia puheiden ja

retoriikan taustalla toimivia asenteita ohjaavia olettamuksia sekä toistuvia keskustelulle ominaisia piirteitä. Diskursseissa esiintyviä säännöllisiä teemoja, sanavalintoja ja tyyliä tutkimalla voi selvittää kieltä käyttävän yhteisön käsityksiä todellisuudesta: menneestä, nykyisyydestä ja tulevaisuuden kuvista. Identiteetin diskurssiivinen rakentuminen on myös tärkeä osa todellisuuden käsitysten tutkimista: puheessa määriteltyjen vihollis- ja ystävyysuhteiden kautta selviää, millaisena diskurssiivisessa tilassa toimivat näkevät oman sisäryhmänsä, ja ketkä jäävät ulkopuolelle. Kollektiivisen identiteetin voi nähdä muotoutuvan yhteisen alkuperän ja muistin ympärille: esimerkiksi kukoistuksen aikaan viittaaminen ja yhdessä koettu uhriasema rakentavat ryhmään kuuluvuutta. Diskurssianalyysin avulla paljastettavat tarinat kuvaavat ryhmässä jaettuja käsityksiä todellisuudesta ja voivat auttaa ymmärtämään toimintaan osallistuvien asenteita.

Diskursseja voi tutkia myös ajassa muuttuvina. Käsitysten muutoksia tai pysyvyyttä ymmärtääkseni tarkastelen Rajat kiinni! -kansanliikkeen puhetapoja suhteessa aiemmin esiintyneeseen muukalaisvihamieliseen keskusteluun viitekehyksenäni aikalaisten reaktiot somalipakolaisiin 1990-luvulla. Ymmärryksen syventämiseksi tarkastelen kansanliikettä myös rasistisen ja oikeistopopulistisen diskurssin kontekstissa niiden rakentaessa oleellisia osia kansanliikkeen puhetavoista. Erilaiset lähestymistavat tarjoavat erilaisia niin yksilöllisiin kuin sosiaalisiin selityksiin perustuvia argumentteja ja näkökulmia rasismien tutkimukselle. Uudemmissa tutkimustrendeissä ideologioita käsitellään usein diskurssiivisen toiminnan kautta: ideologiaa ja diskurssia ei eroteta muusta sosiaalisesta toiminnasta. Uudemmat lähestymistavat keskittyvät erityisesti siihen, kuinka ideologisesta diskurssista tulee populaaria diskurssia, joka tunnustetaan totuutena ja tehokkaana retoriikkana. (ks. esim. Wetherell & Potter 1992.)

Aineistoni koostuu Rajat kiinni! -kansanliikkeen mielenosoituksista ja Facebook-ryhmän keskusteluista aikavälillä 30.9.2015-30.9.2017 eli liikkeen alkua ajoista tähän päivään. Mielenosoitusvideoita on runsaasti: väkimäärältään suurimmat mielenosoitukset sijoittuvat vuoden 2015 ja 2016 vaihteeseen, minkä vuoksi keskityn erityisesti näihin analyysissäni. Facebook-komentointi on säilynyt kahden vuoden ajan vilkkaana joskin ihmismäärältään vaihtelevana. Olen rakentanut tutkimukseni aineistolähtöisesti pyrkien tulkitsemaan kuvausta todellisuudesta, jota liike puhetavoillaan rakentaa.

Tutkimusmetodini on valikoiva ja erilaisia teoreettisia lähtökohtia yhdistelevä. Suhteutan analyysiani tutkimuskirjallisuuden kautta muodostamaani taustoitukseen ja aiempaan samankaltaisia aiheita ympäröivään teoretisointiin. Tutkin pääasiallisesti kansanliikkeen muodostamaa ja ylläpitämää diskurssia, minkä pohjalta pyrin ymmärtämään liikkeen jäsenten jakamaa maailmankuvaa. Rajat kiinni! -kansanliike ei ole ainoa pelolla, rasisisella vihalla ja vastakkainasettelulla leikittelevä liike nykymaailmassa; ja ilmiön normalisoiduttua ulospääsy tilanteesta vaatii molemminpuolista ymmärrystä. Tämän vuoksi näen tutkimukseni merkityksellisenä kaikille, jotka haluavat ymmärtää vihamielisen diskurssin takana vaikuttavia tekijöitä.

1.1. Tutkimuskohteen ja aineiston erityispiirteistä

Julkisessa keskustelussa esillä olevan aiheen tutkimisessa itsensä etäännyttäminen tutkimuskohteesta on tärkeää, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että tutkijan on pyrittävä tarkastelemaan tilannetta ikään kuin ulkopuolelta. Itsensä etäännyttäminen aineistosta on yleistä politiikan tutkimuksessa erityisesti, jos aihe on ajankohtainen. (Vaarakallio & Haapala 2013, 4–7.) Tiedostan, että Rajat kiinni! -kansanliikkeen ympärillä käytyä julkista keskustelua pitkään seuranneena minun ei ole välttämättä mahdollista olla täysin ulkopuolella keskustelusta ja ennako-oletuksista, mitä kansanliikkeeseen liittyy. Pyrin kuitenkin analyysissäni huomioimaan asemani ulkopuolisena tarkkailijana ja tutkimuksen tekijänä. Tähän tarjoaa hyviä välineitä populismia ja ääri liikkeitä tutkivan Vaarakallion (2013) esittelemä lähestymistapa tutkimuskohteisiin.

Vaarakallio (2013, 29) korostaa älyllisen etäisyyden säilyttämisen tärkeyttä tutkittavasta kohteesta erityisesti tutkittaessa populististen puolueiden yksinkertaistettuja diskursseja: tällöin tutkijan on pysyttävä puolueettomana ja kohdattava tarkastelun kohteena olevat toisinaan epämiellyttävätkin ideologiat. Lisäksi tutkimuksen tekijän tulee suhtautua vakavasti yksinkertaistettuihin ideologioihin, ja pyrkiä tulkitsemaan tutkittavan kohteen keskeisen viestin sisältöä tekstien ja puheen takaa. Tarpeellinen etäisyys on rinnakkain myös sen asiantilan kanssa, että tutkijalla ei ole tarkoituksena legitimoida ideologiaa, jota hän tutkii. (Vaarakallio 2013, 29.) Sen lisäksi että ideologiaa tai kielenkäytön kautta rakennettua

diskurssia ei ole tarkoitus pyrkiä legitimoimaan tutkimuksessa, on kiinnitettävä huomiota liian hätäiseen tuomitsemiseen. Tämä pätee erityisesti tutkittaessa rassistista diskurssia.

Rasismia tutkineet Wetherell ja Potter (1992, 16) painottavat, että analyysissä on tärkeää tiedostaa poliittinen ja moraalinen tuomitseminen, kun jotakin diskurssia luokitellaan rassistiseksi: ryhmien kuvauksissa tulee huomioida, kuvaavatko esimerkiksi rodulliset väitteet todellisia sosiaalisia suhteita kyseisessä yhteisössä. Jos diskurssiivinen lausunto ei kuvaa todellisuutta ja sen tieteellinen perusta on heikko, voidaan päätellä diskurssin olevan mahdollisesti ideologinen. Ihonväriin tai fyysisiin ominaisuuksiin viittaavia arvostelmia voidaan pitää virheellisinä, koska rodulliset kuvaukset ovat ristiriidassa modernin biologian ja genetiikan kehityksen kanssa. Lisäksi ne syyllistyvät terminologiaan, joka ei usein ole pätevä kuvaamaan ryhmäsuhteiden todellista luonnetta. (Wetherell & Potter 1992, 16.)

Seuraan Rajat kiinni! -kansanliikkeen toiminnan ja diskurssin tutkimisessa yllä esiteltyjä etäännyttämisen keinoja. Liikkeen ylläpitämät puhuvat ja kielenkäyttö näyttävät usein moraalisesti arveluttavina. Lisäksi diskurssin kautta rakennettu maailmankuva muistuttaa piirteiltään toisinaan salaliittoteoriaa. Suoranainen toisiin ihmisiin kohdistuva vihamielinen puhe on yleistä erityisesti sosiaalisessa mediassa käydyissä keskusteluissa. Valintani tutkia kyseistä kansanliikettä saattaa näyttää siltä, että pyrin antamaan arvoa ryhmän ajamille asenteille ja oikeuttamaan liikkeen toimintaa määrittellessäni sen relevantiksi tutkimuskohteeksi. Vaikka nostankin kansanliikkeen jalustalle tutkiessani sitä vakavasti, tarkoitukseni käsillä olevassa työssä ei ole kansanliikkeen ylläpitämisen diskurssin hyväksyminen. Toisaalta pyrin välttämään perusteetonta tuomitsemista ilman tarvittavaa aineistosta löytyvää evidenssiä, koska keskeinen pyrkimykseni on liikkeen toimintaan osallistuvien ymmärtäminen.

Huomioin myös kommentteja lukiessani, että kansanliikkeen toimintaan osallistuvat ihmiset käsittelevät omia pelkojaan ja tyytymättömyyttään: osalle kansanliikkeeseen liittyneistä päätös osallistumisesta saattaa olla alkujaan peräisin aidosta huolesta ja epävarmuudesta, jotka ovat ryhmän vaikutuksesta muodostuneet suuttumukseksi ja vihamieliseksi kielenkäytöksi tiettyjä ihmisryhmiä vastaan. Lisäksi oletan varovasti, että kaikki

kansanliikkeen jäsenet eivät aktiivisesti tiedosta, että heidän kommenttejaan on mahdollista seurata julkisen Facebook-ryhmän kautta. En näe tarpeelliseksi tässä työssäni eritellä jokaisen kommentoijan nimeä, vaikka ryhmä on julkinen ja ihmiset kommentoivat siellä usein omilla nimillään ja kasvoillaan. Tuon esille lähinnä muutenkin julkisuudessa toimivien ja haastatteluja antaneiden henkilöiden nimet silloin, kun näen sen analyysin kannalta tarpeelliseksi. Huomautettakoon, että Facebook mahdollistaa profiilien tekemisen niin, ettei henkilöä ole tunnistettavissa kommenttien takaa: osa kommentoijista saattaa siis toimia tekaistulla nimellä. Lisäksi aineiston erityislaatuisuus sosiaalisen median osalta liittyy haasteisiin kerätä järjestelmällistä dataa etenkin ryhmän ollessa niin aktiivinen kommentoimaan kuin Rajat kiinni! -kansanliikkeen ryhmä: kommentteihin palaaminen saattaa olla lähes mahdotonta ja ainakin aikaa vievää jo samana päivänä kommenttien julkaisusta. Onnistuin kuvakaappausten avulla keräämään kattavan aineiston Facebook-ryhmässä käydyistä keskusteluista kahden vuoden ajalta. Facebook-aineistoa kerätessäni kiinnitin huomiota tavanomaisen kommentoinnin ohella reaktioihin, joita syntyi erilaisten välikohtausten, laajasti uutisoitujen tapahtumien ja rinnakkaisliikkeiden toiminnan seurauksena. Aineisto on tallennettu ja saatavilla pyydettyäessä. Facebook-aineiston lisäksi ladattavissa olleet mielenosoitusvideot on tallennettu.

2. VIHAN VARJOSTAMA PUHE

"Muslimi on muslimi vaikka kiehuva rasvassa sen kierittelis, eli kuula päähän joka torakalle!!!!"^{1*}

Maahanmuutto, monikulttuurisuus ja islam ovat ajankohtaisia vihapuheen kohteita ympäri Eurooppaa (Pöyhtäri & Kantola 2013, 28). Yllä olevan lainauksen kaltaiset kommentit ovat vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä yleistyneet erityisesti maahanmuuttoa käsittelevissä verkkokeskusteluissa. Ilmiön taustalla voi olla niin yksilöiden huonosta olosta kumpuava tarve syntipukkien löytämiselle kuin maahanmuuton uhkakuvilla pelaavien oikeistopopulistien nousu. Kuva vihamielisen kielen käytöstä hyväksyttävänä tapana toimia on voinut rakentua myös mediassa esiintyneen kielen pohjalta (Pöyhtäri & Kantola 2013, 39–40).

Vihapuheeksi määritellään Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen (97) 20² mukaan ilmaisut, joiden katsotaan muun muassa levittävän tai oikeuttavan muukalaisvihamielisyyttä tai muun muotoista suvaitsemattomuuteen perustuvaa vihaa pitäen sisällään vähemmistöjä, siirtolaisia ja maahanmuuttajataustaisia ihmisiä syrjivät ja vihamieliset ilmaisut. Määritelmä on tarpeellinen, koska vihapuhe terminä esiintyy keskusteluissa ristiriitaisissa merkityksissä. Yhtäältä vihapuheen voidaan katsoa rajoittavan julkista keskustelua, kun taas toisaalta mielipiteen ilmaisun rajoittaminen saatetaan nähdä sananvapauden kaventamisena (Pöyhtäri, Haara & Raittila 2013, 222). Usein puhe juuri maahanmuutosta on hyvin vääristynyttä keskustelun pyöriessä lähinnä sen ympärillä, kuinka keskustelun osapuolet leimautuvat eri ryhmiin. Maahanmuuttoa vastustavat kertovat usein heihin osoitetusta median ajojohdista, jossa heidät leimataan rasisteiksi. Toisaalta esimerkiksi toimittajat kertovat joutuvansa usein vihamielisen kommentoinnin tai häirinnän kohteiksi. (Pöyhtäri ym. 2013, 124–129.)

¹ Kommentti on Rajat kiinni! -kansanliikkeen Facebook-ryhmässä 2.4.2016 klo 9.45 julkaistu henkilön omalla nimellä. Facebookissa käytössä oleva nimimerkki on useimmissa tapauksissa henkilön oma nimi. Lisäksi henkilö on tavallisesti tunnistettavissa omasta profilistaan. *Tulevat lainaukset, joissa ei ole muuta lähdettä erikseen ilmoitettu, ovat samasta verkkoympäristöstä poimittuja; tilan säästämiseksi viittaan niihin lyhyemmin: päivämäärällä.

² ks. Suositus 97(20).

Termin määrittely on tärkeää myös siksi, että vihapuheelle ei ole suoraa lainopillista määritelmää. Määritelmän puuttuminen tekee vihapuheesta rankaisemisesta oikeusteitse monimutkaista, koska myöskään yksittäistä nimenomaan vihapuheeseen viittaavaa säädöstä ei ole (Pöyhtäri & Kantola 2013, 62–69). Rikoslaisissa (2011/511 § 10) on kuitenkin määritelty esimerkiksi kiihottaminen kansanryhmää vastaan rangaistavaksi. Kyseinen laki tuomitsee jotakin ryhmää (esimerkiksi ihonvärin perusteella) uhkaavan tai solvaavan mielipiteen levittämisen. Pöyhtäri ja Kantola (2013, 69) toteavatkin osuvasti: vaikka vihamielinen tai rasistinen puhe eivät olisikaan juridisesti rangaistavia, saattavat ne silti olla loukkaavaa ja haitallista vihapuhetta. Vihamielinen puhetapa esimerkiksi eri etnisten ryhmien edustajia kohtaan saattaa muodostaa kuvaa ryhmästä huonompana, jolloin pohja syrjivälle käytökselle kyseistä ryhmää kohtaan on rakennettu. Näin siis myös epäsuora vihapuhe esimerkiksi ulkomaalaisia kohtaan voi luoda vihamielisiä asenteita ja negatiivista kuvaa ryhmän jäsenistä. (Pöyhtäri & Kantola 2013, 36, 43.) Erityisesti vuonna 2015 Eurooppaa kohdannut niin kutsuttu pakolaiskriisi³ on nostanut vihapuheen julkisen keskustelun aiheeksi.

2.1. Pakolaiskriisi Euroopan kontekstissa

Vuonna 2015 Euroopan unioni taisteli euroalueen pysyvyydestä Kreikan tilanteen johdosta. Samana vuonna Pariisissa tapahtuneet terrori-iskut puhuttivat ympäri Eurooppaa; ja lopulta kyseisen vuoden aikana Lähi-idän sodan repimiltä alueilta alkoi tulla pakolaisia Eurooppaan. (Mudde 2016, 25.) Eurooppaan saapui vuonna 2015 yli miljoona turvapaikanhakijaa⁴, minkä seurauksena puhe pakolaiskriisistä syntyi (Collett 2017, 150). Puhe kriisistä valtasi poliittisen kentän ja median turvapaikanhakijoiden liikkua Italian ja Kreikan lisäksi muualle Eurooppaan ja erityisesti pohjoiseen. Viime vuosina suurin osa pakolaisista tulee Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta sekä kehittyvistä maista eteläisen ja kaakkoisen Aasian

³ Pakolaiskriisi ei terminä kuvaa turvapaikanhakijoiden tilannetta välttämättä parhaiten; lisäksi kriisistä puhuminen voi olla harhaanjohtavaa sen tuottaessa vääristyneitä mielikuvia tapahtumista. Paremmen termin puuttuessa puhun pakolaiskriisistä reaktioiden kuvatessa kriisille ominaisia piirteitä.

⁴ Euroopan unionin jäsenmaihin saapui vuoden 2015 aikana 1 255 640 kotimaidensa epävakaita oloja paennutta turvapaikanhakijaa. Suurin osa heistä tuli Syyriasta, Afganistanista ja Irakista. Turvapaikanhakijoiden määrä moninkertaistui edellisiin vuosiin verrattuna. (Eurostat 44/2016.) Suomeen turvapaikanhakijoita saapui 32 475. Heistä suurin osa tuli Irakista, Afganistanista ja Somaliasta (Maahanmuuttovirasto 2016.)

alueelta. Meneillään oleva kriisi viittaa erityisesti Syyriasta pakenevien turvapaikanhakijoiden tilanteeseen. (Lahav 2016, 13; Menéndez 2016, 395.)

Kansallisesti kriisiin reagoitiin rakentamalla rajoja ja muureja Euroopan sisälle ja ulkorajojen valvontaa lisättiin (Menéndez 2016, 400). Reaktio seuraa samankaltaista kaavaa, kuin vuoden 2001 syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeiset toimet. Tällöin kansainvälinen yhteistyö pakolais- ja maahanmuuttopolitiikan saralla alkoi muotoutua puheeksi turvallisuuspolitiikasta, jossa keskityttiin erityisesti ulkoa tulevaan terrorismiin ensisijaisena uhkana kansalliselle turvallisuudelle. (Lahav 2016, 10.) Keskustelu pakolaiskriisin ympärillä onkin hyvin polarisoitunutta. Vaihtoehtoja mahdollisista käytännöistä turvapaikanhakijatilanteen selvittämiseksi on yliyksinkertaistettu joka puolella: rajat tulisi joko sulkea tai avata (Collett 2017, 153).

Monissa Euroopan maissa maahantulijoita alettiin pitää symbolina kaikelle epäonnistuneelle ja väärin menneelle vuosikymmenten ajan. Raja- ja maahanmuuttopolitiikan tiukentamiseen ovat vaikuttaneet myös pelko avoimista rajoista ja vieraiden kulttuurien saapumisesta Euroopan unioniin. Euroopassa suosiota onkin kerätty politiikassa suuntaamalla kaikki ahdistuneisuus, pelko ja epävarmuudet pakolaisiin (Menéndez 2016, 388, 401; Lahav 2016, 12). Pelkoa ja uhkakuvia ovat edesauttaneet myös julkisten tiedotusvälineiden välittämät määritelmät pakolaisista.

Ihmiset, jotka eivät ole henkilökohtaisesti kosketuksissa turvapaikanhakijoiden kanssa, saavat tilanteesta median välittämän kokemuksen, johon kuuluvat median esittämät kuvaukset hyvistä ja pahoista turvapaikanhakijoista. Median kuvauksiin perustuva käsitys todellisuudesta aiheuttaa ristiriitaisuuksia ja törmäyksiä niin kutsuttujen erilaisten maailmojen välillä. Määritelmät ja käsitykset vaihtelevat eri diskursseissa, ja niillä voi olla vaikutusta julkiseen reaktioon maahanmuuttajia, pakolaisia ja turvapaikanhakijoita kohtaan. (Szczepanik 2016, 28–32.) Välillinen kokemus luo helposti yleistyksiä eri ryhmistä, mikä tekee aktuaalisen tilanteen ymmärtämisestä vaikeaa. Välillisen kokemuksen kautta muodostunut näkemys mahdollistaa jo muutenkin tunteita herättävän maahanmuuttokeskustelun kärjistymisen. (Szczepanik 2016, 32.)

Geneven pakolaissopimuksessa vuodelta 1951 pakolainen määritellään ihmiseksi, joka pakenee kotimaastaan peläten vainoa tai sortoa esimerkiksi syntyperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, sosiaalisen asemansa tai mielipiteidensä vuoksi (Szczepanik 2016, 27). Joissakin tutkimuksissa pakenevista turvapaikkaa hakevista ihmisistä käytetään nimitystä pakotettu siirtolainen. Tällä viitataan kotimaidensa epävakaita oloja pakeneviin henkilöihin, jotka eivät välttämättä ole saaneet pakolaisstatusta. (ks. Menéndez 2016, 388.) Virallisia määritelmiä ohittavat ja usein virheelliseen informaatioon perustuvat median välittämät kuvaukset pakolaisista kertovat mielikuvista, joiden avulla määritellään, millaiset pakolaiset nähdään legitimeinä eli suojelua ansaitsevina - niin sanottuina hyvinä pakolaisina (Szczepanik 2016, 24, 29–32).

Vuoden 2015 pakolaiskriisin yhteydessä naiset ja lapset näyttäytyivät mediassa usein haavoittuvina ja apua tarvitsevina, kun taas miehet esitettiin barbaareina, vaarallisina ja sosiaalihuoltojärjestelmää hyväksikäyttävinä (Szczepanik 2016, 24, 26). Julkisuudessa ilmaistaviin käsityksiin pakolaisista vaikuttivat sukupuolen lisäksi myös yksilön materiaallinen omistus kuten älypuhelin sekä matkaseurue. Yksin matkustavat miehet saivat helposti pelkurin leiman, koska heidän katsottiin jättäneen perheensä taakseen. Lisäksi pakolaisen kansalaisuus vaikuttaa usein näkemyksiin siitä, onko hän ”haluttu” pakolainen. (Szczepanik 2016, 25.) Ongelmat median antamissa kuvissa saattavat liittyä siihen, että pakolaiset nähdään vain poliittisten toimien välineenä. Huomiotta jää usein myös ajallisuus ja geopolittisten tilanteiden muutokset, minkä seurauksena kaikki pakolaiset esitetään samanlaisena tietynlaisista olosuhteista tulevana ja tietyn tavoin käyttäytyvänä ihmisjoukkona. Yksinkertaistettuun kuvitelmaan pakolaisista liittyy vahvasti se, ettei pakolaisia nähdä yksilöinä vaan ihmismassoina. (Szczepanik 2016, 30–31.)

Szczepanikin (2016, 31) näkemyksen mukaan tämän hetken pakolaiskriisin kohdalla vääristyneitä mielikuvia on käytetty oikeuttamaan pakolaisten pitäminen poissa Euroopasta, missä onnistuttiin jokseenkin, kun vuonna 2016 Euroopan unioni yhtenäisti turvapaikkapolitiikkaansa ja siirsi osittain vastuun pakolaisten suojelusta Turkille.⁵ Lisäksi

⁵ Pakolaispolitiikan ja pakolaisten suojelun ”ulkoistamista” kolmansiin maihin tai konfliktialueita ympäröiviin usein kehittyviin, epävakaisiin tai ihmisoikeusrikkomuksista tunnettuihin maihin on kritisoitu moraalisesti arveluttavaksi ja kestävämmäksi sekä pitkällä tähtäimellä haitalliseksi (ks. Lahav 2016, 15; Menéndez 2016, 389; Mudde 2016, 25).

median ruokkimat turvattomuuden tunteeseen perustuvat mielikuvat maahanmuuttajista, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista jäivät elämään ihmisten pelolla ja maahanmuuton uhkilla pelaavien radikaalioikeiston laajaan kirjoon kuuluvien oikeistopopulistien suosion myötä (Mudde 2016, 25; Stockemer 2016, 1005–1006). Juuri negatiiviset käsitykset maahanmuuttajista vaikuttavat radikaalioikeiston menestykseen (Stockemer 2016, 1008), minkä vuoksi radikaalioikeistoon on mielekästä tutustua.

3. RADIKAALIOIKEISTON LAAJA KIRJO

Erilaisten niin autoritäärisiä ja muukalaisvihamielisiä kuin populistisia, nationalistisia ja fasistisia aatteita seuraavien suuntausten välille voi olla vaikea vetää tiukkaa rajaa käsitteiden päällekkäisen käytön vuoksi. 1990-luvulla radikaaleista oikeistolaisista, äärioikeistolaisista, oikeistopopulistisista ja kansallispopulistisista puolueista sekä väkivaltaisista uusnatsi, äärioikeisto ja skinhead-tyylisistä liikkeistä on käytetty muun muassa nimitystä uusi radikaalioikeisto. (Pekonen 1999, 9–11.) Radikaalioikeistoa kuvataan nationalismiin⁶, rasismiin, ksenofobian, liberaalin demokratian arvojen vastaisuuden ja vahvan valtion kautta (Mudde 2007, 31; Pekonen 1999, 13). Nykyisin mediassa puhutaan uudesta radikaalioikeistosta usein äärioikeistona.

Äärioikeiston ideologia on lähtöisin valtion auktoriteettiin, luonnolliseen yhteisöön, hierarkiseen sosiaaliseen järjestykseen sekä yksilön ja yhteisön vapauksien rajoituksiin nojaavasta fasismista, jolla viitataan niin sanottuun uutta tulemistä tavoittelevaan ultranationalistiseen⁷ populismiin. Tällainen äärioikeiston määritelmä koskee nimenomaan liikkeitä, jotka asennoituvat liberaalin demokratian parlamentaarista järjestelmää vastaan puhuen valtion heikkouksista ja perinteisten yhteisöjen tuhosta. (Pekonen 1999, 11–13.) Pääasialliselta ideologialtaan vallankumouksellista fasismia ja kansan uudelleen syntymistä kannattavat äärioikeistolaiset liikkeet voidaan lukea myös uusfasismin piiriin kuuluviksi (Copsey 2007, 65). Vallankumoukselliselle fasismille, äärioikeistolaiseen poliittiseen perheeseen kuuluvalla kansallispopulismille ja radikaalille oikeistopopulismille onkin yhteistä se, että ne ovat ideologisesti järjestelmää vastustavia (Copsey 2007, 64–65). Etnosentristä nationalismia edustava kansallispopulismi ei fasismin tavoin pyri kuitenkaan

⁶ Nationalismilla viitataan perinteisesti kansallisvaltion syntyyn yhdistettävään kansallisuusaatteeseen, jossa korostuu tietyn kansan yhteenkuuluvuus. Toisaalta ihmisiä yhdistävä kulttuurinen nationalismi ja valtion muodostukseen eli poliittiseen yhteisöön viittaava poliittinen nationalismi voidaan nähdä erillisinä tapoina ymmärtää nationalismia. Poliittinen nationalismi jaetaan usein myös liberaaliin, konservatiiviseen, ekspansionistiseen ja antikoloniaaliseen nationalismiin, joiden tavoitteet ja toimintatavat eroavat sen mukaan, mistä lähtökohdista mikäkin on saanut alkunsa. (ks. esim. Heywood 2002, 105–124.) Uudempana ilmiönä näyttäytyy globalisaation kokeminen uhkana kansallisvaltioille, mikä on synnyttänyt uudenlaista nationalismia luoden sen kautta tarpeen erilaisuuden poistamiseen niin poliittisin kuin viime kädessä väkivaltaisoin keinoin. Ennakkoluuloihin ja poissulkemiseen perustuessaan nationalismi saattaa johtaa muukalaisvihamielisyyteen ja rasismiin, mitkä toimivat usein pohjana identiteettipolitiikasta kumpuaviin vihatekoihin ja sotiin. (ks. esim. Kaldor 1999, 7–8, 76–78.)

⁷ Ultrnationalismilla tarkoitetaan niin sanottua äärimmäistä nationalismia eli uskoa oman kansan uudelleensyntyyn – uuden järjestyksen luomiseen.

tuhoamaan demokratiaa, vaan muokkaamaan sitä etnisesti homogeeniselle kansalle kuuluvaksi. Samoin toimii radikaali oikeistopopulismi pyrkimyksissään demokratian ja yksilön vapauksien korvaamiseen autoritäärisellä järjestelmällä, jossa oikeudet määrittyvät esimerkiksi etnisyyden tai uskonnon mukaan. (Copsey 2007, 65; Pekonen 1999, 14.) Uudempia suuntauksia luonnehditaan myös demokratian vastaisen oikeistolaisen ekstremismin sekä populistisen vasemmistoa vastustavan uuskonservatismiin kautta. Uuskonservatismiin kuvataan vastustavan niin sanottua materialismin jälkeistä aikaa edustavaa uutta vasemmistoa, joka suuntaa katseensa feminismiin, individualismiin ja ympäristöasioihin. (Pekonen 1999, 16.)

Uudempi radikaalioikeisto onkin enemmän tulosta uuden ajan ongelmista verrattaessa esimerkiksi sotien väliseen selvästi fasistiseen radikaalioikeistoon. Tähän viittaa myös uuden radikaalioikeiston luonnehdinta järjestelmän vastustajina enemmän kuin fasismin kannattajina. (Pekonen 1999, 15–16.) Radikaalioikeistolaisten liikkeiden ideologian perustana onkin usein vastustaminen: he vastustavat demokratiaa, pluralismia, parlamentarismia, tasa-arvoa ja puolueita. Vastustamista motivoiva poliittinen tyytymättömyys liittyy osaltaan oikeistopopulismiin ja ääriliikkeiden syntyyn. Materialismin jälkeisen ajan oikeistolaisuuteen kuuluu olennaisesti muun muassa kaipuu kuviteltujen perinteisten arvojen äärelle, hierarkisen järjestyksen palauttaminen sekä kansallisen ylpeyden kasvattaminen, kun tyytymättömyys ja epävarmuus globalisaation myötä kasvavat. (Pekonen 1999, 19–20.) Uusi radikaalioikeisto ei siis ole pelkkää konservatismiin jatkumoa vaan poliittisen kentän muutosten tulosta; asenteiden laukeaminen ja liikehdinnän alkaminen saavat usein pontta jostakin poliittisen kulttuurin muutoksesta kuten maahanmuutosta (Pekonen 1999, 16, 20). Maahanmuuton vastustaminen onkin noussut nykyajan liikehdinnässä keskiöön.

Radikaalioikeistoon voidaan laskea kuuluvaksi moninainen joukko erilaisia oikeistolaisia ryhmittymiä, jotka jakavat osittain samanlaisia ideologioita tai asenteita. Usein keskenään ristiriitaiset niin sanotut äärioikeiston edustajat päätyvät esimerkiksi hieman maltillisempien oikeistopopulististen puolueiden listoille ehdolle vaaleissa. (ks. esim. Copsey 2007, 65.) Vastaavaa on tapahtunut myös Suomessa esimerkiksi muslimivastaisten edustajien päästyä politiikkaan populistiseksi ja nationalistiseksi kuvatun perussuomalaisten [puolueen]

listoilta (Jalonen 2011, 333–338; Wodak 2015, 194). Ennen perussuomalaisten nousua radikaalioikeistolainen liikehdintä on ollut verrattain pienimuotoista Suomessa.

3.1. Radikaalioikeiston kehitys Suomessa

Ennen 2000-lukua Suomea on pidetty poikkeuksena muualla Euroopassa tapahtuneessa uuden radikaalioikeiston nousussa (ks. Pekonen 1999, 9). Vaikka Suomi on täyttänyt usein esiintyvät olosuhteet uuden radikaalioikeiston syntyyn, kuten kasvava työttömyys ja tyytymättömyys politiikkaan, on merkittävä radikaalioikeiston liikehdintä ollut vähäistä. Tämä voi johtua Suomen historiasta toisen maailmansodan jälkeen sekä ulkopoliittisesta asemasta suhteessa Neuvostoliittoon: puolueet niin oikealla kuin vasemmalla jakoivat ulkopoliittisen linjan ensisijaisuuden, eikä tilaa radikaalioikeistolaisille puolueille tai organisaatioille niinkään ollut. (Pekonen 1999, 18–19, 115; Pekonen, Hynynen & Kalliala 1999, 32–34.) Vähäisestä liikehdinnästä voi kertoa myös se, että Suomessa on ollut suhteellisen vähän ulkomaalaisia vielä 1990-luvulla⁸, jolloin niin sanottua tarvittavaa kimmoketta radikaalioikeistolaiseen liikehdintään ja vastustamisen asenteisiin ei ole ollut (ks. esim. Aallas 1991; Pekonen 1999, 19).

Radikaalioikeistolaisten suuntausten vähyys ei tarkoita, että ilmiö olisi täysin puuttunut Suomesta: 1970-luvulla julkiseen kenttään nousi muutamia maltillista oikeistopolitiikkaa ja populismia edustavia puolueita sekä äärioikeistolaisia liikkeitä.⁹ (Pekonen ym. 1999, 35–40.) Neuvostoliiton romahdettua ja Suomen liittyttyä Euroopan unioniin maaperä uudelle radikaalioikeistolle ja populismille aukesi myös Suomessa, vaikka 1990-luvulla vain joitakin maahanmuuton vastaisia, nationalistisia ja uusnatsiryhmittymiä muodostui. Alkujaan suomalaisessa radikaalioikeistolaisessa liikehdinnässä oli tyypillisintä nojata kysymyksiin Venäjä-suhteista, maahanmuutosta ja Euroopan unionista. Maahanmuuttoon keskittyvät

⁸ 1990-luvulla väestöstä alle prosentti oli ulkomaalaisia (Aallas 1991, 14). 1990-luvulta lähtien ulkomaalaistaustaisten osuus Suomen väestöstä on kasvanut tasaisesti, ja vuoteen 2015 mennessä se ylittää 6,2 prosenttiin (SVT, Väestörakenne; SVT, Maahanmuutto).

⁹ Populistisista puolueista merkittävin oli ihmisten tyytymättömyyteen vetoava Suomen Maaseudun Puolue (SMP), joka tultiin myöhemmin tuntemaan perussuomalaisina (PS). Äärioikeistolaisesta suuntauksesta näkyvillä oli erityisesti Pekka Siitoin, joka verkostojaan käyttäen toi kansainvälisiä vivahteita Suomen äärioikeistolaisiin piireihin. (Pekonen ym. 1999, 35–40.)

ryhmittymät olivat näkyvillä erityisesti Joensuussa, mihin väkivalta ulkomaalaisia kohtaan keskittyi somalipakolaisten saavuttua.¹⁰ (Pekonen ym. 1999, 37–39.)

Ulkomaalaisten rikollisuudesta puhuminen, turvapaikanhakijoita auttavien suomalaisten kritisointi sekä islamin vaarojen esille tuonti kuului osaksi 1990-luvulla esiintynyttä liikehdintää. Maahanmuuton ja turvapaikanhakijoiden vastainen propaganda on yksi tärkeimmistä tekijöistä suomalaisessa äärioikeistolaisessa liikehdinnässä. (Pekonen ym. 1999, 51–52). Vaikka pienet uuden radikaalioikeiston piirteitä omaavat ryhmittymät eivät menestyneetkään vaaleissa merkittävästi vielä 1990-luvulla (Pekonen ym. 1999, 49–50), ovat niiden luotsaamat puhetavat säilyneet. Vasta perussuomalaisten vaalivoiton jälkeen oikeistopopulismi sai merkittävästi jalansijaa poliittisella kentällä, kun perussuomalaiset nousivat marginaalipuolueesta yhdeksi eduskunnan suurimmista vuosien 2011 ja 2015 eduskuntavaaleissa (SVT 2016). Populismista onkin tullut radikaalioikeistoa määrittävä piirre niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa (Mudde 2007, 31).

3.2. Populismi radikaalioikeistoa määrittämässä

Populismi voidaan määritellä esimerkiksi argumentaation rakenteena, poliittisena tyylinä ja strategiana sekä ideologiana. Populistien argumentaatio perustuu uskoon maalaisjärjestä ja siitä että monimutkaisiinkin ongelmiin löytyy yksinkertaiset ratkaisut. Olennaista populismissa on ihmisten närkästyksen ohjaaminen jotakin selkeästi määriteltä vihollista vastaan. (Pekonen 1999, 14–15.) Populisteille on tyypillistä esiintyä hiljaisen enemmistön puolesta puhujina korruptoitunutta poliittista eliittiä vastaan. Populistinen ideologia jakaakin yhteiskunnan kahteen osaan: homogeeniseen puhtaaseen kansaan; sekä antagonistiseen korruptoituneeseen eliittiin. Lisäksi populistiseen puolueeseen kuuluu usein tyypillisenä hyvin henkilöitynyt ja karismaattinen johtaja. (Fryklund 2013, 271; Copsey 2007, 65; Mudde 2016, 25–26.) Useimpiin populismin määritelmiin liittyvät käsitteet: kansa, eliitti

¹⁰ Arvioiden perusteella noin miljoona ihmistä pakeni Somaliasta kaaoksen keskeltä, ja Suomeen oli teoksen kirjoitushetkellä 1990-luvulla tullut noin 600 somalia (Aallas 1991, 29). Luvut antavat perspektiiviä siitä, kuinka vähän somaleja lopulta pakeni kotimaastaan juuri Suomeen. Turvapaikanhakijoiden määrät eivät olleet suuria vuosina 1990-1999 (Maahanmuuttoviraston tilasto 2016). Somaleita oli Suomessa alle 2000 vielä vuonna 1992, jolloin keskustelua maahanmuutosta käytiin vilkkaasti (Tilastokeskus 2016).

ja yleinen tahto, jolloin politiikka mielletään kansan yleisen tahdon ilmaisuksi elitismää ja pluralismia vastaan (Wodak 2015, 8).

Pohjimmiltaan populismi perustuu ajatukseen oikeasta demokratiasta eli demokratiasta, jossa ihmiset hallitsevat. Nykyisten populististen liikkeiden taustalla on ihmisten kyllästyminen hallitsevaan eliittiin, jonka ei nähdä edustavan kansaa vallitsevassa demokraattisessa järjestelmässä. (Pelinka 2013, 3–4.) Kaikkien ihmisten ei kuitenkaan katsota kuuluvan osaksi kansaa, mikä aiheuttaa toisiksi määriteltyjen ihmisten ulossulkemisen. Kansaa vastassa voi olla ulkoa tai ihmisten keskuudesta tuleva vaarallinen toinen, jonka nähdään olevan salaliitossa eliitin kanssa. Oikeistopopulistit määrittelevät toisen usein etnisin ja kulttuurisin perustein, kun taas vasemmistopopulismi ei määritelmällisesti ole etnisesti ulossulkevaa. Oikeistopopulismissa korostuukin perustavanlaatuisen ahdasmielisyys suhteessa vähemmistöihin. (Engesser Ernst, Esser & Büchel 2017, 1112; Mudde 2016, 28; Pelinka 2013, 6–7; Wodak 2015, 47.)

Liberaalin demokratian myötä populismi on alkanut seurata entistä enemmän etnistä nationalismia: kuviteltu vihollinen löytyy ulkomaalaisista taloudellisen eliitin ja intellektuaalien ohella. Vastustettavana eliittinä nähdään monikulttuurisuuden kannattajat, koska heitä pidetään syynä maahanmuutolle, joka koetaan uhkana. (Pelinka 2013, 8.) Nykyinen populismi läheneekin usein äärioikeistoa ja fasismia vastustettavien kohteiden ja retoriikan muodossa, vaikka koherentti ideologia puuttuukin. Ennemminkin populistit esittävät sekalaisia, usein keskenään ristiriitaisia uskomuksia, stereotyyppisiä ja asenteita sekä epämääräisiä lupauksia tehdä hallinnosta vahva. (Wodak 2015, 10–11; Pelinka 2013, 8–9; Berman 2016, 43.) Nykymuotoinen oikeistopopulismi eroaa perinteisestä äärioikeistosta myös tavoitteissaan: järjestelmän tuhoamisen sijasta läntisiä demokraattisia arvoja väitetään suojeltavan muualta tulleilta tunkeutujilta. Oikeistopopulistien ideaalina on sellainen homogeeninen demokraattinen kansallisvaltio, kuin kuvitellaan olleen ennen massamaahanmuuttoa, eurooppalaistumista ja globalisaatiota. (Pelinka 2013, 10.)

Viimeisen 20 vuoden aikana maahanmuuttoa vastustavien populististen ja radikaalioikeistolaisten puolueiden suosio on kasvanut Euroopassa; ja populistisia puolueita

on noussut päättäviin elimiin niin Euroopan tasolla kuin kansallisissa vaaleissa (Mudde 2016, 26; Stockemer 2016, 999). Vaalimenestyksen lisäksi ihmisten pelolla ja maahanmuuton uhkilla pelaavat oikeistopopulistit vaikuttivat kampanjoinnillaan Ison-Britannian eroon Euroopan unionista; toisaalla populistista retoriikkaa käyttävä Donald Trump äänestettiin Yhdysvaltain presidentiksi vuonna 2016. Molemmat tapahtumat ilmentävät osaltaan ilmapiiriä, jossa globalisaation mukanaan tuomien muutosten pelosta syntynyt nationalismi, ennakkoluulot, erotteluun perustuva identiteettipolitiikka ja yleismaailmallinen populismin nousu näyttelevät suurta roolia. Oikeistopopulismista on tullut näkyvä ja vaikuttava osa radikaalioikeistolaista liikehdintää, minkä vuoksi on mielekästä pohtia esitettyjä suosioon vaikuttaneita tekijöitä.

3.2.2. Oikeistopopulismien nousun selittäjiä Euroopan kontekstissa

Eu-kritiikillä, ultranationalistisilla ja etnosentrisillä käsitteillä pelaavat oikeistopopulistiset puolueet ja liikkeet ovat yhteistä muistia ja nostalgiaa hyväksikäyttäen nousseet osaksi valtavirtaa ympäri Eurooppaa (Sakki & Pettersson 2016, 158; Wodak 2015, 31). Yksi yhteinen selittävä tekijä oikeistopopulismien nousulle on vieraiden ihmisten pelko, joka yhdistyy nativistiseen nationalismiin. Aate on rakennettu populistiselle myytille näennäis-homogeenisesta kansallisvaltiosta, jota täytyy suojella usein kuvitelluilta ulkoisilta tai sisäisiltä uhkilta. Oikeistopopulististen liikkeiden kannatus voidaan yhdistää kollektiivisiin muistoihin, juurtuneisiin pelkoihin toisia kohtaan sekä turvattomuuden tunteisiin, joita sosiopoliittinen kehitys eri aikoina laukaisee. (Wodak 2015, 31–32.)

Oikeistopopulismien nousun selitetään usein johtuvan erilaisista globalisaation ja teollistumisen myötä tapahtuneista sosiaalisista ja taloudellisista muutoksista, ja niiden mukanaan tuomista epävarmuuksista. Oikeistopopulistien äänestäminen liitetäänkin tyypillisesti ajatukseen niin sanotuista modernisaation häviäjistä, millä viitataan jälkiteollisten uusliberalististen valtioiden työväenluokan marginalisoitumiseen. (Halikiopoulou, Mock & Vasilopoulou 2013, 110; Pekonen 1999, 16–17; Wodak 2015, 26.) Kuten muidenkin radikaalioikeistolaisten liikkeiden kannatuksen kohdalla myös oikeistopopulismien suosiota selitetään poliittisen vieraantumisen kautta: oikeistopopulistit

tarjoavat omaan elämäänsä ja politiikkaan tyytymättömille yksilöille vaihtoehdon perinteisille puolueille. (Pekonen 1999, 18; Wodak 2015, 28.)

Populismille kasvukenttää on luonut myös puolueiden tulo lähemmäs toisiaan sekä pyrkimykset Euroopan unionin laajempaan yhteistyöhön, minkä seurauksena useat kokevat, että päätösvalta tärkeissä asioissa on viety kansalliselta tasolta liian kauas Euroopan unionin päättäviin elimiin. (Mudde 2016, 27.) Lisäksi on arvioitu, että perinteisesti jaotellut taloudelliset kysymykset esimerkiksi vasemmiston ja oikeiston välillä ovat menettäneet merkitystään äänestyskäyttäytymisessä, minkä vuoksi huomio on kiinnitetty enemmän muun muassa sukupuoli-, ympäristö- ja rotuasioihin (ks. esim. Fareed 2016, 11). Kulttuuriset arvot ovatkin nousseet suurimmaksi erottajaksi vasemmiston ja oikeiston välillä nykyaikana. Oikeistopopulismi nostaa kannatustaan usein taloudellisen laskun aikana, jolloin resurssien vähyys ja niistä kilpailu tuottavat pelkoa ja negatiivisia asenteita. Toisaalta kannatus voi lisääntyä myös vaurauden aikana, jolloin ajatukset omasta ryhmästä parempana kuin muut korostuvat – tällöin pelko ansioiden menetyksestä nostattaa negatiivisia tunteita vähemmistöjä kohtaan. (Fareed 2016, 12–13; Mols & Jetten 2016, 278.) Negatiiviset asenteet voivat siis nousta niin taloudellisen nousun kuin laskun aikana. Vihaan nojaava retoriikka käyttää hyväkseen jatkuvaa epävarmuutta.

Oikeistopopulismien menestyksen syyt Euroopassa eivät ole yksiselitteisiä maasta toiseen, vaikka useissa maissa kristillisen lännen suojele islamia vastaan on saanut voimakkaan kannatuksen erityisesti vuoden 2001 syyskuun 11.päivän terroritekojen jälkeen (Wodak 2015, 43). Pohjoismaista populismia kuvataan esimerkiksi niin poliittisen tyytymättömyyden kuin pakolais- ja maahanmuuttajakysymysten tuloksena syntyneeksi (Fryklund 2013, 268–269). Oikeistopopulismi onkin päässyt nostamaan pelkoa ja latenttia ennakkoluuloisuutta maahanmuuttajia kohtaan erityisesti maissa, joissa poliitikkojen ei nähdä vastanneen tyydyttävästi ihmisten huoliin lisääntyneestä maahanmuutosta (Fareed 2016, 14).

Esiintyminen ja erityisesti puhetaiposten muutokset voivat osaltaan selittää oikeistopopulismien menestystä 2000-luvulla verrattuna aikaisempaan

radikaalioikeistolaiseen liikehdintään. Globalisaation aikana Euroopassa kunnioitetaan yleisesti liberaaleja arvoja, joita myös radikaalioikeisto näyttäisi pyrkivän sovittamaan puheeseensa ja politiikkaansa. Näin etniseen ulossulkemiseen nojaavat puolueet ja liikkeet pyrkivät piilottamaan rassistisia aatteitaan antamalla pehmeämpää kuvaa itsestään julkisuudessa puhumalla esimerkiksi ihmisoikeuksista. (Halikiopoulou ym. 2013, 108–109; Copsey 2007, 67–74.) Tällaisen diskurssin muutoksen myötä äärioikeistolaisia ajatuksia edustavat populistit ovat luoneet ilmapiirin, jossa rassistinen puhe on normalisoitunut (ks. esim. Sakki & Pettersson 2016; Pöyhtäri ym. 2013). Itseään maahanmuuttokriittisiksi nimittävät ryhmittymät ja politiikan edustajat ovat puheellaan luoneet pohjan rassistisille mielenilmauksille ja niiden yleistymiselle julkisen keskustelun alueella (Pöyhtäri & Kantola 2013, 38–40).

4. SOSIAALISET LIIKKEET ANALYYSIN KOHTEENA

Teoreettisena viitekehyksenä toimiva sosiaalisten liikkeiden analyysi auttaa ymmärtämään sosiaalisten liikkeiden muodostumista ja toimintaan osallistumista. Lähestymistapaan kuuluu tutkimus liikkeiden rakenteellisista muutoksista sekä muutosten vaikutuksesta konflikteihin. Tarkastelun kohteena voi olla myös se, kuinka sosiaaliset ongelmat identifioidaan mahdollisiksi kollektiivisen toiminnan kohteiksi; tai kuinka tietyt toimijat kehittävät yhteenkuuluvuuden tunteen ja identifioituvat “kollektiiviseksi meiksi”? Analyysissa voidaan kiinnittää huomiota myös siihen, kuinka arvot ja intressit muuttuvat kollektiiviseksi toiminnaksi. Lisäksi tarkastelun kohteena voivat olla sosiaalisten, poliittisten ja kulttuuristen kontekstien vaikuttavuus sosiaalisiin liikkeisiin. (Della Porta & Diani 2006, 5–6.)

Sosiaalisten liikkeiden ja kollektiivisen toiminnan syntyä selitetään tyypillisesti kriisien kautta; tällöin yksilöiden turhautumisen tuntemusten katsotaan muuttuvan kollektiiviseksi toiminnaksi. Lisäksi sosiaalisten liikkeiden saatetaan ajatella olevan tulosta nopeista sosiaalisista muutoksista. (Della Porta & Diani 2006, 7.) Sosiaalinen liike kehittyy, kun tyytymättömyyden tunne leviää, eivätkä instituutiot vastaa tähän tyytymättömyyteen. Sosiaalisten liikkeiden analyysissa pelkkä tyytymättömyyden ja sen syiden tutkiminen ei kuitenkaan vielä riitä, vaan on tutkittava, kuinka tämä tyytymättömyys muuttuu liikehdinnäksi. (Della Porta & Diani 2006, 13–15.)

Yksilön liikkeelle lähtemisen ensimmäinen askel on usein se, kun syvällä olevat normit ja säännöt murtuvat. Protestiliikkeet käyttävät tätä hyväkseen muuttaessaan ihmisten pelkoa moraaliseksi suuttumukseksi ja vihaksi. Liikkeet tuottavat symboleita ja käyttävät retoriikkaa, joka nostaa tietynlaisia tunteita ilmaan. (Della Porta & Diani 2006, 13.) Tunteita herätetään myös erilaisten elementtien, tapahtumien ja rituaalien ympärille luotujen narratiivien kautta: narratiivit reflektioivat jäsenten maailmankuvaa ja vahvistavat solidaarisuutta (Della Porta & Diani 2006, 109). Sosiaaliset liikkeet luovat lisäksi sosiaaliselle elämälle ominaista mielihyvän tunnetta, kuten tunne yhteisöstä ja identiteetistä sekä siteistä toisiin ihmisiin. Kollektiivinen toiminta kuuluu sosiaalisten liikkeiden

pääpiirteisiin, minkä vuoksi kollektiivisen toiminnan ja sosiaalisten liikkeiden analyysit ovat erottamattomasti yhteydessä toisiinsa. (Della Porta & Diani 2006, 14, 19.)

Della Portan ja Dianin (2006, 20) mukaan sosiaaliset liikkeet tuleekin nähdä erillisinä sosiaalisina prosesseina, joissa moninaisten mekanismien kautta toimijat kytkeytyvät kollektiiviseen toimintaan. Sosiaalisten liikkeiden toimijat ovat osallisina konfliktuaalisissa suhteissa, joissa on selkeästi indentifioitu vastustaja. Osallistuminen konfliktuaaliseen kollektiiviseen toimintaan tarkoittaa, että liikkeen toimijat ryhtyvät poliittiseen tai kulttuuriseen konfliktiin joko pyrkien edesauttamaan tai vastustamaan sosiaalista muutosta. Konfliktilla viitataan juuri toimijoiden erilaisiin intresseihin ja kamppailuun omien intressien puolesta toisia vastaan. Lisäksi toimijat ovat yhteydessä tiiviiden ja epävirallisten verkostojen kautta, millä viitataan sosiaalisten liikkeiden luonteeseen kollektiivisen toiminnan kehikkoina. (Della Porta & Diani 2006 20–21.)

Sosiaalisen liikkeen toimijat jakavat myös selvästi erottuvan kollektiivisen identiteetin. Kollektiivinen identiteetti on tärkeä osa sosiaalisia liikkeitä, koska se luo yhtenäisyyttä ja liittyy vahvasti tunnustukseen. Lisäksi kollektiivinen identiteetti luo yhteisen tarkoituksen ja sitoutumisen asiaan. Sosiaalinen liike ei siis ole tyhjentävästi protesteihin ja tiettyihin asioihin palautettavissa. (Della Porta & Diani 2006, 21.) Jäsenyys liikkeissä on usein epävakaa ja perustuu keskinäiseen tunnustukseen sekä määrittelyyn, kuka kuuluu ja ei kuulu verkostoon. Jäsenyyden määrittely vaikuttaa vahvasti kollektiivisen toiminnan muotoiluun. (Della Porta & Diani 2006, 21–22.)

4.1. Kollektiivinen toiminta, globalisaatio, kulttuuri ja identiteetti

Sosiaaliset muutokset voivat vaikuttaa konfliktien sekä kollektiivisen toiminnan piirteisiin ja näin mobilisoida¹¹ sosiaalisia liikkeitä (Della Porta & Diani 2006, 35). Globalisaation mukanaan tuoman keskinäisen riippuvuuden ja teknologian kehittymisen myötä sosiaaliset

¹¹ Mobilisaatiota voidaan pitää prosessina, jossa sosiaaliset liikkeet luodaan ja toiminta alkaa; ja jossa aktivistit rakentavat uskollisuutta ja keräävät resursseja, keinoja ja seuraajia päämääriin johtavaan toimintaan päästäkseen (Gerbaudo 2012, 37).

liikkeet sekä konfliktit ymmärretään enenevässä määrin globaaleiksi - ei pelkästään yhtä kansallisvaltiota koskeviksi. Globalisaatio ja internet muokkaavat kulttuuria ja identiteettiä ja mahdollistavat mobilisoinnin sekä vuoropuhelun kansallisten rajojen yli. Ilmiön seurauksena on syntynyt muun muassa nationalistisia liikkeitä. (Della Porta & Diani 2006, 41, 51–52.) Globalisaatiosta ja sen mukanaan tuomista peloista on tullut julkisen mielipiteen mielenkiinnon kohde nykyaikana, kun yksilöiden mielipiteet ja huolet ovat muuttuneet poliittiseksi ja sosiaalisesti osallistumiseksi (Della Porta & Diani 2006, 2–3). Näin myös sosiaaliset liikkeet reagoivat arvojärjestelmän ja kulttuurin muutoksiin. Konflikti saattaa syntyä nousevien kulttuurien legitimitetistä tai perinteisten arvojen puolustamisesta, kun uusien kulttuurien ja arvojen ajatellaan uhkaavan perinteiseksi katsottuja. (Della Porta & Diani 2006, 47–50.) Globalisaatio onkin tuonut mukanaan globalisaation vastaista liikehdintää.

Oikeistolaiset nationalistiset järjestöt esimerkiksi vastustavat globalisaatiota usein kokonaisuudessaan. Joskus liikkeet taas edustavat joitain tiettyjä arvoja, uskomuksia ja päämääriä, joiden pohjalta saattaa syntyä ideologia. Kollektiivisen toiminnan ajatellaankin usein olevan arvojen ohjaamaa, jolloin arvot määritellään helposti identifioitaviksi, toimintaa motivoiviksi ja päämääriä ohjaaviksi. (Della Porta & Diani 2006, 65–67.) Arvojen rooli painottuu myös kulttuurin ja kollektiivisen toiminnan yhteyksissä, jolloin toiminta kumpuaa toimijoiden periaatteista ja huolista. Toisaalta tapojen ohjaajana nähty kulttuuri voi vaikuttaa kollektiiviseen toimintaan sen kautta, kuinka toimijat liittävät merkityksiä kokemuksiinsa eli kuinka todellisuutta tulkitaan. Todellisuuden tulkintaan liittyy omien ongelmien identifioiminen sosiaalisiksi, minkä kautta määritelty kollektiivinen toiminta saadaan kuulostamaan järkevältä vastaukselta tulkittuihin epäoikeudenmukaisuuksiin. (Della Porta & Diani 2006, 73, 87–88.) Tällä katsantotavalla viitataan siis erilaisiin tulkinnallisiin selityksiin, joita todellisuudesta annetaan.

Identiteetin rakennus on myös tärkeä osa kollektiiviseen toimintaan osallistumista sen luodessa osallisten tunnepanostuksen kautta niin kutsutun jännittyneisyyden tunteen toiminnan ympärille. Sosiaalisten liikkeiden analyysin kontekstissa identiteetillä tarkoitetaan prosessia, jonka kautta toimijat tunnistavat itsensä ja saavat tunnustusta toisilta

osana laajempaa ryhmittymää.¹² (Della Porta & Diani 2006, 91–92; Gerbaudo 2012, 41.) Identiteetti nousee siis itsensä identifioinnista ja ulkoisen tunnustuksen saannista: identiteetin rakennus pitää sisällään pyrkimyksen erottautua muusta maailmasta ja tulla tunnustetuksi siitä. Erottautuminen tapahtuu usein kokemusten, symbolien ja myyttien jakamisen kautta. Tällainen symbolinen tuottaminen ilman ulkoista tunnustusta ei kuitenkaan yksin riitä: toimijan omakuvaa haastavat jatkuvasti myötämielisten ja vihamielisten ryhmien sekä median tuottamat kuvaukset heistä. (Della Porta ym. 2006, 105–106.) Sosiaalisen identiteetin teoria määrittelee ryhmään identifioitumista myös erottautumisen kautta: eroavaisuuksien määrittely ryhmien välillä ja oman ryhmän homogeenisuuden liioittelu synnyttää kategorisointia itsen ja toisen välillä. Yksilöiden määrittellessä itseään enenevässä määrin ryhmänsä mukaan, saattaa yksilöllisyys hämärtyä. Tällöin yksilön itsetunto tulee riippuvaiseksi ryhmän onnistumisista ja diskurssiivisesta sekä retorisesta esiintymisestä, mikä voi johtaa oman sisäryhmän hyvinä katsottujen ominaisuuksien korostamiseen ja ulkoryhmän mustamaalaamiseen. (Wetherell & Potter 1992, 44–45.)

Kollektiiviset identiteetit voivat perustua jaettuihin arvoihin, asenteisiin, maailmankuviin ja elämäntapoihin tai jaettuihin toiminnan kokemuksiin, vaikka vahvaa sidettä esimerkiksi luokkaan tai etnisyyteen ei olisi. (Della Porta & Diani 2006, 92.) Tiettyjen arvojen ja intressien ympärille rakennettu identiteetti vaatii keskenään solidaarisen *meidän* ja negatiivisen *toisen* määrittelyä, jolloin toiminta voidaan mobilisoida juuri tätä toista vastaan. Tällöin identiteetin muodostamiseen kuuluu positiivinen tietyn ryhmän määrittely ja negatiivinen ulossuljetun identifiointi. Tunne kuulumisesta ja solidaarisuudesta tekee kollektiivisesta toiminnasta ja sen epävarmuuksien kohtaamisesta helpompaa. (Della Porta & Diani 2006, 94.) Toiminta vaatii yhteenkuuluvuuden tai yhteishengen tunnetta toimijoiden kesken, minkä vuoksi liikkeet pyrkivätkin luomaan kollektiivisiä kuvauksia siitä, keitä ”me olemme” (Gerbaudo 2012, 38, 43–44). Lisäksi kollektiivinen identiteetti tuo jatkuvuuden tunnetta, mikä on tärkeää liikkeille, joissa on usein rajallisen joukon ylläpitämiä latenteja ja

¹² Identiteetti voi viitata yksilölliseen tai kollektiiviseen identiteettiin. Yksilöllinen identiteetti on historian ja kulttuurin mukana muuttuva; kun taas kollektiiviset identiteetit saattavat kestää ajassa yli yksilön elämän. Yksilön identiteetti rakentuu yhteisön vaikutuksesta; samalla kun yksilö muokkaa vastaavasti yhteisöään. (Wodak 2009, 76–77.)

mielenilmauksista sekä mediassa esiintymisestä koostuvia näkyviä vaiheita (Della Porta & Diani 2006, 95–96).

Jatkuvuutta sosiaalisten liikkeiden kollektiiviselle toiminnalle ja mobilisoinnille tuo myös verkostoituminen erilaisten järjestöjen, poliittisten puolueiden sekä intressiryhmiin kuuluvien jäsenten välillä. Verkostojen ohella tärkeä mobilisoinnin väline on media, jota sosiaaliset liikkeet tarvitsevat viestinsä levittämiseen. Massamedia on tärkeä väylä diskurssiivisen todellisuuden levittämiseen sen ollessa pääasiallinen kenttä julkisen mielipiteen ilmaisuun ja muotoiluun. Nykyään internet on lisäksi tehnyt pääsyn mediaan helpommaksi. (Della Porta & Diani 2006, 219–221.) Liikkeeseen identifioituminen ja toimintaan osallistuminen ei välttämättä vaadi enää kasvoitusten kohtaamista ja paikallisuutta, kun media yhdistää ihmisiä erilaisiin vastaavia asioita ajaviin verkostoihin (Della Porta & Diani 2006, 94–95). Internetissä yksilö löytää helposti samanmielisen ryhmän, johon liittyminen on joustavaa. Perinteinen ryhmäidentiteettiin perustuva kollektiivinen toiminta on saanut rinnalleen digitaalisesti verkostoituneen toiminnan, jossa liikkeiden mobilisointia ja organisoitumista ohjaa ensisijaisesti moninaisemman joukon mahdollistava löyhiin siteisiin perustuva osallistuminen ja kommunikointi. (Bennett & Segerberg 2013, 1–6.) Sosiaalisten liikkeiden analyysissä puhutaan uuden median aikana kollektiivisen toiminnan ohella konnektiivisesta toiminnasta.

4.2. Sosiaalinen media konnektiivisen toiminnan mahdollistajana

Perinteisellä medialla tarkoitetaan esimerkiksi radiota, televisiota ja sanomalehtiä uuden median viitattaessa niin digitaalisen ajan sosiaaliseen mediaan kuin mobiilimediaan (ks. esim. Engesser ym. 2017, 1110). Uusi media mahdollistaa ihmisten mobilisoinnin ja osallistumisen verkossa. Lisäksi se toimii niin kommunikointikanavana kuin tapahtumien ja toiminnan organisointipaikkana. Erityisesti sosiaalisella medialla on suuri vaikutus nykyisten sosiaalisten liikkeiden toimintaan julkisen tilan luojina. (Gerbaudo 2012, 4–5.)

Sosiaalista mediaa käytetään erilaisiin tarkoituksiin liikkeiden sisällä: Youtubessa julkaistaan videoita herättämään ulkoista mielenkiintoa; kun taas Facebook voi toimia

ryhmän sisäisen toiminnan mobilisoijana (Gerbaudo 2012, 3). Facebook toimii hyvänä välineenä mobilisointiin, koska siellä voi jakaa kuvia, videoita, meemejä¹³ ja muuta visuaalista materiaalia suurelle joukolle eri taustaisia ihmisiä, jotka eivät ehkä muuten osallistuisi toimintaan tai jakaisi samaa ideologiaa. Facebook voi siis toimia ihmisille myös väylänä politiikkaan: ryhmien sivuilla jaettujen kuvien raakuus saattaa esimerkiksi saada yksilön tarkastelemaan tapahtumia ympärillä eri tavalla ja herättää kiinnostuksen vaikuttamiseen. Sosiaalista mediaa voi käyttää myös säilyttämään liikkeen sanoman ja pitämään sen herättämät tunteet pitkään esillä. (Gerbaudo 2012, 54–55, 123, 127, 146–148.)

Sosiaalisen median välityksellä luotu julkisen tilan rakennus onkin enemmän tunteisiin kuin informaatioon perustuvaa; yksilöihin vetoavan tunteellisen narratiivin luominen on helppoa alustalla, jonka sisältö perustuu ihmisten henkilökohtaisten kokemusten, tuotosten, mielipiteiden ja ideoiden jakamiselle (Gerbaudo 2012, 160–162). Ihmisiä yhdistävä eli konnektiivinen toiminta perustuukin ajatukseen henkilökohtaisesta ilmaisusta ja verkostoitumisesta jossain jaetussa digitaalisessa mediatilassa kuten Facebookissa. Suuren yleisön mahdollistavassa konnektiivisessa toiminnassa verkostojen luominen digitaalisen median kautta on merkittävässä roolissa: linkkejä jaetaan esimerkiksi kampanjasivuille, yhteisön blogiin tai henkilökohtaisille verkkosivuille. Konnektiiviset verkostot luottavat digitaaliseen teknologiaan sen helpottaessa ihmisten poliittista osallistumista tekemällä siitä henkilökohtaisempaa ja keskittämällä huomio laajempaan yleisöön. (Bennett & Segerberg 2013, 36, 91, 114.)

Laajan yleisön mukaan saaminen tapahtuu kertomalla viesti yksinkertaisessa ja helposti samaistuttavassa muodossa nojautuen kuitenkin tarpeeksi löyhiin siteisiin, jotta yksilön ei tarvitse vahvasti identifioitua ideologiaan. Yksilöidenkin on helpompi saada viestiään suurelle yleisölle sosiaalisen median kautta, mikä edesauttaa sosiaalisten liikkeiden organisoitumista. Digitaalisesti välitetty mobilisointi siis tavoittaa suuren yleisön ja antaa ihmisille mahdollisuuden osallistua kommunikointiin suorasti. (Bennett & Segerberg 2013, 25, 127; Gerbaudo 2012, 22.) Sosiaalisen median ajan liikkeet nojaavat avoimeen ja väljään

¹³ Sosiaalisessa mediassa kiertävät meemit koostuvat usein kuvasta ja tekstistä. Laveasti Bennettin ja Segerbergin (2013, 37–38) määritelmää seuraten meemi on suuren yleisön tavoittava helposti samaistuttava symboli tai kuvaus, jota on helppo imitoida ja jakaa laajasti muiden kanssa.

jäsenyyteen; liikkeet eivät halua näyttää virallisilta hierarkisilta järjestöiltä, vaan yksilöille avoimilta johtajattomilta ryhmittymiltä (Gerbaudo 2012, 138). Koska toiminnalle ei ole virallista järjestelmällistä rakennetta, on toiminta juuri kommunikaation kautta rakennettua. Sosiaalisessa mediassa kommunikointi ja organisointi ovat sidottuja toisiinsa: konnektiivisen toiminnan logiikan keskiössä on digitaalinen media toimijoiden organisoijana. Digitaalisessa mediassa tapahtuva kommunikointi toimii siis liikkeiden organisoinnin perustana. (Bennett & Segerberg 2013, 33–34; Gerbaudo 2012, 138–139.) Sosiaalisen median kautta helpottunut osallistuminen sosiaalisten liikkeiden toimintaan voidaan nähdä niin positiivisena kuin negatiivisena asiana. Yksilön mahdollisuudet mielipiteen ilmaisuun ovat saaneet suuren yleisön tavoittavan kanavan; toisaalta digitaalisesti verkostoitunutta toimintaa on kritisoitu muun muassa esittämällä, että se ei ole kestävää pitkällä aikatahtimella, koska ihmiset sortuvat helposti pelkkään klikki-aktivismiin (ks. esim. Bennett & Segerberg 2013, 114). Sosiaalisen median ongelmallisuus voi tulla esille myös sen voimistaessa vahvistusharhoja, kun ihmiset ovat ryhmissään tekemisissä samanmielisten ihmisten kanssa.

Vahvistusharhalla viitataan ihmisille tyypilliseen vinoumaan ajattelussa: ihmiset ovat taipuvaisia vastaanottamaan, huomaamaan ja tulkitsemaan todisteita ja informaatiota, jotka tukevat jo ennalta olleita uskomuksia, odotuksia ja käsityksiä. Informaation puolueellinen käsittely tapahtuu usein ihmisen tiedostamatta. (Nickerson 1998, 175–176; Frost, Casey, Griffin, Raymundo, Farrell & Carrigan 2015, 238.) Vahvistusharha voi luoda vääristyneitä mielikuvia todellisuudesta. Erityisesti uuden viestintäteknologian ansiosta informaatiota on saatavilla runsaasti eri lähteistä (Frost ym. 2015, 238). Sen lisäksi, että ihmiset ovat alttiita vastaanottamaan ennakkokäsityksiään tukevia todisteita ja informaatiota, muistetaan omaan uskomuskenttään sopiva uusi informaatio usein paremmin. Erityisesti ystävien ja tuttavien jakama tieto nähdään uskottavana. (Frost ym. 2015, 249–250.)

Sosiaalisten liikkeiden teoreetikot näkevät perinteisesti vahvan identiteetin ja kollektiivisen solidaarisuuden sekä vahvojen siteiden läsnäolon välttämättömäksi kollektiivisen toiminnan lähtökohdaksi. Nykyiset sosiaaliset verkostot taas saattavat näyttäytyä juuri heikkojen siteiden ilmentymänä. (Gerbaudo 2012, 30.) Identifikaatiota ja osallisuuden tunnetta voi kuitenkin luoda Facebook-ryhmässä hyvinkin moninaisen ihmisjoukon kanssa juuri

visuaalisen materiaalin sekä kommenttien ja viestien avulla. Facebook tarjoaa hyvän tunteellisen kampanjointialustan populaarin identiteetin rakentamiselle. (Gerbaudo 2012, 56–57, 149.) Facebookissa ryhmien ylläpitäjillä ja aktivisteilla on suuri rooli julkisen tilan järjestämisessä, tunteiden herättämisessä ja identifikaatioiden rakentamisessa: he luovat kommunikoinnin kautta yhteenkuuluvuuden tunnetta tai yhteisiä pelon, vihan, ylpeyden tai uhriuden tuntemuksia, ja muuttavat ne poliittisiksi intohimoiksi, jotka ajavat mobilisointiin. (Gerbaudo 2012, 14.) Usein identifiointi johonkin yhteiseen sankariin ja ajatus yhteisestä vihollisesta luovat vahvempaa yhteenkuuluvuutta ryhmän sisällä. Sosiaalinen media voi toimia myös väylänä henkilökohtaisten vihan purkausten muodostumiselle kollektiiviseksi identiteetiksi. (Gerbaudo 2012, 58, 77.)

4.2.1. Viharyhmät

Internetin sanotaan myötävaikuttaneen vihan ja väkivallan kulttuurin leviämiseen, koska se toimii tehokkaana vaikutuskanavana. Lisäksi se toimii medianä, joka saattaa osaltaan motivoida yksilöitä väkivallantekoihin. Ääriäätteistä muodostettu todellisuus tavoittaa helposti internetin välityksellä yleisöä, joka ei muuten edes olisi kosketuksissa kyseisenlaiseen ideologiaan (Duffy 2003, 291–292). Verkko voidaankin nähdä suurena vaikuttajana viharyhmien määrän kasvussa juuri siksi, että siellä tavoitetaan ihmisiä, jotka eivät muuten altistuisi vihamielisille viesteille (Duffyn 2003, 292).

Viharyhmä määritellään ryhmäksi, joka lietsoo väkivaltaa ja vihaa rodun, uskonnon, kansallisen alkuperän, seksuaalisen suuntauksen tai sukupuolen perusteella määriteltyjä ihmisiä tai järjestöjä kohtaan. Verkossa toimivat viharyhmät rakentavat yhteistä identiteettiä ja jaettua todellisuutta kommunikoinnin keinoin. Viharyhmät myös esittävät näkemyksiään maailmasta usein dramaattisesti: esimerkiksi kuva uhkaavasta todellisuudesta saattaa antaa tarkoituksen ryhmälle, liikuttaa tunteita ja motivoida ihmisiä toimimaan. (Duffy 2003, 292–294.) Teknologian kehityksen ansiosta dramaattisten hetkien kuvaaminen on helppoa suurelle ryhmälle. Ryhmää yhdistävän retoriikan kautta muodostettu symbolinen todellisuus kuvaa näkemyksiä menneestä, nykyhetkestä ja tulevasta. Näiden dramaattisessa muodossa esitettyjen näkemysten ollessa vakuuttavia ja houkuttelevia ympäristöstään selvää ottavan yksilön ongelmien näkökulmasta, saattavat ne vahvistua uskottavaksi tulkinnaksi

todellisuudesta. Eri kommunikointikanavissa esitetyt metaforat ja sisäpiirin viisit saattavat muun muassa näyttäytyä todisteina ryhmän jakamasta maailmankuvasta, ja lähentää sisäryhmään kuuluvia ihmisiä tällaiseen symbolisesti jaettuun todellisuuteen. (Duffy 2003, 293.) Metaforia käytetään myös vihollisena nähdyn ryhmän dehumanisoimiseen. Dehumanisaatiosta on kyse silloin, kun ryhmän ihmisyyttä kielletään rinnastamalla ryhmän jäsenet esimerkiksi eläimiin, loisiin ja hyönteisiin. Dehumanisaatiolla herätetään ihmisten vihaa ja turhautumista, mikä kanavoidaan alempiarvoiseksi määriteltyä vihollista kohtaan. (Lowenthal 1987, 61.)

Viharyhmissä mukana olevat ihmiset muodostavat retorisen yhteisön, luovat yhteisen tietoisuuden ja identifioituvat sisäryhmäänsä samalla tavalla kuin useat muutkin sosiaaliset liikkeet – erottelun ja vihollisen määrittelyn kautta. Viharyhmien jäsenten mielestä uskottavat näkemykset sopivista tavoista toimia koetaan kuitenkin usein ulkopuolisten mielestä vihamielisiksi, epäeettisiksi ja järjettömiksi. (Duffy 2003, 309.) Viharyhmien viestit saattavat silti näyttäytyä houkuttelevina ja pätevinä sisäpiirissä oleville sivustojen vedotessa auktoriteettiin ja tunteisiin vakuuttelussaan, vaikka informaation todenmukaisuutta voikin usein epäillä (Duffy 2003, 309–310). Uusi media mahdollistaa kaikenlaisen informaation jakamisen ja tarjoaa tehokkaita keinoja ihmisten vakuutteluun; erityisen vaarallista on, kun epätoteen informaatioon perustuvat vihamieliset diskurssit siirtyvät julkiseen keskusteluun.

5. DISKURSSIANALYYSI MENETELMÄNÄ

Diskurssianalyysi menetelmänä tarjoaa mahdollisuuksia tutkia puhetta ja kielenkäyttöä maailmankuvaa rakentavina tekijöinä. Poliitiikan tutkimuksessa diskurssit ovat yleisiä mielenkiinnon kohteita puheiden ollessa keskiössä poliittisessa toiminnassa. Vaikka analyysia sovelletaan usein tyyliltään ja rakenteeltaan yhteiskunnallisesta keskustelusta eroaviin poliittisiin puheisiin, on käsitteistö hyödyllinen myös sosiaalisten liikkeiden rakentamia ja ylläpitämiä diskursseja tarkasteltaessa.

Kielessä on erilaisia tutkimuksellisesti mielenkiintoisia tasoja. Sanastojen ja semantiikan tarkastelu tarjoaa mahdollisuuksia iskulauseiden, kiertoilmausten ja ideologisten monimerkityksellisyyksien analyysiin; kun taas lauseiden ja tekstien semantiikan tutkimisella viitataan esimerkiksi kielikuvien paljastamiseen sekä sisällyttämisen ja ulossulkemisen strategioiden analyysiin. Lisäksi kielestä voi analysoida niin puhuttelutapoja, vihjeitä ja keskustelun taustalla vaikuttavia olettamuksia kuin retoriikan, argumentoinnin ja lainausten muotoa. Symboleiden ja kuvien käytön merkitysten analysointi kuuluu myös osaksi poliittisen kielen tutkimusta. (Wodak 2009, 6–7.)

Kielenkäytön kautta rakentuvien diskurssien avulla kuvataan maailmaa sellaisena kuin sen nähdään olevan. Diskurssit ovat ihmisten muodostamia ja ylläpitämiä: joukko ihmisiä jakaa tietynlaisen mielikuvan maailmasta eli yhteisen diskurssin. (Fairclough 2003, 3, 124.) Kielenkäyttö siis tuottaa erilaisia diskursseja, joita tutkimalla voi ymmärtää esimerkiksi ryhmän jakamia käsityksiä todellisuudesta. Diskurssi pitää sisällään tietyn sosiaalisen alueen sisällä käytettävän kielen, ja analyysissa pyritään tulkitsemaan tätä kielenkäyttöä, sen merkityksiä ja vaikutuksia.

Diskurssianalyysissa keskitytään todellisuuden ja sosiaalisen määritelmiin diskurssissa eli siihen, kuinka toimijat muodostuvat; ja kuinka sosiaalinen maailma on ryhmitelty. Analyysissa tutkitaan usein retorisen vallan ja uuden diskurssin syntymistä. Lisäksi analysoidaan, kuinka uudet diskurssit saavat uskottavuutensa vallitsevien ohella, koska

diskurssit historiassa muokkaavat osaltaan sosiaalista ympäristöä. Diskurssilla on siis rooli toimijoiden ja toiminnan kohteiden rakentumisessa. Lisäksi diskurssit ovat historiallisesti kehittyviä ja ne vaikuttavat kulttuuriin. (Wetherell & Potter 1992, 86–90.)

Kriittisessä diskurssianalyysissä yhdistetään niin sosiaalitieteitä kuin kielitieteitä ja tutkitaan diskurssien teoreettista rakentumista ja valtaa suhteessa diskurssihin. Kriittiseen diskurssianalyysiin kuuluvan diskurssihistoriallisen lähestymistavan avulla tavoitellaan muun muassa ristiriitaisuuksien paljastamista tekstien ja diskurssien sisäisistä rakenteista. Sen avulla voi myös pyrkiä tekemään usein luonteeltaan suostuttelevista diskurssiivisista toiminnoista ymmärrettäviä hyväksikäyttäen kontekstuaalista tietoa ja teorioita, joiden avulla diskurssiivisia tapahtumia tulkitaan. (Wodak 2009, 32–35.)

Diskurssihistoriallisessa lähestymistavassa tarkastellaan: aiheita, joista puhutaan tai kirjoitetaan; sekä diskurssiivisia strategioita, joita käytetään joko tiedostamatta tai tiedostaen. Tarkastelun kohteena voivat olla kielelliset keinot, joita puheessa tai kirjoituksissa ilmenee. Lisäksi diskurssihistoriallisessa analyysissä huomioidaan konteksteja monipuolisesti esimerkiksi tekstien ja diskurssien kehitystä tutkimalla, mikä mahdollistaa diskurssien muutosten tutkimisen. (Wodak 2009, 38–39.) Diskurssihistoriallinen lähestymistapa antaa siis välineitä tehdä vertauksia eri aikoina; eri sosiaalipoliittisissa konteksteissa. Diskurssien ajallisuuden huomioiminen on tärkeää, koska ihmiset saavat tietonsa diskurssiivisesta ympäristöstään eli tieto on näin riippuvaista ajasta, jossa eletään. (Wodak 2009, 45, 61.)

Diskurssiivisessä ympäristössä kommunikointiin liittyy aina *olettamuksia* jaetusta tiedosta: tietyissä sosiaalisissa tilanteissa pidetään itsestäänselvyytenä, että osalliset jakavat samat taustaoletukset, asenteet ja tarkoitukset (Wodak 2009, 46–47). Olettamuksia saatetaan käyttää sisällyttämään joitakin ja sulkemaan toisia ulos keskustelusta: näin erilaisia vihjeitä käyttämällä luodaan *diskurssiivinen tila* retorisin, argumentatiivisin, metaforisin ja pragmaattisin keinoin. Jos joku ei ymmärrä olettamuksia, hänet suljetaan tilan ulkopuolelle. Olettamukset voivat syntyä esimerkiksi keskustelun kautta, jolloin ne ovat kontekstisidonnaisia ja tiettyjen intressien laukaisemia. Tietoisesti käytettyjen metaforien

avulla voidaan esimerkiksi rakentaa todellisuutta, ja ne kuvaavat usein ihmisten näkemyksiä ja määrittävät niitä identiteetin rakennuksessa. (Wodak 2009, 48, 64.) Identiteetin diskurssiivinen rakentuminen on tärkeä osa myös kansanliikkeen tutkimista.

Identiteetti rakentuu sosiaalisesti diskurssien ja kommunikaation kautta, ja identiteetteihin kuuluu aina ajatus samanlaisuudesta ja eroavaisuuksista. Muuttuvassa maailmassa ihmiset ovat jatkuvasti alttiita eri vaikutuksille: nykyään identiteetit voidaan ymmärtää kehittyvinä, kontekstisidonnaisina ja koko ajan uudella tavalla diskurssiivisesti rakentuvina, minkä vuoksi ymmärtääkseen identiteettiä on analysoitava identiteetin rakentumisprosessia ja muutoksia. (Wodak 2009, 13, 76.) Identiteettien oletetaan siis syntyvän diskurssiivisesti sisä- ja ulkoryhmien jaottelun kautta, jolloin tietty ryhmä määritellään suhteessa siihen, mitä tai keitä ei olla. Identiteetin diskurssiivinen rakentuminen voi ilmetä myös tarinankerronnan tai vitsailun kautta, jolloin keskustelukumppanit kehittävät tarinaansa tai sijoittavat itsensä ja toiset jollakin tavalla osaksi tarinaa: esimerkiksi tarinan aktiivisiksi toimijoiksi tai passiivisiksi uhreiksi. (Wodak 2009, 78–79.) Identiteetin diskurssiivinen muodostuminen edellyttää itsensä positiivista esille tuomista suhteessa negatiivisiin esityksiin toisista. Tällaisella esitystavalla oikeutetaan sisällyttämistä ja ulossulkemista sekä rakennetaan identiteettiä. (Wodak 2009, 40.)

Identiteetin rakentumiseen sisällyttämisen ja ulossulkemisen keinoin liittyy erilaisia diskurssiivisiä strategioita. Sisä- ja ulkoryhmiin kuuluvia voidaan kategorisoida esimerkiksi metaforia käyttäen. Ihmisiä saatetaan leimata erilaisia määreitä käyttäen, jolloin sosiaaliset toimijat yksilöinä, ryhmän jäseninä tai ryhminä luonnehditaan kielellisesti erilaisten ominaisuuksien kautta. (Wodak 2009, 40–42.) Diskurssiivisestä esityksestä voidaan tutkia myös tapoja, joilla puhuja ilmaisee osallisuuttaan diskurssiin ja asettaa mielipiteensä kuvaillessaan tapahtumia. Eräs oman tutkimukseni kannalta tärkeä diskurssiivinen strategia liittyy argumentaatioon: argumentaatiostrategiat ja *topoi* toimivat esimerkiksi henkilön sisällyttämisen tai ulossulkemisen oikeuttajina. (Wodak 2009, 42.)

Topoi on argumentaation osa, joka kuuluu argumentin eksplisiittisesti ilmaistuihin tai implisiittisesti oletettuihin premisseihin. *Topoi* on sisältöön liittyvä argumentin ja

johtopäätöksen tai keskeisen väitteen yhdistäjä: sellaisinaan ne oikeuttavat argumenteista johtopäätökseen siirtymisen. Vähemmän virallisesti *topoi* voidaan kuvata keskeisinä ideoina, joista jotkin argumentit tai väittämät voidaan johtaa. *Topoi* on keskeinen analysoitaessa usein vakuuttavan kuuloista mutta virheellistä poliittista väittelyä. (Wodak 2009, 42.) Wodak (2009, 43) antaa esimerkkeinä *topoista* argumentit, jotka kuvaavat jonkin olevan taakka, uhka tai liian kallis. Näin muista ryhmistä rakennetaan usein syntipukkeja: he ovat syynä ongelmiin tai tyytymättömyyteen. *Topoi* voi toimia tyypillisten monitulkintaisuuksien ja näennäis-argumentatiivisten keinojen edistäjänä. (Wodak 2009, 43.)

Politiikassa ja usein myös julkisessa keskustelussa nähtäviä yleisiä virhepäätelmiä ovat: *argumentum ad baculum* (kepillä uhkailu) eli pyrkimys pelotella uskottavan argumentoinnin sijaan; *argumentum ad hominem* eli hyökkääminen vastapuolen henkilökohtaisia ominaisuuksia vastaan argumentaation kritisoinnin sijasta; *the fallacy of hasty generalization* eli yleistysten tekeminen ryhmästä ilman evidenssiä (Wodak 2009, 43). Lisäksi on olemassa *argumentum ad populum*, joka pitää sisällään vetoamisen ennakkoluuloisiin tunteisiin, mielipiteisiin ja jonkin sosiaalisen ryhmän tuomitsemiseen tai kansan ääneen enemmän kuin rationaalisen argumentoinnin käyttöön (Wodak 2009, 43–45).

Kielellisten resurssien tutkimisessa voi siis keskittyä keskeisiin eli usein esiintyviin olettamuksiin, vihjauksiin, piilomerkityksiin ja tapoihin käydä keskustelua näiden ilmaistessa jaettua tietoa ja yhteisiä tapoja sekä joidenkin aiheiden tai ryhmien sisällyttämistä ja ulkopuolelle sulkemista. Positiivinen itsensä esittäminen ja negatiivisen toisen esittäminen rakentaa esimerkiksi ryhmäidentiteettiä. Suostuttelevaa retoriikkaa (argumentaatio, *topoi*, virhepäätelmät) ja muita retorisia keinoja (kielikuvat) käytetään silloin, kun halutaan ajaa jotain tiettyä agendaa. (Wodak 2009, 120.) Samanlaisin keinoin voi tutkia myös tutkielmani kannalta oleellista rasistista diskurssia.

5.1. Rasistisen diskurssin tutkimus

Rasistiselle diskurssille keskeistä on sosiaalisten ryhmien kategorisointi, oletukset ihmisten luonnollisesta jakautumisesta, piirteiden määrittely ja teorit ryhmien erilaisuuden alkuperästä. Geeneistä ja ominaisuuksista puhuminen on tyypillistä rasistisessa keskustelussa. (Wetherell & Potter 1992, 14–15.) Rasistisessa diskurssissa ryhmään kuuluvuutta määritelläänkin juuri fyysisen alkuperän mukaan: geenien lisäksi puhutaan roduista ja verestä. Psykologisten ja kulttuuristen piirteiden ja juurien määrittely on myös keskiössä rotudiskurssissa. Ryhmän piirteiden nähdään määrittävän myös yksilön piirteitä. Joskus oletetaan, että kulttuuriset piirteet ja sosiaalinen asema ovat geneettisesti periytyviä. (Wetherell & Potter 1992, 122–123).

Rasistiseen ideologiaan kuuluu se, että pidetään itsestäänselvyytenä ihmisten jakautumista biologisesti eri tyypeihin. Lisäksi jokaisella rodulla ajatellaan fyysisten tunnusmaisten ominaisuuksien lisäksi olevan yhdistäviä psykologisia ja kulttuurisia ominaisuuksia, jotka ovat biologisesti periytyviä. Tyypillisesti oletetaan myös niin sanottu rotujen hierarkia kehittyneemmistä ali-kehittyneisiin. (Wetherell & Potter 1992, 16–17.) Rasistisessa ideologiassa painotettujen rodullisten piirteiden vaikutusten ollessa ristiriidassa tieteellisten tutkimustulosten kanssa voidaan oletusta, jonka mukaan ryhmien välisten suhteiden ongelmat johtuvat luonnollisista rodullisista eroavaisuuksista, pitää virheellisenä. Ideologinen ajattelu vetääkin virheellisiä johtopäätöksiä näkyvistä yksinkertaisista eroavaisuuksista, ja saa huomion kiinnittymään pois todellisista sosiaalisista ongelmista. Todellisuutta vastaamaton ideologinen diskurssi hämärtää, mystifioi ja peittelee todellista asiantilaa. (Wetherell & Potter 1992, 17–18.)

Rasistinen diskurssi ei ole enää kuitenkaan pelkästään biologiaan viittaavaa, vaan se on piilevämpää (Wetherell & Potter 1992, 55). Nykyään ennakkoluulot yhdistetään yhä useammin erilaisiin kulttuuripiirteisiin ja etnisyyteen, jolloin voidaan puhua kulttuurisesta rasismista (Rattansi 2007, 95). Rasismia ja rasistista puhetta määritellessä on hyvä huomioida rasistisen puheen muuttuva luonne: rodullisia ja biologisia argumentteja käytetään vähenevässä määrin niin sanotun vihollisen kuvaamiseen. Näin ollen rasistisesta puheesta on tullut vähemmän näkyvää. (Wetherell & Potter 1992, 71–72.) Rasistisen

diskurssin muutos näkyikin enenevässä määrin puheessa kulttuurista rotujen sijaan: vika ei olekaan enää geneeissä vaan kulttuurille ominaisissa perinteisissä toimissa, asenteissa ja arvoissa. Kulttuurisessa diskurssissa enemmistö näyttelee usein tervettä järkeä, sivistystä ja normaalia, kun taas vähemmistö nähdään kehittymättömämpänä. (Wetherell & Potter 1992, 128, 136–137.)

Ideologioiden voidaan edelleen ymmärtää peilaavan yksilön kokemuksia todellisesta maailmasta, mutta toisaalta tapoihin nähdä maailmaa vaikuttavat ihmisen omat intressit ja sosiaalinen asema, jolloin maailmankuva voi muuttua epämääräiseksi tai vääristyneeksi kuvaksi todellisuudesta (Wetherell & Potter 1992, 29). Rasistista diskurssia voi analysoida kuvauksena todellisuudesta, joka on historiallisesti kontingentti ja sosiaalisesti determinoitu. Rasistinen diskurssi on ideologista, koska se on epätieteellistä, ja se perustuu tietyn puolueellisen intressin puolustamiseen. Representaatiot voivat virheettömästi kuvata todellisia sosiaalisia suhteita ja maailmaa; tai ne voivat esittää virheellisen kuvan todellisuudesta, mikä vääristää todellisia sosiaalisia olosuhteita. Vaikka väärät ideat ovat harhaanjohtavia ja epätarkkoja, voivat ne olla voimakkaita niiden tarjotessa lähes pätevän ja riittävän ymmärrettävän selityksen sosiaalisille kokemuksille. (Wetherell & Potter 1992, 31.) Rasistisen ideologian ymmärtäminen sosiaalisia ja taloudellisia suhteita mukailevana on yksi tapa selittää rasistisen diskurssin olemassaoloa.

Rasistista diskurssia selitetään ja tutkitaan myös kognitiolle ominaisten taipumusten kautta, jolloin korostuu yksilö ja hänen tapansa hahmottaa maailmaa ja muita ihmisiä esimerkiksi kokemuksiansa perusteella. Tällöin rasistiselle diskurssille tyypillistä ihmisten jaottelua eri ryhmiin selitetään esimerkiksi ihmisten taipumusten ja ihmisaivojen rajallisuuden kautta: Ihminen ei pysty käsittelemään sosiaalisten suhteiden monimuotoisuutta ja jokaisen yksilön yksilöllisyyttä, minkä vuoksi vuorovaikutus ja toisten havaitseminen on järjesteltävä ja yksinkertaistettava, jotta sosiaalisen todellisuuden hahmottaminen on mahdollista. Tällainen yksilöiden kognitiivinen kategorisoiminen ryhmiin voi olla hyödyllistä mutta toisaalta myös vaarallista: jos yksilöitä kohdellaan käytökseltään ja ominaisuuksiltaan samanlaisina ryhmän jäseninä enemmän kuin yksilöinä, voi tuloksena olla ei-toivottu yleistäminen. Lisäksi ulkoryhmään kuuluviin liitettävät negatiiviset muistot jäävät vahvemmin mieleen samalla, kun omaan ryhmään kuuluvien positiiviset teot korostuvat. (Wetherell & Potter 1992, 37.)

Juuri tällaiset muistot selittävät yleistämisen, mikä nähdään tyypillisenä ennakkoluuloiselle tai rasisiselle diskurssille. Sosiaalinen kategorisointi johtaa helposti myös vastaaviin uskomuksiin ja ajatteluun sekä stereotyyppien muodostamiseen ryhmän jäsenistä. Rasisiset stereotyyppit voivat esimerkiksi olla kognitiivisen assosiaatioprosessin tulosta: vanhat mielikuvat saattavat yhdistyä ja vahvistua, jos henkilö kokee jotain odotettua. Yksittäinen ryhmän edustaja saattaa esimerkiksi varastaa, jolloin toiminta yhdistetään henkilön kategoriaan. Tällöin saattaa tapahtua yleistys, jossa kyseisen ryhmän muidenkin edustajien ajatellaan tyypillisesti varastavan. (Wetherell & Potter 1992, 38.)

Useissa rasismiin liittyvissä tutkimuksissa tuodaan esille myös autoritäärisen persoonallisuus. Autoritäärisen persoonallisuuden analyysissa on keskeistä yksilöiden erot siinä, kuinka he koukuttuvat erilaisiin poliittisiin retoriikkoihin. Autoritäärisen persoonallisuus tekee ihmisen herkemmäksi rasisiselle ideologialle: henkilö saattaa esimerkiksi ihaila vahvoja miehiä, kunnioittaa auktoriteetteja ja mustamaalata ulkoryhmien kykyjä, jotka nähdään alempina kuin oman loistokkaan sisäryhmän. Tällaiset ideologiat tulevat vastauksena patoutuneelle vihalle ja reaktiona pelkoon omasta heikkoudesta ja kyvyttömyydestä. Kyseinen teoria kuvaa sitä, kuinka diskurssiiviset positiot palautuvat yksilön omiin psyykkisiin intresseihin. (Wetherell & Potter 1992, 49–52.) Erilaisten lähestymistapojen huomioiminen on tärkeää tarkasteltaessa rasisista diskurssia, koska rasisisen diskurssin ilmeneminen ja viehätysvoima eivät ole yksiselitteisiä jokaisen yksilön kohdalla.

Rasistinen diskurssi luo, ylläpitää ja vahvistaa syrjiviä valtasuhteita erikseen määriteltyjen ihmisryhmien välillä. Rasistisen diskurssin vaikutus saattaa näkyä kategorisoimisena ja syrjintänä ja toisaalta sen avulla voidaan oikeuttaa samankaltaista toimintaa. (Wetherell & Potter 1992, 70.) Wetherell ja Potter (1992, 90) painottavat diskurssia nimenomaan sosiaalisena toimintana käytön ja toteutuman kontekstissa, mikä johtaa siihen, että diskurssia analysoidaan arkipäiväisistä keskusteluista ja teksteistä käsin. Diskursseja tutkitaan siis sen kautta, miten ne toteutuvat oikeassa elämässä tai tietyssä tilanteessa. Diskurssien sisällön tutkiminen tapahtuu laajasti näkyvillä ja käytössä olevien termien, kuvausten ja kielikuvien tarkastelun kautta. (Wetherell & Potter 1992, 90.) Kulttuurista, rodusta ja kansakunnasta puhuminen ovat esimerkkejä tavoista tehdä sosiaalista kategorisointia ideologisten

vaikutteiden alla. Näiden kategorisointien normalisoituessa vaikutuksia sosiaalisiin suhteisiin ja esimerkiksi intresseihin voi olla näkyvissä. Valta kehittyikin normalisaation kautta eli sen kautta, mitä määritellään tavalliseksi ja odotetuksi. (Wetherell & Potter 1992, 84, 146–149.)

Rasistisia linjauksia saatetaan puolustaa myös liberaaleilla argumenteilla vapaudesta, yksilön oikeuksista, tasa-arvosta ja kehityksestä. Vanha biologinen rasismi kiedotaan kansallisen kuuluvuuden diskurssiin: kansakunnalla legitimoidaan rasismia. Rasismi on siis joustavaa ja muuttuvaa siten, että se ottaa eri muotoja ja diskursseja käyttöönsä oikeuttaakseen itseään. (Wetherell & Potter 1992, 174–176.) Esimerkiksi tasa-arvoisuudesta puhuminen antaa eettisen perustan argumentoinnille, jolla kuitenkin luodaan pohja intohimoisille argumenteille ja suuttumukselle, kun kerrotaan tasa-arvon olevan uhattuna. Rasistisessa diskurssissa on myös yleistä, että vastakkaista ryhmää mustamaalataan, syytetään ja vähätellään. Lisäksi vastapuolen motiivien aitoutta saatetaan epäillä ja vastapuolta saatetaan pitää epäjohtonmukaisena. (Wetherell & Potter 1992, 153, 182.)

Muutokset rasistisessa diskurssissa ovat saattaneet vaikuttaa siihen, kuinka ennakkoluulot nousevat esiin ihmisten puheessa ja toiminnassa. Modernin rasismin aikana ihmisten voidaan kuvata jakautuvan karkeasti kolmeen eri ryhmään: suvaitsevaisiin rasismin vastustajiin; ristiriitaiseen ryhmään eli ihmisiin, joilla on maltillisia negatiivisia tuntemuksia esimerkiksi tummaihoisia kohtaan; ja avoimen negatiivisesti etnisiin vähemmistöihin suhtautuviin (Wetherell & Potter 1992, 194–195). Nykyaikainen rasismin ilmentymä voidaan nähdä juuri ristiriitaisessa ryhmässä, joka kamppailee negatiivisten ja ennakkoluuloisten tunteiden ja liberaalien arvojen välillä. Tällöin yksilö ei välttämättä koe olevansa ennakkoluuloinen, mutta saattaa tietyissä tilanteissa toimia negatiivisten asenteiden ohjaamana ja ylläpitää tahtomattaan rasistista diskurssia.

Rasismia ylläpitäviä ihmisiä on jaoteltu myös alistaviksi eli vanhanaikaisiksi kiihkoilijoiksi, jotka näyttävät ennakkoluulonsa avoimesti; sekä luotaantyöntäviksi rasisteiksi, jotka tukevat tasa-arvoa ja kokevat myötätuntoa menneisyydessä väärinkohdeltuja kohtaan, mutta omaavat silti toisiin ihmisryhmiin kohdistuvia negatiivisia tuntemuksia ja uskomuksia,

mitkä pyritään hävittämään tietoisuudesta. (Wetherell & Potter 1992, 195.) Ennakkoluulot voivatkin perustua positiiviseen identiteettiin ja hyväntahtoisiin motiiveihin, mutta silti luoda oikeutuksia yksittäisille ongelmallisille menettelyille. Ennakkoluulon diskurssille onkin ominaista, että ennakkoluulosta puhutaan samalla varoen, ettei tule kuvatuksi ennakkoluuloisena. Tällainen diskurssiivinen liike tunnistaa mutta samalla torjuu mahdollisen kritiikin. (Wetherell & Potter 1992, 201, 211–212.)

Suhtautumistapoja epämieluisan arvioinnin kohteeksi joutumiselle voi olla monia. Loukkaus saatetaan myöntää tarjoten samalla tekosyitä. Toisaalta loukkaus voidaan kieltää väittämällä syytöksen olevan väärä. Syytöstä voidaan pyrkiä heikentämään myös määrittelemällä loukkauksen luonnetta joksikin vähemmän negatiiviseksi ja helpommin väisteltäväksi; tai sitten johdattaa syytös koskemaan jotain toista ryhmää huolellisesti etäännyttäen itsensä syytöksestä. (Wetherell & Potter 1992, 212.) Tällaiset diskurssiiviset strategiat ovat esillä myös Rajat kiinni! -kansanliikkeeseen vaikuttaneiden oikeistopopulistien puhetavoissa. Oikeistopopulistisessa diskurssissa eli tavoissa hahmotella maailmaa onkin monia yhtäläisyyksiä rasistisen ja ennakkoluuloihin perustuvan diskurssin kanssa.

5.2. Oikeistopopulistinen diskurssi keskustelua ohjaamassa

Oikeistopopulismi perustuu väitteeseen ihmisten edustamisesta, ja kyse on nimenomaan nativistiseen ideologiaan perustuvan homogeenisen kansan edustamisesta. Oikeistopopulistit esittävät revisionistista kuvaa historiasta¹⁴, ja ulossulkemisen retoriikasta on tullut osa diskurssia. Meidän (länsimainen kristitty Eurooppa) on puolustettava itseämme heitä (juutalaiset, muslimit) vastaan. Oikeistopopulisteilla on siis erityinen käsitys kansasta, mikä kieltää yhteiskunnan mutkikkuudet. Puolueet rakentavat kuvaa itsestään “lännen pelastajina” “ylhäällä olevilta” ja muualta tulevilta “barbaareilta”, jotka uhkaavat viedä kansalaisten työpaikat, eivätkä halua sopeutua läntiseen kulttuuriin. (Wodak 2015, 20–22.) Oikeistopopulistit rakentavat kuvaa itsestään tavallisten ihmisten äänenä ja rohkeina

¹⁴ Revisionistista historian kuvaa rakennetaan puhumalla isänmaan puolustuksesta, jolla viitataan käsitykseen menneisyyden narratiivista, jossa ”me” olimme joko sankareita tai pahuuden, petoksen tai salaliiton uhreja (Wodak 2015, 66–67).

yksilöinä, jotka uskaltavat sanoa suoraan sen, mitä kaikki ajattelevat - ilman poliittista korrektiutta tai hienotunteisuutta. (Wodak 2015, 131.)

Oikeistopopulistisessa diskurssissa painotetaan rodullisesti puhtaita ihmisiä eli kansaa, joka asuu kotimaassaan. Kotimaan käsitteeseen yhdistetään ajatus sisäänpäin katsomisesta ja demonisoidun toisen ulossulkemisesta. Oikeistopopulistisen diskurssin on määritelty käyttävän myös etäännyttämisen ja lähentämisen keinoja, joiden avulla antagonistinen suhde ihmisten ja eliitin tai vaarallisen toisen välille muodostetaan. Kuulumista perustellaan usein esimerkiksi vanhempien syntyperällä tai kulttuuriin ja kieleen vetoamalla. (Wodak 2015, 26, 71.) Oikeistopopulistisessa diskurssissa esiintyvät teemat seuraavat osittain jo edellä kuvattuja uusille radikaalioikeistolaisille suuntauksille ja rasistiselle diskurssille ominaisia aiheita. Diskurssin keskiössä ovat muun muassa maahanmuutto, kulttuuri, perhearvot, äidinkieli, turvallisuus, euroskeptisyys, ihmiset, korruptio sekä kahtiajako kristityn lännen ja islamin tai juutalaisuuden välillä (Wodak 2015, 49). Edelleen kahtiajaon kohteeksi saattavat joutua pankkiirit, media ja isänmaan petturit, joiden katsotaan syyllistyvän juonitteluun kansaa vastaan; tällaiset salaliitot ovat osa oikeistopopulistista retoriikkaa (Wodak 2015, 67).

Diskurssia kuvaa myös 2000-luvun keskustelu islamofobiasta¹⁵, mitä ympäröivät musliminaisten käyttämät huivit niin sanottuina symboleina sivistymättömästä ja naisia alistavasta islamista. Oikeistopopulistit ajattelevat, että läntisiä naisia tulee suojella islamilta, kun taas musliminaiset tulee vapauttaa. Tämä perustuu ajatukseen, että kaikki musliminaiset ovat pakotettuja huivin pitämiseen. (Wodak 2015, 157.) Oikeistopopulistien johdolla on kampanjoitu myös minareettien rakentamista vastaan; usein ne kuvataan symbolina muslimien väkivallasta (Wodak 2015, 146, 158).

Oikeistopopulistien taivuttelun tyyliin kuuluva toistaminen retorisenä välineenä voi pitää sisällään sloganeita, argumentteja ja ideologisia sisältöjä. Toistaminen on tehokas tapa luoda

¹⁵ Sakki ja Pettersson (2016, 157) kuvaavat islamofobian juontuvan kulttuurisesta essentialismista, jolloin taustalla on ajatus eri kulttuurien yhteensopimattomuudesta. Tällöin yhteiselo tulee ongelmalliseksi, ja vieras kulttuuri nähdään uhkana oman ryhmän kulttuuriselle identiteetille. Islamofobia viittaa vihamieliseen suhtautumiseen islaminuskaisia kohtaan.

uskottavuutta ja maastoa argumenteille sekä pitää ne kuulijan saatavilla. Aggressiivinen ja tarkoituksellisen provosoiva kampanjointi pitää tyypillisesti sisällään erilaisia virhepäätelmiä, virheiden oikeuttamista tai kieltämistä. (Wodak 2015, 67–68, 130.) Oikeistopopulistien diskurssiiviseen strategiaan kuuluu olennaisesti myös pelolla ja kieltämisen taktiikoilla pelaaminen.

5.2.1. Pelon ja kieltämisen politiikka

Oikeistopopulistiset puolueet rakentavat retoriikkansa pelon kautta ja luovat näin kuviteltujen tai todellisten vaarojen ympärille syntipukkeja, jotka uhkaavat tai jopa tuhoavat (tässä kontekstissa) eurooppalaiset yhteiskunnat. Tunteisiin vetoaminen on osa oikeistopopulistien retoriikkaa, mitä käytetään rakennettaessa pelon ja turvattomuuden ilmapiiriä. (Wodak 2015, 1, 128.) Wodakin (2015, x) mukaan melkein mikä vain voidaan esittää uhkana kuvitellulle homogeeniselle ihmisjoukolle. Uhkiin perustuva pelko voi olla niin muutoksen, globalisaation, sukupuoliroolien muuttumisen kuin hyvinvoinnin menetyksen pelkoa. Yhteistä kaikille oikeistopopulistisille puolueille on niiden tapa välineellistää jokin etninen, uskonnollinen, kielellinen tai poliittinen vähemmistö syntipukiksi suurimpaan osaan nyky maailman ongelmista, minkä jälkeen kyseinen ryhmä määritellään vaaralliseksi ja uhkaksi ”meille” tai ”meidän” valtiolle. Kyseistä tapaa toimia Wodak (2015, 2) kutsuu *pelon politiikaksi*.

Oikeistopopulististen liikkeiden retoriikka pelaa nykyisin ihmisiä huolestuttavilla haasteilla, jotka yhdistyvät erilaisiin pelkoihin, tyytymättömyyteen ja pessimismiin. Pelko voi liittyä työn loppumisen mahdollisuuteen tai kansallisen autonomian oletettuun menetykseen. Maahanmuuttajiin kohdistuva muukalaispelko ja pelko vanhojen perinteiden ja arvojen menetyksestä ovat osa oikeistopopulistisen diskurssin luomaa epävarmuutta. (Wodak 2015, 3.) Pelon politiikkaan kuuluu olennaisesti yksinkertaisten vastausten tarjoaminen kaikkiin huoliin ja haasteisiin rakentamalla kuvaa syntipukeista ja vihollisista esimerkiksi stereotyyppien kautta (Wodak 2015, 4).

Ulossulkevia linjauksia oikeutetaan uhkakuvien luomisen lisäksi muun muassa vetoamalla todellisiin ja suurenneltuihin kriiseihin. Asioiden legitimointi kielenkäytön avulla perustuu oikeistopopulistisessa retoriikassa myytin luomiseen, mikä tarkoittaa, että legitimointi tapahtuu pienten menneeseen tai tulevaan viittaavien tarinoiden kautta (Wodak 2015, 5–6). Lisäksi media on yleensä osallisena tuottamassa uudelleen kuvia ja tarinaa turvallisuushkista ja kriiseistä, mikä osaltaan tuo legitimizeettiä oikeistopopulistien linjausehdotuksille. Julkisuuden kuvaan ja median hyväksikäyttämiseen kuuluu *kieltämisen politiikka* diskurssiivisena strategiana. (Wodak 2015, 3–5.) Kieltämisen politiikkaan liittyy usein jokin mediassa kohua aiheuttanut tapahtuma, jota oikeistopopulistien toimesta selitetään tarpeeksi epäsuorasti niin, että yleisöjen on mahdollista ymmärtää asia eri tavoin. Näin luodaan ristiriitaisia merkityksiä asian ympärille ja saadaan aikaan kaksoisviesti, joka mahdollistaa esimerkiksi rasismista syytetyn uhriutumisen eli väärin syytöksiin vetoamisen. (Wodak 2015, 19–20, 46.) Toimintaa oikeuttaessaan henkilö saattaa vedota esimerkiksi sananvapauteen ilmaisten, että hänen ryhmänsä uskaltaa tuoda esille sen, mitä kaikki ajattelevat. Näin huomiota viedään alkuperäisestä skandaalista keskusteluun sananvapaudesta ja poliittisesta korrektiudesta. Lisäksi on tavallista, että syytöksistä muodostetaan salaliitto: jonkun usein vastapuoleksi määritellyn on oltava vetelemässä naruja skandaalin alkuperäistä syyllistä vastaan. Näin uhri-syyllinen -asetelma käännetään ympäri. (Wodak 2015, 20.)

Rasismien kieltäminen on yleistä oikeistopopulistisessa diskurssissa: rasistiset uskomukset kielletään kuvaamalla itseä isänmaallisena kansan tarpeiden turvaajana globalisaation tuomilta oletetuilta uhkilta. Diskurssiin kuuluu sen tosiasian kieltäminen, että Euroopasta on tullut monikielinen ja monikulttuurinen, millä oikeutetaan tarvittavien uudistusten vastustaminen ja nojaaminen kuviteltuun menneeseen. (Wodak 2015, 185–186.) Positiivinen itsensä esittäminen ja ryhmäidentiteetin muodostaminen vetoamalla kulttuuriin eroavaisuuksiin pitää sisällään myös rasismien kieltämisen. Eurooppalaista kulttuuria saatetaan esimerkiksi pitää ylempänä muihin nähden, minkä määrittellään olevan tervettä järkeä eikä niinkään muukalaisvihamielisyyttä, vaikka samanaikaisesti luodaan uhkakuvia puhumalla ”massamaahanmuuton” ja ”pakolaistulvan” aiheuttamasta Euroopan tuhosta. (Wodak 2015, 55–58.)

Rasismisyytöksiin vastataan usein kieltämällä itse toiminta, esittämällä sen olleen vahinko tai esiintymällä väärinymmärrettynä (Wodak 2015, 58). Rasismisyytöksiä voidaan siis vältellä ja kierrellä monella tavalla. Kieltämisen politiikkaan kuuluu myös uhrin syyttäminen tai yllä lyhyesti esitelty uhri-syyllinen -asetelman kääntäminen. Avoimen rasismien ja ulossulkemisen peittelyyn käytetään niin sanottuja vastuuvapautuslausekkeita, jotka pitävät sisällään huomioita, kuten ”ei minulla ole mitään tummaihoisia vastaan, mutta..” tai ”minulla on israelilaisystäviä, joten en voi olla antisemitisti”. Avoimia ennakkoluuloja saatetaan pyrkiä puolustamaan vertaamalla omaa näkemystä johonkin vielä rasisempiana esiintyvään ilmiöön. (Wodak 2015, 58–59, 102.) Lisäksi ennakkoluulojen kieltämiseen kuuluvat väitteet, että vähemmistöjen kritisointi on oikeastaan faktuaalista, objektiivista ja järkevää - ei irrationaaliin tunteisiin perustuvaa (Wodak 2015, 59).

Uuden median aikana poliitikkojen esiintymiseen reagoiminen on muuttunut entistä nopeammaksi. Erinäisten sosiaalisen median kanavien kautta osallistuminen keskusteluun ja julkaisujen jakaminen on muuttunut helpommaksi, mikä tarkoittaa myös virheellisen tiedon ja provosoivien kommenttien levittämisen yleistymistä. Näin myös vihamielisten asenteiden levittämislle löytyy suuren yleisön tavoitettavia kanavia, minkä vuoksi oikeistopopulistiselle diskurssille ominaiset teemat ja retoriset keinot ovat löytäneet tiensä yhteiskunnalliseen diskurssiin. Eräs samankaltaisen diskurssin ylläpitäjä on Rajat kiinni! -kansanliike, joka sai kimmokkeen toimintansa aloittamiseen vuoden 2015 turvapaikanhakijatilanteen ohella perussuomalaisten kansanedustaja Olli Immosen julkaisusta¹⁶, jossa hän puhuu unelmastaan kukistaa monikulttuurisuuden painajainen. Toisaalta liikkeen synnylle loi tilaa myös pettymys perussuomalaisiin hallituksessa. Puolueen ei nähty tehokkaasti ajavan kansalaisten asiaa, minkä vuoksi tarve ulkoparlamentaariselle kansanliikkeelle nousi. Pettymystä perussuomalaisiin ja erityisesti puolueen silloiseen puheenjohtajaan Timo Soiniin kuvaa 2.9.2016 käydyssä keskustelun kommentit:

”Soinihan on täysin sanansyöjä sika.”

”Jos ei pahempikin. Se nyt on varmaa, että seuraavissa eduskuntavaaleissa persut ovat marginaalipuolue..”

¹⁶ Immonen julkaisi Facebook-seinällään 26.7.2015 tekstin, jossa hän kertoo unelmoivansa vahvasta kansakunnasta, joka taistelullaan kukistaa monikulttuurisuuden painajaisen. Rajat kiinni! -kansanliikkeen perustajajäsen Pekka Kemppainen viittasi Immosen vaikuttaneen kansanliikkeen syntyyn muun muassa 19.9.2016 julkaistussa kommentissaan, jossa hän juhlistaa kansanliikkeen vuosipäivää.

6. RAJAT KIINNI! -KANSANLIIKE

Eri puolilla Suomea vaikuttavalla Rajat kiinni! -kansanliikkeellä ei ole selkeää perustamisajankohtaa, mutta liikkeen syntyminen voidaan ajoittaa syksylle 2015. Liikkeen perustajajäsenen Facebook-julkaisun¹⁷ mukaan liike juhlistaa vuosipäivää useamman paikkakunnan yhteisten Rajat kiinni -mielenosoitusten johdosta 19.9.2016. Ylen aamu-tv:n haastattelussa aktivistit Susanna Kaukinen ja Pekka Kemppainen kertovat liikkeen olleen toiminnassa elokuusta 2015 saakka (Yle 25.1.2016). Tällöin Salossa järjestettiin suunniteltua vastaanottokeskusta vastustava mielenosoitus, joka oli ensimmäinen Rajat kiinni -nimeä kantava tapahtuma.¹⁸ Myöhemmin syksyllä järjestettiin muuallakin Suomessa mielenosoituksia, jotka keräsivät ihmisiä paikalle vaihtelevasti ensimmäisten mielenosoitusten useammasta sadasta osallistujasta vuoden 2016 lopun kymmeneen (ks. Videoaineisto). Vuonna 2017 mielenosoitusten osallistujamäärä on karsiutunut entisestään ja järjestämisvastuu onkin usein jollakin rinnakkaisryhmällä. Rajat kiinni! -kansanliike alkoikin näkyä mediassa vuoden 2015 syksyllä ja talvella juuri lukuisten mielenosoitusten ja vastamielenosoitusten vuoksi. Mielenosoitukset ovat olleet sosiaalisessa mediassa käydyn keskustelun lisäksi liikkeen näkyvin vaikutustapa.

Rajat kiinni! -kansanliike kuvaa itseään puoluepoliittisesti sitoutumattomana ulkoparlamentaarisena kansanliikkeenä, jonka pääasiallinen tavoite on massamaahanmuuton¹⁹ pysäyttäminen. Tämä tapahtuu Euroopan unionin ulkorajojen ja tarvittaessa Suomen omien rajojen sulkemisella Eurooppaan kuulumattomalta ihmisliikenteeltä (ks.esim. Kansanliike.net; Facebook-ryhmä; Yle 25.1.2016.) Vaikka liikkeen pääasiallinen tarkoitus liittyykin nimenomaan vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden palauttamiseen ja rajojen sulkemiseen, on liikkeellä tarkemminkin määriteltyjä päämääriä kansallismielisille kansanliikkeille tarkoitettulla tuki- ja informaationsivulla listattuna²⁰. Tavoitteiksi eritellään muun muassa

¹⁷ Kirjoitus on julkaistu RKK-ryhmässä 19.9.2016.

¹⁸ Salon mielenosoituksesta 30.8.2015 Märynummeen suunniteltua vastaanottokeskusta vastaan uutisoi muun muassa Iltalehti (Salo 30.8.2015, video 4).

¹⁹ Massamaahanmuutosta on liikkeen mukaan kyse silloin, kun kuukauden aikana maahanmuuttajien määrä on satoja henkilöitä (Kansanliike.net).

²⁰ Vaikka kansanliike.net -sivusto toimiikin tuki- ja informaationsivustona kansallismielisille kansanliikkeille yleisesti (Kansanliike.net/missio), löytyy sieltä erikseen Rajat kiinni -kansanliikkeen päämäärien kuvaus sekä vaatimukset.

uusien vastaanottokeskusten sulkeminen ja avun keskittäminen lähtömaiden läheisyydessä sijaitseville pakolaisleireille. Sananvapaus on myös liikkeelle tärkeä teema, joskin se määritellään oikeutena kritisoida massamaahanmuuttoa. Teeman alta löytyvät myös vaatimukset poistaa kiihottaminen kansanryhmää vastaan rikoslaista; sekä verorahoitteisten tiedotusvälineiden ja koulujen suuntaaminen suomalaisten enemmistön etuja ja arvomaailmaa kunnioittavaksi. Näiden lisäksi liike pyrkii edistämään kansanvaltaenemmistön äänen kuulumista, millä viitataan suoraan demokratiaan siirtymiseen. (Kansanliike.net.)

Tavoitteiksi listatut vaatimukset esiintyvät usein Rajat kiinni -nimeä kantavissa mielenosoituksissa sekä liikkeen virallisessa Facebook-ryhmässä käydyissä puheenvuoroissa, minkä vuoksi niiden voi ajatella antavan tarkempaa kuvausta kansanliikkeen pyrkimyksistä ja kertovan keskusteluteemoista kansanliikkeen sisällä. Liikkeen jäsenet ovatkin aktiivisia sosiaalisessa mediassa, vaikka Rajat kiinni! -kansanliikkeen Facebook-ryhmällä onkin ollut jäseniä vaihtelevasti: esimerkiksi heinäkuussa 2016 jäsenmäärä oli 11 177²¹, kun taas marraskuussa jäseniä on enää 4746²². Syyskuuhun 2017 mennessä ryhmän jäsenmäärä on päätynyt 9048²³ jäseneen. On kuitenkin hyvä huomata, että liikkeellä on useita paikallisryhmiä ja rinnakkaisliikkeitä, jotka kantavat samaa nimeä, mikä aiheuttaa sekaannusta kannattajien määrää arvioitaessa.

Sekaannusta on ollut esillä myös kansanliikkeen asemasta, minkä johdosta joukko kansanliikkeen aktiiveja ja mielenosoitusten pääjärjestäjiä julkaisivat tiedotteen, jossa selvitetään kansanliikkeen taustaa.²⁴ Tiedotteessa selvennetään, että kyseessä on valtakunnallinen eri ryhmien toimesta syntynyt kansanliike, johon kuuluvat niin Rajat kiinni -tapahtumia järjestävät kuin niihin osallistuvat henkilöt (Lehdistötiedote 2016). Lisäksi hämmennystä on aiheuttanut samanlaisia asioita ajava omaksi ryhmäkseen irrottautunut

²¹ Jäsenmäärä 29.7.2016 klo 8.49.

²² Jäsenmäärä 25.11.2016 klo 9.28. Jäsenmäärän vähyys on osittain selitettävissä sillä, että ryhmän ylläpitoon hyväksytty henkilö oli omatoimisesti poistanut 10 000 jäsentä ryhmästä kiinnittääkseen ryhmän jäsenten huomion epäasialliseen keskustelutapaan, mitä ryhmässä harrastetaan. Tapausta puitiin aktiivisesti ryhmän sisällä lokakuussa 2016. Ryhmän jäsen kirjoitti asiasta tiedotteen 30.10.2016 (Facebook-ryhmä 2).

²³ Jäsenmäärä 8.9.2017 klo 9.35.

²⁴ Lehdistötiedote toimitettiin vastauksena Kaukisen aiemmin julkaisemaan kritiikkiä osakseen saaneeseen ilmoitukseen Rajat kiinni! -kansanliikkeen virallisesta tiedotuskanavasta (Vuodatus.net 2016).

Suomi ensin -kansanliike, joka pyrkii viralliseksi puolueeksi (Kansanliike.net/tiedote; Suomiensin.net).

Liikkeen jäsenillä on ollut eriäviä mielipiteitä liikkeen edustuksesta, mikä on johtanut muun muassa päällekkäisten mielenosoitusten järjestämiseen ja hämmennykseen liikkeen tiedotuskanavista. Päällekkäisiä mielenosoituksia kommentoineet aktiivit kuitenkin toteavat, että monet kannattajista osallistuvat rinnakkaisiin mielenosoituksiin (Yle 25.1.2016) eli aktiivien ja tapahtumien järjestäjien eripurasta huolimatta, voidaan varovasti olettaa, etteivät kannattajakunnat suuresti eroa toisistaan. Rinnakkaiset liikkeet ovat kuitenkin syntyneet samojen tavoitteiden ja vaatimusten ympärille, mikä näkyy myös mielenosoitusten toistuvasti esiintyvissä iskulauseissa, joissa rajoja vaaditaan kiinni ja toistetaan ”Suomi ensin” -huudahdusta (ks. Videoaineisto). Rajat kiinni -nimen alla järjestetyt mielenosoitukset ja keskustelu liikkeen Facebook-ryhmässä kertovat kansanliikkeen tavoitteista, kiinnostuneiden ajatuksista ja asenteista muutamien niin sanottujen johtohahmoiksi pyrkivien erimielisyyksistä huolimatta.

Aineistoni koostuu Rajat kiinni! -kansanliikkeen videoituista mielenosoituksista sekä Rajat kiinni! -kansanliike -nimeä kantavan Facebookissa toimivan julkisen ryhmän keskusteluista ja kommentteista. Väkimäärältään suurimmat mielenosoitukset järjestettiin liikkeen alkuaikoina. Näihin lukeutuvat 30.8.2015 Salossa järjestetty mielenosoitus Märynummen vastaanottokeskusta vastaan sekä 19.9.2015 Helsingissä, Torniossa ja Kemissä järjestetyt Rajat kiinni -nimeä kantavat mielenosoitukset. Satoja osallistujaa keräsivät myös lokakuussa järjestetyt mielenosoitukset ja vastamielenosoitukset muun muassa Lahdessa, Tampereella, Helsingissä ja Turussa. Vuoden 2015 syksyn ja talven sekä vuoden 2016 kevään aikana erilaisia kokoontumisia, soihtukulkueita ja vastamielenosoituksia järjestettiin useilla paikkakunnilla. Rajat kiinni! -kansanliike on osoittanut tukensa myös monille rinnakkaisliikkeiden tapahtumille mainostamalla tai osallistumalla järjestelyihin. Facebook-ryhmässä on jaettu videoita muun muassa suurmoskeijaa vastustavasta kulkueesta. Lisäksi Rajat kiinni! -kansanliike on ollut järjestämässä naisrauhaa puolustavia mielenilmauksia; ja mainostanut Jyväskylässä järjestettyä Jotain rajaa -mielenilmausta. Vuoden 2016 lopulla mielenosoitukset eivät keränneet enää suuria väkimääriä paikalle: esimerkiksi rasismien vastaisia mielenosoituksia vastustavia Rajat kiinni! -kansanliikkeen tapahtumia oli

seuraamassa enää muutamia kymmeniä ihmisiä. Vuoden 2017 aikana tapahtumat ovat kutistuneet entisestään. (ks. Videoaineisto.)

Keskityn analyysissä mielenosoitusten osalta erityisesti liikkeen alkuaikojen tapahtumiin, koska ne olivat väkimäärältään ja mediahuomioltaan suurimpia. Tarkastelen mielenosoituksissa kannettujen kylttien, iskulauseiden ja pidettyjen puheiden pohjalta kansanliikkeen luomaa diskurssia jäsenten ilmaisemien huolien, puheiden teemojen ja sanavalintojen osalta. Aineistoni toisen osion olen kerännyt kuvakaappausten muodossa liikkeen julkisesta Facebook-ryhmästä aikaväliltä 30.9.2015-30.9.2017. Ryhmässä käydyistä keskusteluista, jaetuista kuvista, kommentteista ja uutislinkeistä poimin useasti toistuvia keskustelun aiheita, käytettyjä termejä, kielikuvia ja keskeisiä olettamuksia, joiden avulla selvitän kansanliikkeen rakentamaa identiteettiä, jaettuja käsityksiä, viholliskuvia sekä jäsenten muodostamaa tarinaa todellisuudesta. Maailmankuva tulee esiin myös tarkasteltaessa liikkeen tapoja puhua menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta. Lisäksi huomioin kansanliikkeen tapoja puhua rinnakkaisliikkeistä, verkostoistaan ja toiminnastaan sosiaalisena liikkeenä.

7. ISÄNMAAN SUOJELU KANTAVANA VOIMANA

“(- -) Suomen johto täysin isänmaattomia mädättäjiä. Turha kuvitella että muhmutit tulee selviämään Suomessa. (- -) Meillä on oikeus taistella isänmaan puolesta tota paskalaumaa vastaan”²⁵

”Donald Trumpin [peukalo ylös] tuleva valinta presidentiksi on niin vahva indikaattori siitä, miten maailman laajuisesti kansat ja kansallismieliset se oikea enemmistö, on saanut tarpeekseen mukasuvaitsevaisuus natsismi fasismi rasismi homoilusta tarpeekseen ja se maahan lyöminen saa nyt riittää! Kansallismieliset nousevat kohinalla, niin euroopassa, amerikkassa kuin maailmanlaajuisesti muutenkin, nyt riittää tämä paska jo! <3 WE WILL RISE <3”²⁶

Rajat kiinni! -kansanliike syntyi reaktionä vuonna 2015 alkaneelle pakolaiskriisille; ja osittain vastauksena ihmisten kokemaan poliittiseen tyytymättömyyteen ja globalisaation mukanaan tuomiin epävarmuuksiin. Liikkeen jäsenet puhuvat itsestään usein kansallismielisinä isänmaan puolustajina. Globalisaation seurauksena syntyneitä uudenlaista nationalismia määriteltäessä esiin nousee pelko kansallisvaltioiden katoamisesta. Nykyään nationalistit näyttäisivät pitävän monikulttuurisuutta uhkana kansallisvaltion rauhalle ja pysyvyydelle (Heywood 2002, 119). Uhkana koetaan juuri globalisaatio sen vaikuttaessa kulttuurisen moninaisuuden näkyvyyteen. Globalisaation kokeminen ongelmallisena näkyy myös RKK:n (Rajat kiinni! -kansanliikkeen) puhetavoissa esimerkiksi 9.11.2016 julkaistuissa Facebook-kommenteissa:

”Ensin Brexit, nyt Trump – kansa saanut tarpeekseen globalistien myrkyä. Nyt järkevät Suomen poliitikot – ymmärtäkää mitä mieltä hiljainen enemmistö on EU:sta, haittamaahanmuutosta, tuloeroista jne..”

”Globalisaatio tuhotaan ytimiä myöten!”

”Eu tuhotaan ja vapaus koittaa kansallisvaltioille!”

Usein puhutaankin uudenlaisesta nationalismista, joka vastaa uuden ajan ongelmiin. On kuitenkin hyvä huomata, että puhutavat eivät silti eroa suuresti aikaisempien

²⁵ Kommentti on julkaistu 19.9.2016.

²⁶ Kommentti on julkaistu 9.11.2016: Jani Salomaa Yhdysvaltojen presidentin vaalien tuloksesta.

radikaalioikeistolaisten liikkeiden rakentamasta nationalistisesta ja muukalaisvihamielisestä diskurssista. Esimerkiksi jo 1990-luvulla puhuttiin isänmaan suojelusta ja yhteiskunnan pelastamisesta monikulttuurisuuden tuomalta rappiolta (Pekonen 1999, 118–124).

7.1. Vanhojen asenteiden jäljillä

RKK:n retoriikka seuraa suuresti niin eurooppalaisille kuin aiemmille suomalaisille radikaalioikeistolaisille liikkeille ominaisia puhetapoja. Negatiiviset reaktiot maahanmuuttajia, pakolaisia ja turvapaikanhakijoita kohtaan ovat säilyneet, vaikka ulkomaalaiset eivät ole enää niin vieraita Suomen katukuvassa. Turvapaikanhakijoiden vastaanotto ilkeällä ja väkivallalla siivittämällä esimerkiksi näyttävät hyvin samanlaisina niin 1990-luvulla kuin nykyisin.

Vuoden 1991 alussa turvapaikanhakijoille avatulla vastaanottoasemalla räjäytettiin pommi asukkaiden pelotteluksi. Ennen kyseistä välikohtausta vastaanottoaseman läheisyydessä oli ollut paikallisten aiheuttamia levottomuuksia. (Aallas 1991, 35.) Tekoja voi hyvin verrata esimerkiksi 2015 vuoden aikana tehtyihin vastaanottokeskuksiin kohdistettuihin lukuisiin polttopulloskuihin, ilotulitteiden räjäyttelyyn ja muuhun turvapaikanhakijoihin kohdistuvaan ilkeävaltaan (Poliisihallitus 12/2015).²⁷ RKK:ssä kyseisiä iskuja ihannoidaan ja niihin jopa kehoitetaan keinona saada ihmiset heräämään todellisuuteen:

”Se on totta, että suomalaiset eivät uskalla pistää rantaliksi. Ne polttopulot olis aika tehokas tapa osoittaa mieltä.”²⁸

“rohkeesti kiinni turpaan ..porukalla kuten noi tätit.”²⁹

“(-)MIKSI SUOMALAISET EI USKALLA KUNNOLLA PISTÄÄ HULINAKSI KUTEN MUUT MAAT ELI POLTTOPULLOT YM MUUT KUNNON TYKIT KEHIIN NIIN EIKÖHÄN JOKU HERÄÄ TÄH?? (- -)”³⁰

²⁷ Poliisin tiedotteista löytyy lisää esimerkkejä ilkeävaltasta (ks. esim. Poliisi 9/2015; Poliisi 11/2015; Poliisi 12/2015). Levottomuuksista myös uutisoitiin (ks. esim. Yle 10.12.2015).

²⁸ Kommentti on julkaistu 22.3.2016.

²⁹ Kommentti on julkaistu 22.3.2016.

³⁰ Kommentti on julkaistu 2.4.2016.

Väkivaltaan ja taisteluun kehottaminen ei ole vierasta RKK:n Facebook-ryhmässä, vaikka ryhmän kuvauksessa kerrotaankin väkivaltaisen hyökkäyksen ehdottamisen tai kannattamisen olevan kiellettyä (Facebook-ryhmä). Polttopulloiskujen ihannoinnin ohella suoraan toimintaan kehottaminen ja väkivaltaisten mielipiteiden esittäminen on yleistä ryhmässä käydyissä keskusteluissa. Aika ajoitin kommentit saavat hyvin ilkeämielisen sävyn:

“älä puhu paskaa suomi on jo menetetty näille väärä uskosille väri viallisille lasten raiskaajille vanhusten hyväks käyttäjille sun muille väärän vallan omistajille mitä vittua me kiukutellaan ottakaa aseet olalle ja tappakaa nää kaikki mitkä edellä mainitsin”³¹

“ootellu minäkin sitä päivää, kun käsky käy, ETTÄ NYT LÄHETÄÄN.. mulla on aseet rasvattu, paukkuja iso kassillinen.. tahtoa vaikka muille jakaa, sisua ettei meinaa nahkaan sopia, raivoa että karvat kihartuu (- -)”³²

Yllä olevissa kommenteissa näyttäytyy väkivaltaan kehottamisen lisäksi hyvin räikeässä muodossa rasistisia yleistyksiä, joita yleisö on päässyt todistamaan jo 1990-luvun maahanmuuttokeskustelussa. Maahanmuuttajia, pakolaisia ja turvapaikanhakijoita näytettäisikin tyypillisesti käsiteltävän isona massana, mihin viittaa nykypuhe massamaahanmuutosta tai ennakkoluuloihin ja stereotyyppioihin perustuvasta ulkomaalaisia kritisoivasta kommentoinnista. Näin oli myös 1990-luvulla, kun puhuttiin somalipakolaisista: julkisessa keskustelussa pakolaisesta tuli yhtä kuin somali (Aallas 1991, 34, 50). Nykyisin turvapaikanhakijoista tai maahanmuuttajista puhutaan muslimeina.

Julkinen keskustelu pakolaisista ja maahanmuuttopolitiikasta oli vilkasta vuosina 1990-1991 niin kansalaisten keskustelupalstoilla kuin poliitikkojen riveissä. Kielteiset mielipiteet alkoivat levitä ja negatiivisten asenteiden kohteeksi joutuivat erityisesti maahan tulleet somalimiehet. Jotkut pitivät somalipakolaisia huijareina, minkä vuoksi pakolaisasemaa ei tulisi antaa. (Aallas 1991, 36–39.) Vähitellen somalipakolaisista muotoutui julkisessa keskustelussa ”ählämeitä”, moniavioisia ja tyttölasten silpoja, jotka levittävät outoja tauteja. 1990-luvun alussa puhuttiin myös rajojen sulkemisesta elintasopakolaisilta. (Aallas 1991, 35, 51–62.) Se ei kuitenkaan ollut niin näkyvä tema ulkomaalaisvastaisessa liikehdinnässä kuin nykypäivänä. Ihmiset ihmettelivät myös sitä, etteivät median esittämät

³¹ Kommentti on julkaistu 15.11.2016.

³² Kommentti on julkaistu 2.4.2016: kommentoija vastaa kehotukseen ryhtyä taistoon ”polttopullojen” ja ”kunnan tykkien” avulla.

somalipakolaiset olleetkaan ennakkokuvitelmiin mukaisesti köyhiä ja nälkiintyneitä, vaan merkkituotteita käyttäviä nuoria miehiä (Aallas 1991, 51). Aallas (1991, 51–52) kuitenkin huomauttaa, että mediassa esiintyvät kuvaukset saattavat olla joskus harhaanjohtavia: vaikka monet turvapaikanhakijoista olivat hyvin koulutettuja miehiä, joilla oli taloudelliset mahdollisuudet lähteä kotimaastaan, kuului somalipakolaisiin paljon myös perheitä, naisia, tyttöjä ja lapsia. Toisinaan kiristyneet asenteet pakolaisia kohtaan heijastuivat uutisiin myös vääristelyjen syytteiden muodossa: erityisesti paikallislehdissä kerrottiin muun muassa perättömistä raiskaussytöksistä (Aallas 1991, 73–77).

Vuoden 2015 pakolaiskriisin alkuaikaan puhuttiin myös siitä, että Suomeen tulevilla turvapaikanhakijoilla on älypuhelimet eli he eivät voi olla todellisessa hädässä olevia. Rajat kiinni -mielenosoitusten puheenvuoroissa ilmenee ihmetys ja närkästys siitä, että turvapaikanhakijat omistavat kalliita älylaitteita kuten Iphone. Tällöin esitetään toisinaan epäily siitä, ovatko turvapaikanhakijat todella tulleet hakemaan turvapaikkaa vai pelkästään parempaa elintasoja Suomesta. (Lahti 3.10.2015, video 1; Helsinki 24.9.2016, video 1.) Käsitys, että pääasiassa miehiä saapuu Suomeen, on nykyisinkin suosittu: mielenosoitusten puheenvuoroissa nousee usein esille harmistus siitä, että pakenijat ovat nuoria hyvinvoivia miehiä, jotka jättävät perheensä sodan keskelle. Heitä on jopa verrattu Suomen sota-ajan rintamakarkureihin mielenosoitukseen osallistujan toimesta (Salo 30.8.2015, video 3, ks. kohta 8:17-9:28). Käsitys väärin perustein pakenevista miehistä näkyy myös sosiaalisessa mediassa:

“Kantasuomalaiset lusmut, sairaat, päihdeongelmaiset, ongelma nuoret jne.. ovat meidän ongelma ja niitä pitääkin auttaa. Joku iphone mies Irakista ei ole meidän ongelma hoitakoot muslimit toisensa. (- -)”³³

“”Kyllähän Suomestakin on lähdetty sotaa pakoon”, huutavat suvaitsevaiset. Niin on. LAPSIA on laitettu turvaan toisiin maihin. Ei sinne pakoon lähteneet aikuiset miehet (tai naiset) hakemaan ilmaista rahaa ja valittamaan kuinka huonoa auttajan ruoka on. Siinä on se ero.”³⁴

³³ Kommentti on julkaistu 6.6.2016.

³⁴ 29.8.2016 julkaistu kommentti viittaa luultavasti uutisointiin, joka tehtiin Oulussa majoittuvien turvapaikanhakijoiden osoitettua mieltä huonojen asuinolojen ja ruuan vuoksi 30.9.2015 (ks. esim. Yle 30.9.2015).

RKK:n Facebook-ryhmässä naisia jopa toivotetaan tervetulleiksi Suomeen. Samalla maalataan kuvaa muslimimiehistä naisia alistavina. Ensimmäisessä kommentissa ilmaistaan huolta naisten lisäksi myös pelosta, jota maahan tulevat miehet aiheuttavat kommentoijassa:

“Tuliskin naisia <3 En pelkäis näin. Ja olisin iloinen, että naiset saisivat vapautensa päättää asioistaan. Se olis tän kriisin parasta antia <3 Voi kun he voisivatkin lähteä sieltä pois.”³⁵

“Toi on kyllä asiaa. Mutta ikävä kyllä niissä maissa noi parta apinat määrää kaikesta, jopa siitä ketkä lähtee turvaan sodan alta, ja naiset lapset ja vanhukset sit jää!!!”³⁶

Toisaalta osa ryhmän jäsenistä on sitä mieltä, että Suomeen ei pidä päästää ketään. Lisäksi kommentoija nostaa esille epäilyn ryhmän jäsenten isänmaallisuudesta, koska osa ryhmän jäsenistä olisi valmis toivottamaan Suomeen tervetulleeksi esimerkiksi naispuolisia turvapaikanhakijoita. Kommentin lopussa turvapaikanhakijat niputetaan vielä yhteen muottiin negatiivisen yleistyksen keinoin:

“Täytyy nyt todeta että olen varmaan ymmärtänyt tän rajat kiinni ryhmän väärin koska pidin tätä isänmaallisena ryhmänä. Sitähän tämä ei näytä olevan. Hyvin pieni murto osa on oikeasti sitä. Rajat auki ja kiinni naaman perusteella? Minun mielestä sieltä ei tarvitse tulla yhtään ketää. Ei miehiä, ei naisia eikä lapsiakaan. Luopioita on ryhmä täynnä.”³⁷

Kommentoinnin sisältö ei näyttäisi muuttuneen nykyajalle tullessa 1990-luvun teksteistä, joissa saatettiin puhua muslimimiehistä naisia alistavina (Aallas 1991, 59–60). Aallaksen (1991, 37–38) poimima mielipidekirjoitus vuodelta 1991 kiteyttää myös hyvin samankaltaisia asenteita kuin nykyisessä maahanmuuttokeskustelussa. Kirjoituksessa käydään läpi yleisimmin esiteltyjä perusteluja negatiivisten asenteiden tueksi, kuten vetoaminen siihen, että omista huolehtiminen on ensisijaista. Lisäksi avun lähettäminen kriisialueille esitetään ratkaisuna. Varhaisemmissa keskusteluissa oltiin myös vihaisia omien verorahojen menemisestä ulkomaalaisten “hyysäämiseen” (Aallas 1991, 59–60). Samat asiat esiintyvät RKK:n vaatimuksissa ja ovat mukana mielenosoituksissa ja verkkokeskusteluissa. Nykyisinkin verorahojen käyttö turvapaikanhakijoihin surettaa useita: yleinen vihastuksen kohde on se, että turvapaikanhakijat nähdään kalliina ja verorahojen katsotaan menevän

³⁵ Kommentti on julkaistu 2.4.2016.

³⁶ Kommentti on julkaistu 2.4.2016.

³⁷ Kommentti on julkaistu 2.4.2016.

hukkaan. Tällöin keskustelu usein liitetäänkin siihen, että verorahat tulisi käyttää suomalaisten olojen parantamiseen. Käsitykset turvapaikanhakijoista ja pakolaisista paremman elintason tavoittelijoina ja toimeentulotuen perässä Suomeen tulevana mainitaan myös toistuvasti puheissa. (Helsinki 24.9.2016, video 1; Helsinki 3.10.2015, video 1, 49:23-53:16; Lahti 3.10.2015, video 2; Salo 30.8.2015, video 1.) Välillä puheenvuoroissa esiintyy normaalisti verkkokeskustelulle tyypillisempää nimittelyä, jolla turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin viitataan laiskoina ja muiden rahoilla eläjinä: turvapaikkaloiset, turvapaikkaturistit ja pakoloiset ovat vain eräitä esimerkkejä keksityistä nimistä (Helsinki 7.5.2016, video 1, kohta 20:22-21:02; Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 37:23-42:44). Mielenosoituksissa esiintyvien kylttien iskulauseet ovat myös asenteita kuvaavia:

“Kuka maksaa? Valtio. Kuka on valtio? Me.” (Salo 30.8.2015, video 4, ks. esim kohta 01:21.)

“Suomi koko maailman sosiaalitoimisto” -kyltti lavan edessä. (Turku 17.10.2015, video 1.)

“Oma kansa maahanmuuttajien edelle!” (Salo 30.8.2015, video 3, ks. esim. kohta 18:38.)

Facebook-ryhmän kommentteissa edelleen pohditaan usein sitä, että suomalaisten verorahat tulisi ohjata omille kansalaisille. Päättäjien katsotaan toimivan omia etuja tavoitellakseen ja suuntavan verorahat väärin kohteisiin. Suomen velkaantumisesta sekä suomalaisten hyvinvoinnista ja elintason laskusta ilmaistaan myös huolta, mikä voi viitata laajempaankin tyytymättömyyteen politiikkaa ja päättäjiä kohtaan:

“Ei se kumma ole, kun rajoja ei saada kiinni, kun koko poliittinen eliitti on mukana VOK-busineksessa jakamassa meidän verovarojamme. Saa siinä sitten ihmetellä, miksi Suomi velkaantuu koko ajan ja miksi suomalaisten elintaso laskee koko ajan. Onko tämä mielestänne oikein Suomen kansaa kohtaan? Me haluamme pitää Suomen itsellämme ja käyttää rahat suomalaisten hyvinvointiin, ainakin minä haluaisin tehdä niin.”³⁸

“Ehkä niitä töitä voisi tehdä jos verorahat menisi mihin pitää. Ei ulkomaisten valtioiden pankeille, loisiville rötösteleville somaleille, vaan yhteiseen hyvään SUOMALAISILLE. Idiootti.”³⁹

³⁸ Kommentti on julkaistu 20.9.2016. VOK on lyhenne sanasta vastaanottokeskus.

³⁹ Kommentti on julkaistu 6.6.2016 kiivaaseen keskusteluun, jonka aiheena oli suomalaiset toimeentulotukea tarvitsevat.

Pakolaisten määrällä suurentelua tapahtui 1990-luvulla, kun arvioita esitettiin siitä, kuinka paljon somalipakolaisia on odotettavissa Suomeen (Aallas 1991, 40). Samanlaisia ennustuksia on annettu vuoden 2015 alkaneen pakolaiskriisin aikaan. Puhe saattaa pyrkiä herättämään pelkoa tulevaisuudennäkymistä: mielenosoituksissa puhutaan usein massamaahanmuuton yhteydessä invaasiosta, mikä johtaa eurooppalaisten ja näin myös suomalaisten ihmisten vähemmistöksi jäämiseen omassa maanosassaan tai maassaan (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 21:00-28:25). Näin maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrällä pelotellaan nykyäänkin. Toisaalta ihmettelyä on herättänyt myös se, että kokemus pakolaisten määrästä on erilainen, kuin virallisten lähteiden kertoma määrä. Seuraavissa kommentteissa näkyy monia ajankohtaiselle keskustelulle tyypillisiä piirteitä, kuten ensisijainen huoli oman maan kansalaisista, käsitys ulkomaalaisista työtä vieroksuvinä ja ulkomaalaisten tulijoiden määrän liioittelu. Osansa kritiikistä saavat vihreät [puolue] vertauksena perussuomalaisiin, joita kehuaan:

“Ja mitä jos ihan ensimmäisenä pidetään huoli OMISTAMME ja niistä sadoistatuhansista työttömistä jotka eivät suinkaan ole kaikki työttömäksi halunneet jäädä. Tai niistä pitäisimme huolta jotka syystä tai toisesta eivät KYKENE tekemään töitä. Ennen ku otetaan tänne satojatuhansia LOISIA.”⁴⁰

“Hehän [vihreät] nimenomaan haluavat tukkia tämän Suomen varojen tuhlaamisen elintasopakolaisiin!!!! PS haluaa varat käytettävän suomalaisiin ja todellisiin hätää kärsiviin, ei näihin invaasiosotureihin!”⁴¹

“Minä haluaisin nyt julkisesti tässä kyseenalaistaa tulleiden pakolaisten määrän, 31 000 viime vuonna. Miksi minusta tuntuu, että määrä on moninertainen, koska eilenkin Lahti-Helsinki-Tallinna matkalla näitä oli huiman paljon? Vai olenko vaan alkanut kiinnittämään enemmän huomiota ympäristööni? Koska kotikulmillakin näitä tuntuu liikkuvan pilvinpimein? Virallisen määrän pitäisi olla niin pieni ettei sitä edes pitäisi huomata, mutta toisin on käynyt?”⁴²

Nykyään puhutaan myös maasta poistamisesta: syyksi saatetaan huonon taloustilanteen tai turvattuuteen vetoamisen ohella ilmoittaa esimerkiksi 1990-luvulla nähdyt ongelmat

⁴⁰ Kommentti on julkaistu 5.6.2016.

⁴¹ Kommentti on julkaistu 11.6.2017.

⁴² Kommentti on julkaistu 6.6.2016.

pakolaisten kotoutumisessa. Vahva yleistäminen tulee esille puhuttaessa pakolaisista sosiaalitoimen asiakkaina ja sosiaaliturvajärjestelmän hyväksikäyttäjinä:

“Pidetään huoli kantasuomalaisista, joilla on ongelmia, mutta ei niistä 35000 geelitukasta ja sompusta joita maahan tuli viime vuonna. Somaleita on ollut maassa 1990-luvun alusta asti eikä tyyppit ole vielä kukaan kotoutuneet muualle kuin sossun luukulle. Nää pitää poistaa maasta ilman vaiheita. (- -)”⁴³

”(- -) pakolaiset heitetään tästä maasta niskaperse-otteella ulos! Me emme halua tänne ihmisiä, jotka tulevat kuppamaan sosiaaliturvaa. Me emme halua tänne ihmisiä, jotka, joille me olemme alempiarvoisia.” (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 37:23-42:44.)

Moniavioisuudesta ja ulkomaalaisten epärehellisyydestä puhutaan edelleen nykyaikana. Kommenteissa tulevat esille kokemukset suomalaisten epäoikeudenmukaisesta kohtelusta esimerkiksi tukia jaettaessa. Lisäksi kommenteissa ja puheissa esiintyy usein vihjauksia ulkomaalaisten tekemistä raiskauksista:

“Paitsi, ettei ole samat edut, mamut saa moninkertaisesti, kun osaavat kieroilla, Esim. Somalialaisella miehellä voi olla neljä vaimoo, kaikilla yhteiskunnan maksamat omat asunnot ja 4-5 lasta, ellei enemmän, heidät on vihitty moskeijassa, eivätkä he ilmoita sitä Suomen viranomaisille, näin yksinhuoltaja etuudet juoksee tilille ja noin 15-20 lapsen lapsilisät ym. tuet...(- -)”⁴⁴

“neekerit ja ählyt saa kaiken maailman saatanan läpsyttely disko harraste rahat yms vitun kotoutumis paskat päälle. Täälläkin lompsivat kaupungintalolle oikein pitkänä jonona tiistaisin kun on “palkkapäivä”. Siellä taitit sitten lyövät apinoille käteistä kouraan että millä on vara diskossa läpsytellä ja kehittää omaa raiskaus harrastustaan”⁴⁵

“(- -) pois maasta koko sakki. Pian sillä on lisää tiineitä akkoja jotka tulee tänne synnyttämään kullinkuuklijaan, jotta saavat suomeen jäädä ja suomi maksaa kaikki tuet noille loisille.”⁴⁶

“On ne hyviä huijaamaan . suvakit itkee ja paskantaa verta niiden puolesta”.⁴⁷

⁴³ Kommentti on julkaistu 5.6.2016.

⁴⁴ Kyseessä on 5.6.2016 julkaistu kommentti siihen, kuinka epäreilusti suomalaisia kohdellaan maahanmuuttajiin verrattuna sosiaalitoimissa.

⁴⁵ Kommentti on julkaistu 26.5.2017.

⁴⁶ Kommentti on julkaistu 6.6.2016.

⁴⁷ Kommentti on julkaistu 6.6.2016.

Kommenttien ja puheen kautta esiin tulevissa reaktioissa vuoden 2015 pakolaiskriisiin on paljon samaa Suomessa 1990-luvulla käydyn maahanmuuttokeskustelun kanssa. Esille nostetut keskustelujen teemat kuvastavat aiheita, joiden ympärille Rajat kiinni! -kansanliike on rakennettu. Reaktiivisen puheen takaa on löydettävissä lisäksi käsityksiä laajemmasta maailmankuvasta.

7.2. Todellisuus diskurssin takana

"Kunniakansalaisten (matujen) tekemisiä ja kulttuuria ei saisi arvostella, koska se on vihapuhetta ja rasismia. Sanni-täti otti valtion budjetista 6 milj euroa aivopesuun, rasistikortit liehuu ilmassa että kansalaiset pitää turpansa kiinni. Valtamediat vaikenee ja sensuroi asiat suvakkihuorien toimesta, ja ongelmat lakaistaan maton alle ja laitetaan päät pensaaseen ja hyssytellään. Tällaista on elämä Suomessa tänä päivänä. Tätä ei ollut Kekkonen aikaan."⁴⁸

Puheympäristö voi muokata todellisuutta samaan aikaan, kun todellisuus vaikuttaa toimijoiden identiteetteihin ja toimintaan. Radikaalioikeistolaisista puhetavoista mallia ottanut Rajat kiinni! -kansanliike kuvaa itseään kansallismielisenä liikkeenä. Vaikka kansallismielisyyttä ei näkisikään automaattisesti negatiivisena asiana, on hyvä olla tietoinen vääristyneestä, pahantahtoista tai oman kansan ylemmyyteen uskoutuvasta nationalismista. Globalisaation ja monikulttuurisuuden kokeminen uhkana perinteiselle kansallisvaltiolle on luonut kuvitellun tarpeen perinteitä kunnioittavalle ja säilyttävälle sekä maahanmuuttoa ja erilaisuutta vastustavalle liikehdinnälle. Liikkeiden rakentamat kuvaukset menneisyydestä, nykyisyydestä ja tulevaisuudesta ilmentävät diskurssiivista tilaa, jonka pohjalta asenteet ja toiminta kumpuaa. Yllä oleva Suomen huonoa nykytilaa kuvaava ja menneisyyteen kaipaava kommentti on osuva kuvaus kansanliikkeen ylläpitämästä käsityksestä todellisuudesta: siinä tuodaan esille, kuinka maahanmuuttajia vastustavia pidetään väärin rasisteina ja vihapuheen lietsojina. Lisäksi hallitus, media sekä suvaitsevaisten ryhmä saavat osansa arvostelusta vaietessaan maahanmuuton mukanaan tuomista ongelmista. Lopulta kaippuu presidentti Kekkonen valtakaudelle nostetaan esille. Toisissa kommentteissa taas nousee vahvemmin esille kuvaus Suomesta homogeenisena yhteiskuntana, jota kulttuurinen moninaisuus uhkaa. Uhkaa perustellaan usein

⁴⁸ Kommentti on julkaistu 6.6.2016.

monikulttuurisuuden ja hyvinvointiyhteiskunnan yhteensovittamisen ja kansojen sekoittamisen epäonnistumisella:

”Heitänpä taas ilmaan yhden kysymyksen, johon tuskin tulen saamaan ikinä vastausta niiltä paremmilta unelma ihmisiltä. Hyvinvointiyhteiskunta, sellainen ovat kyenneet luomaan vain etnonationalistiset ja homogeeniset yhteiskunnat, sellaiset kuin Pohjoismaatkin suureksi osin olivat about 50 vuotta sitten. Yksikään multikultturaali yhteiskunta ei ole eikä ole koskaan tullut hyvinvointiyhteiskunnaksi. Nämä kaksi asiaa hyvinvointiyhteiskunta ja monikulttuurinen yhteiskunta ovat toisensa pois sulkevia. Näin olleen siis miten joku voi uskottavasti väittää puolustavansa hyvinvointiyhteiskuntaa ja kannattaa monikulttuurialistamista?”⁴⁹

”Vuosien ajan umpisokeat päättäjämme ovat omaa valta-asemaansa pönkittääkseen ja jossakin umpihullussa kulttuurimarxilaisessa hurmoksessa halunneet poistaa rajat ja sekoittaa kansat. Kuitenkin monikulttuurisuus ja etninen monimuotoisuus ovat kaikkialla vain lisänneet jännitteitä yhteiskunnassa. Suunta ei ole ollut ainoastaan väärä, se on ollut Suomelle ja koko Euroopalle suorastaan tuhoisa.”⁵⁰

”(- -) Liikaa vierasta ainesta yhteisössä aiheuttaa pakoa ja pahoinvointia. Se on luonnonlaki, jolle suvakit eivät mahda mitään.”⁵¹

RKK:n kuvaus todellisuudesta saa usein synkkiä piirteitä. Menneisyyteen haikaillaan samalla kun nykyisyyden nähdään johtavan kohti vääjäämätöntä suomalaisen yhteiskunnan tuhoa. Kommenteissa viitataan yleisesti Suomen kukoistuskauteen joskus menneisydessä – joskaan aikakautta ei juurikaan määritellä tarkasti: pääasia on, että asiat olivat paremmin ennen. Puheista ja kommenteista löytyy kuitenkin toistuvasti viitteitä siitä, että Euroopan unioniin liittymisen myötä Suomi on menettänyt itsenäisyytensä; ja viimeisten vuosikymmenten aikana päätöksenteko on viety pois suomalaisilta. Näin politiikan ja erityisesti maahanmuuttopolitiikan nähdään olevan rikki. (ks. esim. Salo 30.8.2015 videot 1–3; Tornio 3.10.2015, video 1; Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 44:00-48:57.) Lisäksi harmistus aikoinaan käytyjen sotien uhrauksien hukkaan heittämisestä ja tyytymättömyys päättäjien toimiin ja valehteluun nousee esille useissa kommenteissa:

⁴⁹ Kommentti on julkaistu 30.8.2016.

⁵⁰ Katkelma James Hirvisaaren puheesta Rajat kiinni! -mielensoiutuksessa (ks. Lahti 3.10.2015, blogi).

⁵¹ Kommentti on julkaistu 2.4.2016. Taustalla on keskustelu uutisesta, joka kertoo suomalaisten halusta muuttaa pois alueilta, joissa asuu maahanmuuttajia tai pakolaisia.

“Miettikääpä esim.tätä isoisääni tuossa kuvassa....: n.20v., ei oikeastaan mitään konkreettista kotona Pohjois-Pohjanmaalla, ryssä painostaa, veljet ammuttu sisällissodassa, vain aate itsenäisestä Suomesta ja siitä, että pääsee rauhassa rakentamaan maata, omaa ja jälkeläistensä maata. Luottamus siihen, että rehellisyys, luottamus, työ isänmaata kohtaan antaa. Sen he tekivät Nyt meidän päättäjät antavat tämän verisen työn ilmaiseksi vieraille. Mietin, että pitääkö aseväköt kaivaa esille?”⁵²

“minun isäni oli sodassa mukana tekemässä suomesta itsenäisen suomen”⁵³

“Ja nämä siatSipilä ym, tuhoaa heidän aikaansaannokset...häpeällistä.”⁵⁴

“Hyvää huomenta :) Meille Valehdellaan. Hallitus, Sauli Niinistö, Eduskunta, Lehdistö, Hesari ja Yle Kaikki Valehtelevat, Suomi ei ole Itsenäinen vaan USA:n ja EU:n Siirtomaa, jota Suuret EU Maat ja USA Määräävät. Valheesta pitää päästä pois ja Suomen On Erottava EU:sta, tuosta politiikkojen Onnelasta vert. Katainen. Minkä Sotilaat aikoinaan voittivat sen Maanpetturit politiikot antoivat pois. Omaksi edukseen ja Suomen tappioksi. Suomessa on taloudellinen ja henkinen lama ja Uudelleen Itsenäistyminen olisi siihen erinomainen lääke. JAA!”⁵⁵

Useissa menneisyyttä ihannoivissa kommentteissa tuodaan samalla esille nykyisyyden huonoa tilaa. Seuraava julkaisu ottaa kantaa niin demokratian nykytilaan, tyytymättömyyteen kuin Euroopan unionista ja maahanmuutosta äänestämiseen. Julkaisuun liittyy kuvateksti, jossa vaaditaan kansanäänestystä Euroopan unionissa pysymistä ja maahanmuuttoa koskien. Kommentista on tulkittavissa tyytymättömyys demokratian nykytilaan; ja varovaisesti arvioiden esiin nousee myös perinteiselle radikaalioikeistolle tyypillinen puolueiden vastustaminen. Alemmassa kommentissa demokratia nähdään olemattomana.

“Suomen on aika siirtyä Suoraan demokratiaan. eli Kansanäänestyksiin. Välillinen demokratia on pelkkää puolueitten ja politiikkojen hyvinvointia, ei kansan hyvinvointia. Puoluetuki Vahvistaa sitä että puolueitten ei tarvitse välittää kansasta. Puoluetukien avulla puolueet pärjäävät ilman kansan tukea. EU vielä vahvistaa tätä, valta siirtyy kauemmaksi ja kauemmaksi. Poliitikkojen ja puolueitten mässäily, EU- mässäily, Maahanmuutto-mässäily tule helvetin kalliiksi. Valtion varojen ryöstöstä on tullut Maan tapa. JAA”⁵⁶

⁵² Kommentti on julkaistu 28.11.2016.

⁵³ Facebook-ryhmässä julkaistu kuvateksti 28.2.2017.

⁵⁴ Edeltävään julkaisuun on kommentoitu 1.3.2017.

⁵⁵ Kommentti on julkaistu 6.12.2016.

⁵⁶ Kommentti on julkaistu 1.3.2017.

“Demokraattia on vaan sana mitä käytetään tulleen menneen tilanteen mukaan, mitä todellisuudessa ei ole enää aikojia ollut.”⁵⁷

Kyllästymisen nykyisyyteen on esillä liikkeen keskusteluissa. Alla olevissa kommentteissa näkyy hyvin, mitä mieltä ryhmässä ollaan tämän päivän Suomesta. Iskulauseilla täytetty mainosteksti kuvastaa tuntemuksia, joita julkaisilla on: muun muassa turvattomuuden tunne ja pelko taloudellisen epävarmuuden johdosta ovat näkyvillä. Toinen kommentti kiteyttää ytimekkäästi tuntemukset ja tuo esille, että kansallismieliset voivat vielä pelastaa Suomen.

“Sinä Suomalainen! Ole Suvaitsevainen! Itsenäisyys meni jo. NYT Anna pois kotisi ja luovu Suomalaisuudestasi! Hyväksy Raiskaukset Hyväksy Turvattomuus Hyväksy suuri Työttömyys Hyväksy Köyhyys”⁵⁸

"(- -) Suomi on sairas. Me kansallismieliset olemme lääke.”⁵⁹

Edellä esitetyt kommentit kuvaavat oikeistopopulismille tyypillistä pelon lietsontaa uhkakuvien avulla. Pelottelu tulee selkeästi esille myös mielenosoituksissa pidetyissä puheissa, joissa epäsuorasti herätellään pelkoa turvapaikanhakijoita kohtaan. Mielenosoituksessa esiintyvä kysymys ”otatko naapuriisi 300 tuntematonta” toimii esimerkkinä tällaisen vierauden pelon herättelystä (ks. Salo 30.8.2015, video 4). Lisäksi erityisesti muslimien saapuminen Suomeen nähdään ongelmallisena ja huolta nykyisenlaista kehitystä seuraten kannetaan Suomen tulevaisuudesta:

”(- -) Ollankohan me kansana ja maana jo saavutettu ns "Point no return" islamisaation suhteen eikä sitä saada enään pysäytettyä ja meille käy kuten Ruotsille ja muille maille?”⁶⁰

“Monikulttuurisuus olisi voinutkin onnistua, kulttuuri oli vain väärä, muslimit eivät sopeudu minnekään, todella lapsellista ja äärimmäisen typerää edes kuvitella sellaista.”⁶¹

RKK:n puhetoivoilla luodussa tarinassa esitetään usein pelko siitä, että suomalainen kulttuuri, identiteetti, perintö ja historia ovat uhattuna: näin maalataan kuvaa maailmasta, jossa lapsilla ei ole tulevaisuutta massamaahanmuuton vuoksi (Lahti 3.10.2015, video 1;

⁵⁷ Kommentti on julkaistu 13.6.2017.

⁵⁸ Kansanliikkeen jäsen jakoi ryhmässä 6.12.2016 mainoskuvan ja tekstin, jotka kuvaavat hyvin ryhmän ajatusmaailmaa Suomesta vuonna 2016. Lainausta on kuvan yhteydessä oleva teksti.

⁵⁹ Kommentti on julkaistu 22.9.2016.

⁶⁰ Kommentti on julkaistu 2.4.2016. Kommentti liittyy keskusteluun taistelusta islamisaatiota (eli oletettua islamin uskonnon leviämistä kaikkialle) vastaan.

⁶¹ Kommentti on julkaistu 20.12.2016.

Helsinki 3.10.2015, video 1, puheet kohdassa 44:00-53:16). Pelkoa lietsotaan puhumalla erityisesti ulkomaalaisten rikollisuudesta ja raiskauksista, jolloin naisten ja lasten turvallisuuden nähdään olevan vaarassa: ”tämän invaasion myötä on lisääntynyt turvattomuus, naisten turvattomuus, lasten turvattomuus..” (Turku 17.10.2015, video 1, ks. 9:35-9:43). Mielenosoituksissa varoitetaan lisäksi erilaisesta kulttuurista, joka ei tunne sääntöjä: kulttuurin piirissä toimiville kaikki on sallittua. Turvattomuuden tunteisiin ja järjestykseen vedotaan puheenvuoroissa, joissa esitetään syitä tarpeelle kääntää turvapaikanhakijat Suomen rajoilta: perusteena käytetään sitä, että erilaisista kulttuureista tulevat eivät tunne Suomen lakia tai kieltä. Perusteluista näkyy erilaisuuden ja vierauden pelko sekä haluttomuus nähdä Suomessa ihmisiä, jotka eivät niin kutsutusti tunne maan tapoja. ”Maassa maan tavalla” -kyltit ovat tavallinen näky mielenosoituksissa, mikä kertoo osaltaan siitä, kuinka tuttu ja turvallinen nähdään hyvänä asiana (ks. esim. Tornio 3.10.2015, video 1, kohta 11:08). Suomen nykyisyys epävakana esitetään mielenosoituksissa todellisena asiantilana:

” Miksi meille ei kelvannut turvallinen Suomi?” (Lahti 3.10.2015, blogi.)

Puheissa invaasiosta otetaan esille mielikuviin perustuvat argumentit esimerkiksi muslimien korkeasta syntyvyydestä. Alla olevissa kommentteissa näkyy lisäksi diskurssissa yleinen ja halventava musliminaisten vertaaminen jätesäkkeihin, millä ryhmän sisällä usein vitsaillaan. Eräitä näkökulmia tulevaisuuden ongelmiin tuovat mukanaan myös tasa-arvoinen avioliittolaki, syntyvyys ja yhteiskuntaa kohtaava huoltovaje:

“Tämä ei suoranaisesti kosketa välitöntä matu-ongelmaa, mutta mahdollisesti tulevaa, joten toivon ylläpitäjien antavan päivityksen olla alustana keskustelulle. Oma ajatukseni, en näe järkevänä ratkaisuna yhteiskunnan tulevaisuudelle homoliittojen kasvavaa määrää, enkä myöskään vieraista kulttuureista tulevien ihmisten ”huoltovajetta” täyttävien henkilöiden raahaamista maahan huolehtimaan homo-vanhemmista vanhainkodeissa. Näetkö sinä?”⁶²

“Tuo jätesäkki ei varmasti ole senttiäkään veroja työnteollaan tähän maahan maksanut, ja kuinka olisikaan, kun jatkuvasti ollut tiineenä. Tässä nähdään hyvin somaalien lisääntyminen...ei ne lopeta lisääntymistä, vaikka sivistyksen pariin pääsisivätkin.”⁶³

⁶² Kommentti on julkaistu 18.2.2017.

⁶³ Kommentti on julkaistu 10.4.2017.

“Synnyttävä partalapsi on ihme jonka haluaisin nähdä. Naisiahan tänne ei juuri tule. Voiko kenties olla niin että syntyvyys saadaan nousuun raiskausten myötä?”⁶⁴

“Tänne olisi saapunut tosiasiaassa 30.000 jätösäkki-synnytyskonetta... Ei kiitos!”⁶⁵

Mielenosoitusten puheissa omia argumentteja saatetaan tukea ja oikeuttaa ilmaisemalla maahanmuuton olevan kallista tai kertomalla maahanmuuttajien olevan yhteiskunnalle uhka. Usein puhutaan siitä, kuinka Suomen talous ei kestä turvapaikanhakijoiden määrää. Lisäksi aivan kuten edellä jo kuvattiin: verorahojen käyttökohteista ollaan huolissaan. (ks. esim. Salo 30.8.2015, video 2; Helsinki 3.10.2015, video 1.) Maahanmuuttajista, turvapaikanhakijoista ja pakolaisista rakennetaan kuvausta lähinnä ongelmien aiheuttajina. Ajatus siitä, että Suomi ja suomalaiset tulee hoitaa kuntoon ennen kuin voidaan miettiä muiden mahdollista auttamista, on siis toistuva teema puheissa. Köyhien ja työttömien lisäksi erityistä huomiota saavat vanhukset ja eläkeläiset, joiden oletettu hoidon tason romahtaminen nähdään maahanmuuttajien syyksi. (Salo 30.8.2015, video 3.) Turvapaikanhakijoiden hyviä oloja verrataan yhdessä Helsingin mielenosoituksen puheista eläkeläisten huonoihin oloihin; lisäksi nykyisyyden kuvaa luodaan tuomalla esiin huolta taloudellisesti heikommassa asemassa olevista.

“Vastaanottokeskuksissa makailee tuhansia nuoria miehiä, näin ajetaan eläkeläiset leipäjonoihin. Minusta tämä on häpeä.” (Helsinki 19.9.2015, video 1, ks. kohta 00:15-00:25.)

“Tämä kaikki [pakolaisiin käytettävät menot] on pois köyhiltä, opiskelijoilta, työttömiltä, vanhuksilta ja myös aivan tavallisilta suomalaisilta.” (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 37:23-42:44.)

Tulevaisuutta ei nähdä hyvänä myöskään vuoden 2017 kunnallisvaalien jälkeen. Vihreiden kannatus kasvoi ja puolue nousi kunnallisvaaleissa neljänneksi suurimmaksi puolueeksi. Kommentoijat näkevät vihreiden voiton Suomelle tuhoisaksi; ja tuovat esille huolensa kurjuuden, eriarvoisuuden ja katkeruuden lisääntymisestä kansan keskuudessa:

⁶⁴ Kommentti on julkaistu 15.11.2016: sillä viitataan Facebook-ryhmän sivuille jaettuun Helsingin Sanomien kolumniin (11.9.2016) otsikolla “Pakolaiset ovat uusi Nokia”.

⁶⁵ Kommentti on julkaistu 2.4.2016: keskusteluaiheena oli pohdinta siitä, jos Suomeen olisikin tullut naispuolisia turvapaikanhakijoita.

“Tavallinen suomalainen veroja maksava kansa , sen köyhin osuus, on näiden vaalien suurin häviö! Kurjuus kansan keskuudessa huononee, suvakit juhlii pakoloisten kanssa ! katkeruus ja eriarvoisuus tulee kasvamaan , ei lupaa hyvää tulevaisuudelle!”⁶⁶

“Ennakkoäänien jälkeen voi sanoa että, hyvästi Suomineito [suruhymiö]”⁶⁷

Huonoihin oloihin syyksi löytyykin ulkomaalaisten, eliitin, päättäjien, suvaitsevaisesta ja median ohella vihreät ja vasemmisto, jotka näyttävät tarinan antagonisteja. Heidän toimintansa katsotaan aktiivisesti tuhoavan Suomea. Kommentit ja puheet saavat toisinaan hyvin värikkään mutta samalla ilkeämielisen sävyn niin kutsuttuja vihollisia määriteltäessä:

“- - Kamelinajajat kantoivat niitä [sänkyjä] jonossa alaovesta sisään kuin lehtimuurahaiset. Kumma kun eivät olleet sossusuvakki mätimahoilta vaatineet, että työvoimatoimistosta pitää palkata kantajat. On aikoihin eletty. Näillä Suomen päättäjillä on vissiin peltiin silmälasikehyksissä, ettei näe mihin mennään. Niille ei asia selviä ennen kuin veri huilaa kaduilla ja se minun käsityksen mukaan ennen pitkää huilaa, nuo jutut tuolla alkaa olla sitä luokkaa, että kansa on saanut näistä halosista, sahtivaareista ja kaikenmaailman vihervasureista tarpeekseen ja ennenkaikkea noista saatanan syöttöläistä. En minäkään ole painanut 50 v. töitä ja särkenyt paikkojani raajarikoksi siksi, että toiselta puolelta maapalloa tulee joutilaat mitäntekemättömät loiset syömään työni hedelmät. Olen painanut töitä, että lapsillani olisi turvallinen maa kasvaa ja kehittyä ja vanhuksillamme olisi säälinen ja kunniallinen vanhuus. (- -)”⁶⁸

Edeltävä kommentoija tuo esille harmistuksensa siitä, ettei hän näe Suomea enää turvallisena kasvuympäristönä lapsilleen tai hyvänä paikkana vanhuksille elää. Tällaiset tyytymättömyyden tunteet voivat olla aitoja ja johtaa turhautumiseen sekä eri tahoihin kohdistuvaan suuttumukseen. Toisaalta kommentteissa saattaa ilmetä aitoa mielikuviin ja jaettuihin kokemuksiin perustuvaa pelkoa kuvatessa vastapuoleksi katsottuja tahoja. Pelottavaksi kuvataan myös ”vihervasemmistöä”. Lisäksi pelkoa saattaa aiheuttaa yksinkertaisesti puhe eliitin salaliitosta muiden vihollisten kanssa.

⁶⁶ Kommentti on julkaistu 9.4.2017: Puheenaiheena kunnallisvaalit 2017.

⁶⁷ Kommentti on julkaistu 9.4.2017: Harmistuksen kohteena on kunnallisvaalien tulos.

⁶⁸ Kommentti on julkaistu 2.9.2016.

"Ainoat jotka käyttäytyvät törkeästi ja älämövät , tönivät ja sylkevät naamalle ovat nuo äärihervasemmistosuovakit heitä minä pelkään. En ikinä uskaltaisi heidän mielenosoituksiinsa."⁶⁹

"Vaarallisin on eliitti, joka on nämä muslimit meidän kimppuumme tahallisesti päästänyt, toteuttaakseen saatanallisen uuden maailmanjärjestyksen. Nähkää koko totuus!"⁷⁰

Eliitti ei kuitenkaan ole ainoa salaliittolainen: medially on osansa yhteiskunnan tuhoon johtavassa salaliitossa. RKK-ryhmässä puhutaan valtamediasta viitaten tällä useimpiin valtakunnallisiin tiedotusvälineisiin. Kritiikkiä saa osakseen erityisesti YLE, jota pidetään valtiovallan propagandakoneiston osana. Lisäksi mediaa syytetään sensuroinnista ja kansalaisten manipuloinnista yhdessä päättäjien ja toimittajien kanssa:

"Tällä edetään vähä vähältä DDR-tuuliseen sensurointiin. Valtiovalta määrittelee kohta mistä saa puhua ja mistä ei. Ja Ylen oma propaganda ja kulttuurimarxismi saa jatkoa. [suruhymiö]"⁷¹

"Poliitikkoja pahempia valehtelijoita ovat vain toimittajat, jotka eivät hoida tehtävänsä eli tiedonvälitystä vaan levittävät röyhkeästi omaa poliittisväritteistä propagandaansa ja pyrkivät manipuloimaan kansalaisia. Niin tekee koko valtamedia ja niin tekevät kaikki maakuntalehdet, niin YLE Lahti kuin myös Etelä-Suomen Sanomat, vuodesta toiseen". .” (Lahti 3.10.2015, blogi.)

"Linkin viestissä on useita kymmeniä satunnaisesti valittuja uutisia ulkomaalaisten tekemistä seksuaalirikoksista vuoden sisällä. Suurin osa rikoksista ei tule kansan tietoon, koska A) niistä ei ilmoiteta B) viranomaiset eivät tiedota C) valtamedia ei uutisoi. (- -)"⁷²

Tietojen piilottelun lisäksi julkisia tiedotusvälineitä syytetään valehtelusta ja vihamielisten viestien levittämisestä. Median nähdäänkin olevan merkittävässä roolissa ihmisten harhaanjohtamisessa ja yhteiskunnallisen keskusteluilmapiirin turmelemisessä:

"Se, että Suomen ilmapiiri on "myrkyttynyttä" ja "leimaavaa", johtuu lähinnä valtamediasta, joka on historiallisesti poikkeuksellisesti ja pitkästä aikaa ruvennut julkisesti mustamaalaamaan ja lietsomaan vihaa yhtä kansanryhmää vastaan omassa kotimaisessa keskustelussa."⁷³

⁶⁹ Kommentti on julkaistu 22.9.2016.

⁷⁰ Kommentti on julkaistu 21.12.2016.

⁷¹ Kommentti on julkaistu 26.5.2017.

⁷² Kommentti on julkaistu 2.9.2016.

⁷³ Kommentti on julkaistu 10.4.2017.

“(-) Hyvin pimittää valtamedia nämä uutiset, ettei valtaosa kansasta heräis ruususen unesta ja alkais vaatia muutosta. Ranskassa palaa, Ruotsissa palaa, milloin täällä on matujengien autonpolttelu arkipäivää ? Ei mene kauaa tällä hyysäystahdilla !!!”⁷⁴

“Viha ja valhe ovat valtamedian agenda. Kuka tahansa jolla on silmät ja korvat on saanut tämän nähdä.”⁷⁵

Nykyisyyden kokeminen toivottomana ei lupaa valoisia näkymiä tulevaisuudelle. Tulevaisuuden vaaroiksi luokitellaan paperittomat maahanmuuttajat, joilta on evätty turvapaikka. Nykyisenlaisen maahanmuuttoa hyväksyvän politiikan seurauksena terroritekojen arvellaan rantautuvan muun Euroopan ohella Suomeen:

“Taitaa Suomi olla menetetty maa!paperittomat kamelinnussijat katoaa maamme syövereihin koska kielteisen päätöksen saaneita ei voida siinä asti että poistuvat maastamme..alkaa pian muslimikapina ala Ranska ja katamme on kohta kuin pommien jäljiltä..loiset vaihtavat nimeään jotta ei totuus paljastuisi ja monille kaavaillaan henkilökortteja siitakin huolimatta ettemme tiedä kuinka monta ovat tappaneet kotimaassaan.Suojelu näitä kohtaan on vihoviimeisin virhe ja odotetaan nyt sitten kun se puuro on tarpeeksi paha..munattomat päättäjät maksaa laskun!”⁷⁶

“Kun ensimmäinen terrori-isku tapahtuu Suomessa niin muistakaa on hyvä sanoa kaikensuvaitsevaisille isänmaanmaanpettureille että sen sitä saa mitä tilaa. Ruotsi on jo menetetty islamisteille ja Suomi tulee hitusen verran perässä. (-)”⁷⁷

Pelkona liikkeen puheissa esiintyy myös sodan syttyminen. Osa ryhmän jäsenistä luo kuvausta tulevaisuudesta, jossa kansa on jakautunut ja sisällisota on vääjäämätön. Toisaalta sodan arvellaan syttyvän laajemmalla alueella. Jälkimmäisessä skenaariossa sodan syynä on muslimien valloituspyrkimykset Euroopassa.

“(-) Sanoin jo 90-luvulla intissä, että seuraava sota on sisällissota. (-)”⁷⁸

”Tilanne alkaa vahvasti näyttämään siltä että historia toistaa jälleen kerran itseään ja euroopassa tullaan vielä käymään veriset sodat islamistien yrittäessä valloittaa Eurooppa kuten

⁷⁴ Kommentti on julkaistu 18.2.2017.

⁷⁵ Kommentti on julkaistu 26.5.2017.

⁷⁶ Kommentti on julkaistu 1.9.2016.

⁷⁷ Kommentti on julkaistu 10.4.2017.

⁷⁸ Kommentti on julkaistu 15.11.2016.

ovat sitä useaan kertaan aiemmin yrittäneet ja sen valloittamisesta viimeaikoina useaan kertaan ovat jälleen uhonneet? (- -)”⁷⁹

Kaikki eivät kuitenkaan ole luovuttaneet vaikeuksien edessä: peli ei ole vielä menetetty, joten edelleen tulee pyrkiä pelastamaan se, mitä pelastettavissa on. Suomalaisten todetaan aina pärjänneen omillaan, eikä tämän nähdä muuttuvan tulevaisuudessakaan. (Turku 17.10.2015, video 1.) Tulevaisuuden uhkaavat kuvat eivät siis estä taistelua. Kansallisesta kulttuurista ja itsenäisestä Suomesta näyttäisi joidenkin mielipiteiden mukaan edelleen olevan jotain jäljellä. Taistelun nähdään kannattavan senkin vuoksi, että kansanliike katsoo edustavansa ”kansan yleistä mielipidettä”, ja juuri siitä syystä taistelua ollaan voittamassa, että liikkeen kannattajat uskaltavat ”sanoa sen, mitä suuri hiljanen yleisö ajattelee” (Yle 25.1.2016). Suomalaisuuden puolustajien tehtävä tarinassa on yksinkertainen:

”Pienen kansan pitää suojella itseään. Muuten meitä ei pian ole enää olemassa.” (Lahti 3.10.2015, blogi.)

7.2.1. Tarina väärinymmärretyistä sankareista

Rajat kiinni! -kansanliikkeen luomaa diskurssiivista tilaa ja olettamuksia kuvaavat toistuvat puheet juuri yllä mainittujen teemojen ympärillä. Ryhmän identiteetin voikin nähdä rakentuvan diskurssin kautta näiden yhteisten asioiden ympärille. Yhteiset intressit ja yhtenevät puhutavat rakentavat identiteettiä vuorovaikutuksessa samanmielisten kanssa. Jäsenet ja tapahtumiin osallistuvat jakavat opitut tavat puhua ja esiintyä, ja luovat samalla tarinaa todellisuudesta ja tulevaisuuden kuvista. Identiteetin rakentumiselle olennaisesti kuuluvat sisällyttämisen ja ulossulkemisen strategiat näkyvät selkeästi kansanliikkeen kuvauksissa vastustettavista ryhmistä.

Mielenosoituksissa puhujat tuovat esille kantasuomalaisten ryhmän, jonka ulkopuolelle jäävät niin afrikkalaiset kuin Lähi-idästä tulevat maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Suomalaiset esitetään rehellisinä tasa-arvon kannattajina, kun taas maahanmuuttajat nähdään niin kulttuurinsa kuin ihonvärinsä puolesta Suomeen

⁷⁹ Kommentti on julkaistu 16.12.2016.

kuulumattomina. Oikeamielisten ulkopuolelle jätetään myös niin sanotut *suvakit*⁸⁰, joilla viitataan monikulttuurisuutta kannattaviin ja suvaitsevaisiin suomalaisiin ihmisiin. (ks. esim. Helsinki 3.10.2015, video 1; Helsinki 7.5.2016, video 1; Narinkkatori 19.3.2016, Facebook.) Jaottelu sisä- ja ulkoryhmien välillä on hyvin nähtävissä myös seuraavissa kommentteissa, joissa näkyy hyökkäävä sävy juuri suomalaisia ulkoryhmään kuuluviksi määriteltyjä ihmisiä ja ihmisryhmiä kohtaan:

“Suvakki tuo on, eikä siitä koskaan tule suomalaista sen paremmin kuin niistä valkonaamoista, joka myös ovat suvakkeja. Niskaperseotteella ulos maasta, islamistien ja pakoloisten mukana ja kansalaisuus pois!”⁸¹

“Ja kyllä vasemmisto anarkisti sossu-lois retkut, jos niitä ei voi nahkoa ja myydä saippuan raaka-aineksi, niin pitäis karkoittaa jonnekin helevetin epämukavaan paikkaan.”⁸²

“No, ei se juoppo pummi kerkee eläissään tehdä niin paljon pahaa kuin suvakki. Suvakkipummit tuhoaa tulevien sukupolvienkin elämän”⁸³

Sanalla suvakki viitataan jo itsessään siihen, että kyseessä on ymmärtämätön ihminen, mutta vastapuolen nimittäminen naiiviksi tulee esille muillakin tavoin: puhe vastutettavista henkilöistä esimerkiksi lammasjoukkona tai sinisilmäisinä ”maailmanhalaaajina” on yleistä. Suurena vaarana tulevaisuudelle nähdäänkin suomalaisten kahtiajako sinisilmäisiin suvaitsevaisiin ja isänmaataan rauhanomaisesti puolustaviin kansallismielisiin:

“Lampaat määkii vain ja luottaa kuin hullu puuroon kaiken olevan vain väliaikaista.”⁸⁴

“(-) Vaalit on ohi ja näin se sitten nähtiin Suomen kahtia jako, toivoin ettei tätä päivää tulisi mutta suvaitsevaisuus on iskenyt taudin lailla Suomen nykysukupolviin (-) nyt on vaikeat ajat isänmaallisille ja rauhaa rakastaville Suomalaisille ei voi kuin toivoa että saadaan nämä kielteisen turvapaikan saaneet äkkiä ulos täältä Suomesta ettei kävisi niin kuin Ruotsissa jossa ulkomaalaispolitiikka on mennyt juurikin sinisilmäisten ja naivien maailmanhalaaaja poliitikkojen käsissä tuohon pisteeseen mitä se tänä päivänä on.”⁸⁵

⁸⁰ Sana *suvakki* on väännös sanoista suvaitsevainen ja vajaaälyinen.

⁸¹ Kommentti on julkaistu 1.4.2016.

⁸² Kommentti on julkaistu 5.6.2016.

⁸³ Kommentti on julkaistu 5.6.2016.

⁸⁴ Kommentti on julkaistu 27.3.2016.

⁸⁵ Kommentti on julkaistu 10.4.2017: se liittyy keskusteluun kunnallisvaaleista, joissa vihreät nostivat selvästi kannatustaan ja perussuomalaisten äänestystulos katsottiin tappiolliseksi.

Omaa sisäryhmää kuvataan positiivisten piirteiden kautta vastapainona erilaisia arvoja ajaviin suomalaisiin. Suomalaiset isänmaalliset esitetään muun muassa rehellisinä, avoimina ja suorasekäisinä oikeuden ja todellisen tasa-arvon puolustajina, mikä on yleistä niin nykyaikaiselle rasistiselle kuin oikeistopopulistiselle diskurssille:

”Me olemme isänmaallisia suomalaisia, rehellisiä, avoimia, suorasekäisiä suomalaisia. Jos tämä islamistinen invaasio saa jatkua, niin me olemme pian vähemmistönä omassa isänmaassamme. Minä sanon, se ei käy. Rajat kiinni!” (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 37:23-42:44.)

”Me haluamme oikeutta. Me haluamme todellista tasapuolisuutta, todellista tasa-arvoa.” (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 37:23-42:44.)

Edelleen RKK:n jäsenet esittävät itsensä hyvinä isänmaan suojelijoina, suomalaisen kulttuurin sankarillisina pelastajina ja totuuden puhujina. Suorasanaisuuteen liittyy kuitenkin varjopuolensa: useissa kommentteissa ja puheissa esiintyy suuttumus ryhmän jäsenten kokemista syytöksistä ja leimaamisesta sekä sananvapauden rajoittamisesta. Puhujat ja kommentoijat näkevätkin itsensä sananvapauden uhreina:

”(- -) suomalaisilta on viety sananvapaus! Sen takia täälläkään en voi puhua asioista tasan niin suoraan kuin pitäisi, koska siitä voisi seurata syyte kansankiihotuksesta ja jopa vankeutta! Hallitseva eliitti ei kestä totuutta! (- -)” (Lahti 3.10.2015, blogi.)

”Mutta onhan se nyt tärkeämpää tänä päivänä ottaa kiinni kantasuomalaiset, jotka uskaltaa puhua asiat niin kuin ne on.”⁸⁶

”Siinäpä se onkin, nykyaikana ei saa sanoa mielipidettään julkisesti tai somessa, pois lukien jos kannattaa mamuja, spr:ää, sipilää ja hallituksen kikypakettia..”⁸⁷

”Hajoaminen on alkanut.... Me JOTKA TAISTELEEE. ISÄNMAAN PUOLESTA.. tämän hetkinen tilanne on kuin tuuleen huutais..Nyyhky tarinat ei uppoa meihin jotka tietää kaiken mitä tulee tapahtumaan.. edelleen sääliksi käy näitä typeryyksiä jotka uskoo kaiken mitä media kertoo ja mitä valetta ne suustansa päästää.”⁸⁸

⁸⁶ Kommentti on julkaistu 15.11.2016.

⁸⁷ Kommentti on julkaistu 15.11.2016.

⁸⁸ Kommentti on julkaistu 18.2.2017.

“No onpa taas ilmaisu. Uusnatsit. Tavalliset ihmiset lähtee juhlimaan itsenäisyyspäivää, niin lehden toimittelija nimittelee natsiksi. Nämä ovat pahimman luokan natsseja itse ja loukkaavat suomalaisia. Syyten pitäisi nostaa.”⁸⁹

Huolta ryhmän jäsenissä aiheuttaa myös se, ettei lähipiiri ymmärrä kansanliikkeessä olemisen tärkeyttä suomalaisen yhteiskunnan ja kansakunnan tulevaisuuden kannalta. Ryhmän jäsenet näkevät toimivansa ihmisten hyväksi, vaikka eivät saakaan siitä kiitosta. Osa jakaa huolensa Suomen kurjasta tilasta julkisesti, ja harmittelee ryhmän saamaa negatiivista vastaanottoa. Tällaiset puhuvat viittaavat tunnustuksen saannin tärkeyteen kollektiivista identiteettiä rakennettaessa.

“Monella ihan järkevästi isänmaallisesti ajattelevalla on mennyt tässä valitettavasti perhe ja ihmissuhteet, kun lähipiiri saa tietonsa ja mielipiteensä valheellisesta valtamediasta eikä edes usko muutoksen voimaan. Mitä tässä nyt voi omien läheistensä hyväksi tehdä kun valitetaan kurjuutta, mutta sitten eivät kuitenkaan halua mitään todellista muutosta.”⁹⁰

”On tämä perkelettä, minäkin olen ollut rauhallinen suomalainen työtä tekevä nainen. Nyt kommentoi eri palstoilla kaikenmaailman vääryyttä vastaan. Joku vielä kehtaa sanoa että miksi suomalaiset kommentoivat somessa sitä sun tätä. Olen valveutunut ihminen ja haluan purkaa pahaa oloani nyky SUOMEN pahoinvointiin.”⁹¹

“(- -) Mä olen aika näkyvästi tuolla Facebook-kirjottanu ja muita tästä rajat kiinni asiasta ja tästä Suomen puolustamisesta (- -) ja mää oon saanu todella paljon sen ansiosta paskaa päälleni, ja varmaan niin on käyny monelle muullekin joka on ruvennu tähän: eli mua on nimitetty rasistiksi (- -) ja sit on poistettu kavereista ja on menny välit sukulaisten ja joidenkin ystävienkin kanssa tän ansiosta. (- -) Tää tuntuu niinku hassulta, ihmisiä tällä lailla haukkua tuntematta oikeastaan näitä ihmisiä. (- -) Me ollaan suomalaiset pistetty vastakkain toisiamme tässä. (- -)” (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe 1:10:17-1:13:36.)

Väärinkohtelua suomalaisia isänmaallisia kansalaisia kohtaan nähdään myös koko järjestelmän suunnalta: oikeuslaitoksen ja sosiaalitoimen katsotaan syrjivän valkoihoisia suomalaisia. Lisäksi viranomaisten toimintaa kritisoidaan ja hyötyjiksi epäoikeudenmukaisen kohtelun seurauksena määritellään ei-valkoihoiset. Poliisinkin nähdään olevan salaliitossa suvaitsevaisten kanssa.

⁸⁹ Kommentti on julkaistu 5.12.2016: kommentti liittyy keskusteluun avoimesti kansallissosialistisen Vastarintaliikkeen järjestämän itsenäisyyspäivämarssin uutisoinnista.

⁹⁰ Kommentti on julkaistu 9.4.2017.

⁹¹ Kommentti on julkaistu 4.9.2017.

“(-) ei-valkoisille annetaan työpaikkoja ja asuntoja ohi valkoisten kantasuomalaisten, moninkertaisesti sosiaali- ja muita tukia (4,4 kertaa, lähde OECD:n tilasto vuodelta 2013), oikeudenkäyttö on täysin puolueellista eli ei-valkoiset saavat valehdella viranomaisille ilman rangaistusta ja pitää valheellisesti saamansa etuudet, ja niin edelleen. (-)”⁹²

“(-) Nyt tämä meidän loismyönteinen poliisi ja oikeuslaitos on tutkinut, sekä ankarimman mukaan tuominnut pojan, joka vetäisi lakanan päällensä mieltä osottaessaan. Syytekohdasta löytyy mm. "laiton naamioituminen", vaikka samaan aikaa jätesäkeiltä ei näy edes silmiä NAAMIOITUESSAAN! Tokihan heitä ei katsota naamioituneeksi, vaikka näyttöjä löytyy kuinka kyseinen, täysin peittävä jätesäkki mahdollistaa esim. pommivyön kätkekemisen JIHADia toteuttavalle islampsykopaatille! (-)”⁹³

Kaikesta koetusta vääryydestä huolimatta eräs kansanliikkeen perustajajäsen ja Facebook-ryhmän ylläpitäjä painottaa, että taistelua isänmaan puolesta ei kannata lopettaa. Seuraava puheen osa suomalaisesta sankarijoukosta kuvaa nähdäkseni hyvin tuntemuksia, joita kansanliikkeen jäsenillä heidän kommentointinsa perusteella on. Puheessa nostetaan jalustalle suomalaiset, jotka rakastavat isänmaataan, haluavat turvata lastensa tulevaisuuden ja ovat valmiita vaatimaan oikeuksia kansalle:

“Se ei ole rasismia, että rakastaa isänmaataan. Se ei ole rasismia, että välittää omista lapsistaan ja haluaa turvata heidän tulevaisuutensa. Se ei ole rasismia, että vaatii niitä oikeuksia ja vapauksia, jotka vapaalle ja itsenäiselle kansalle kuuluu. Meille on niin paljon kerrottu sitä, kuinka huonoja ihmisiä me ollaan, mut mä haluan (-) teille vakuuttaa hyvät suomalaiset: tässä tarinassa on vain yksi sankarijoukko ja se on suomalaiset.” (Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdassa 44:00-48:57.)

Isänmaan suojelun taakse verhotaan paljon erilaisia asenteita kuvaavia olettamuksia ja käsityksiä niin menneisyydestä kuin nykymaailmasta ja tulevasta. Kansanliikkeessä identiteetti on rakentunut usein maahanmuuttoon ja globalisaatioon liittyvien yhteisten huolien ympärille. Tarinan sankareina toimivat valveutuneet kansallismieliset kantasuomalaiset, jotka toiminnallaan pyrkivät pelastamaan kansansa monikulttuurisuuden mukanaan tuomalta painajaiselta. Vihollisiksi määrittyvät niin globalisaation kannattajat kuin ulkomaalaistaustaiset henkilöt maahanmuuttajista turvapaikanhakijoihin. Salaliitossa vihollisryhmän kanssa toimivat valtamedia, viranomaiset ja poliittinen johto.

⁹² Kommentti on julkaistu 17.11.2016.

⁹³ Kommentti on julkaistu 1.9.2016: se liittyy uutiseen otsikolla “Ku Klux Klan -miehen epäillyt rikokset syyteharkintaan”.

Liikkeen puhetavat kuvastavat radikaalioikeistolaiselle liikehdinnälle ominaisia piirteitä: erityisesti oikeistopopulistinen diskurssi on löytänyt tiensä ryhmän ajatuksiin. Vaikka huoli tulevaisuudesta ja turhautuminen nykyisyyteen olisikin aitoa, voi keskustelun ja kommentoinnin sävy olla joskus kyseenalaista. Puhe saa usein epäasiallisia ja rasistisia piirteitä erityisesti määriteltäessä tarkemmin, kuka on vihollinen. Tällöin sanavarastoa ei säästellä, ja toisinaan kommentit ovat hyvinkin dehumanisoivia. Erityisen yleistä rasistisen diskurssin levittäminen on verkossa. RKK:n toiminta sosiaalisessa mediassa on aktiivista, ja jäsenten kommentteista ilmenee hyvin, kuinka ilmapiirin muutos on vaikuttanut ihmisten tapaan ajatella ja ilmaista turhautumistaan julkisessa mediassa. Vuoden 2015 turvapaikanhakijatilanteen kautta ilmenneen isänmaan suojelun suojin saatetaankin oikeuttaa hyvin vihamielistä puhetta erityisesti verkkomaailmassa.

8. VERKKOMAAILMA VIHAN AREENANA

Verkostojen logiikalla toimivan sosiaalisen median kautta ympärille on helppo kerätä samanmielisten ryhmä. Sosiaalisen median luonne yksinkertaisia iskulauseita suosivana viestintäkanavana on tehnyt esimerkiksi oikeistopopulisteille ominaisten monitulkintaisten, sensaatiohakuisten ja joissain tapauksissa vääristelyihin faktoihin perustuvien viestien julkaisemisesta ja tavoitettavuudesta vaivatonta. Osaltaan sosiaalinen media vaikuttaa myös laajemmin julkiseen keskusteluun. Mudde (2016, 28–29) tuo esimerkiksi esille, että nykyään populistit usein asettavat agendan ja hallitsevat mediakeskustelua, mihin niin kutsutut valtavirtaiset puolueet pidättäytyvät sanomasta vastaan. Konservatiiviset puolueet saattavat jopa sortua leikittelemään pelolla, jolloin ekstremismille luodaan edellytyksiä päästä syntymään (Berman 2016, 44). Sosiaalinen media onkin hyödyllinen kenttä populistille, koska siellä voi ilmaista itseään suorasanaisesti erotuksena perinteisen massamedian logiikkaan (Engesser ym. 2017, 1123). Tällainen suorasanaisuus näkyy esimerkiksi kritisoitaessa maahanmuuttoa. Sosiaalisen median voima voikin olla erityisen vaarallinen juuri sen vuoksi, että vihamieliset viestit saavuttavat suuren yleisön.

Toistuva vihapuhe esimerkiksi vähemmistöä kohtaan voi vaikuttaa poliittiseen diskurssiin, koska halveksiva puhe tuottaa rasistisia asenteita ja vihapuhe normalisoituu. Suomessakin osaltaan perussuomalaisten nousun jälkeen maahanmuuton vastustaminen on noussut uudelleen julkiseen keskusteluun, ja perussuomalaisten toiminta on vaikuttanut vihamielisen puheen yleistymiseen. (Pöyhtäri & Kantola 2013, 37–38; Pöyhtäri ym. 2013, 101, 143.) Näin poliittinen diskurssi on siirtynyt yhteiskunnan tasolle. Ihmiset ovat nousseet verkossa keskustelun keskiöön osittain juuri populistien vaikutuksesta: populistien luotsaama kritiikki elitistiselle valtamedialle on näin saattanut herättää myös uusia ihmisiä osallistumaan. Erityisesti verkossa tapahtuva vihapuhe voidaan nähdä haitallisena yhteiskunnalliselle ilmapiirille, koska verkossa yleistyvät ilmaukset otetaan käyttöön muuallakin keskusteluissa, ja näin luodaan pohja vihamielisen puheen ja asenteiden arkipäiväistymiselle (Pöyhtäri ym. 2013, 139, 150–151).

Vihapuheen voi siis nähdä vaikuttavan keskusteluilmapiiriin. Se voi rajoittaa keskusteluun lähtemistä. Toisaalta taas samanmielisten kokoontuminen omille keskustelufoorumeilleen tarjoaa helpon väylän jakaa mielipiteitään muiden samanmielisten kanssa, koska sijaa eriäville mielipiteille ei jää. (Pöyhtäri & Kantola 2013, 46; Pöyhtäri ym. 2013, 133.) Oman ryhmän löytäminen voi tuntua merkitsevältä, vaikka kyseessä olisikin vihamielisiä asenteita ylläpitävä liike, koska usein syynä verkkovihalle on ihmisten pahoinvointi. Tällöin turvaa ja ryhmään kuulumista saattaa löytää verkon vihapalstoilta (Pöyhtäri ym. 2013, 143–144).

Yllä olevaa esitystä voi soveltaa Rajat kiinni! –kansanliikkeen kuvaukseen: oma huono olo projisoidaan pitkään jatkuneen vihapuheen seurauksena löytyneeseen kohteeseen, ja ajan kuluessa puhe alkaa vaikuttaa todellisiin asenteisiin ja siirtyy verkon palstoilta muualle elämään. Vaikka kynnyks mielpiteiden jakamiseen verkossa voi olla matalampi kuin ihmisiä kohdatessa, on huomioitava puheen vaikutus myös käytökseen. Pöyhtäri ja Kantola (2013, 44–46) puhuvat esimerkiksi internetin anonymiteetistä keskusteluihin osallistumisen madalluttajana, mikä on alkuaan saattanutkin helpottaa vihapuheen leviämistä. Yhteiskunnallisen diskurssin muutoksesta kertoo kuitenkin se, että nykyisin ihmiset jakavat helposti mielipiteitään ja vihaa lietsovia ajatuksiaan myös omalla nimellään, mikä on selkeästi esillä juuri Rajat kiinni! –kansanliikkeen Facebook-ryhmässä, jossa kommentointi saa jatkuvasti rasistiselle diskurssille ominaisia piirteitä.

8.1. Rasistinen diskurssi kansanliikkeen puhetavoissa

Nykyisin sosiaalisen median aikana ihmiset saavat helposti ja nopeasti levitettyä tietoa, ja usein ihmiset saavat tietonsa juuri diskurssiivisesta ympäristöstään: kansanliikkeen tapauksessa tietoa levitetään Facebook-ryhmässä, erinäisten julkisille tiedotusvälineille vaihtoehtoisten uutissivustojen⁹⁴ ja rinnakkaisliikkeiden kautta. Rasismi ja dehumanisoivat puhetavat ovat vahvasti esillä kansanliikkeen tavoissa kommentoida tapahtumia ja esittää mielipiteitään Suomen tilasta, mistä näkyi viitteitä jo edeltävässä kappaleessa. Taustalla näyttäisi olevan ajatus ihmisryhmistä joko biologisesti, rodullisesti tai kulttuurisesti eri

⁹⁴ Muukalaisvihamielisyyteen ja epärehelliseen skandaalihakuiseen uutisointiin perustavat vaihtoehtoiset mediat tai niin kutsutut valemmediat toimivat usein äänenkantajina myös Rajat kiinni! -kansanliikkeen ajamisissa asioissa. Vaihtoehtoja valtamedialle ehdotetaan esimerkiksi liikkeen verkkosivuilla (ks. Rajatkiinni.fi).

tyyppeihin jakautuneina: niin fyysisten, kulttuuristen kuin psykologisten tunnusmaisten ominaisuuksien nähdään periytyvän sukupolvelta toiselle. Puhe rotujen puhtaudesta, geeneistä, verestä ja turvapaikanhakijoiden oletetuista negatiivisista ominaisuuksista on tyypillistä RKK -ryhmässä:

“vittu vaikka olisit syntynyt suomessa ,ei se sinusta suomalaisita tee,sinussa virtaa musta veri ,ei suomalaisen ruumiissa virtaa musta veri...tuskin tiedät barbos edes sen eroa”⁹⁵

“No en näy kylläkään yhtään parempana vaihtoehtona juoppoa, kielitaidotonta, toaalisen tyhmää ja umpilaiskaa mustarastastakaan meitin maassa. Toi tšekäläinen on tajunnut sen verran, että noinkin pärjää ja osaa sentäs suomea vaikka onkin todellista pohjasakkaa, mutta periaatteessa kuitenkin paremmat geenit, tosin tollasen tapauksen geenit nyt on mitä on..huoh..”⁹⁶

“(- -) Suomalaiset on aivan oma rotunsa, tansanialaiseen sekoittuneena vain mulatteja.”⁹⁷

“Siellä koti mistä geenit”.⁹⁸

Rasismien selittäminen kognitiivisten prosessien kautta voi auttaa ymmärtämään yksilöiden tapoja järjestellä ajatuksiaan ja muistojaan tukemaan argumenttejaan. Yleistäminen kuuluu vahvasti myös RKK:n jäsenten puheissa: ulkomaalaisia käsitellään yhtenä suurena joukkona unohtaen ihmisten yksilöllisyys. Tällainen yleistäminen on johtanut kansanliikkeen sisällä myös negatiivisten kokemusten esille tuomiseen, ja voi selittää ainakin sen, kuinka ihmiset näkevät oman ryhmänsä parempana ja muistavat niin hyvin esimerkiksi kaiken negatiivisen uutisoinnin maahanmuuttajista. Näin yksittäiset uutisoidut teot ja kokemukset vahvistavat oletettua kuvaa koko ryhmästä. Seuraava kommentti esimerkiksi kuvastaa RKK:n sisällä jaettua kokemusta turvapaikanhakijoista:

“Turvapaikanhakijoiden kanssa voi tehdä heille tavallisia asioita, lähteä vaikka ryöstöretkille/raiskausretkille.tai pelata vaikka jalkapalloa kissanpennuilla (- -)”⁹⁹

⁹⁵ Kommentti on julkaistu 31.3.2016.

⁹⁶ Kommentti on julkaistu 5.6.2016. Siinä vertaillaan suomalaisen geenien paremmuutta ulkomaalaiseen verrattuna.

⁹⁷ Kommentti on julkaistu 1.4.2016.

⁹⁸ Kommentti on julkaistu 6.6.2016.

⁹⁹ Kommentti on julkaistu 31.8.2016. Kommentti viittaa ja kritisoi Suomen Punaisen Ristin julkaisua, jossa tuodaan esille, että turvapaikanhakijoiden kanssa voi tehdä samanlaisia asioita kuin kenen tahansa muunkin.

Mielikuvat turvapaikanhakijoista rikollisina ja raiskaajina ovat yleisiä ja suoranaisten rasistisia yleistyksiä, joilla usein viitataan keneen tahansa, joka on ulkomaalaisen näköinen (ks. esim. Helsinki 24.9.2016, video 1; Tampere 2.10.2015, video 3, puheet alkavat kohdassa 18:10). Epäily ulkomaalaisten motiiveista ja syyttäminen valheista on myös tapa määritellä ulkomaalaisten yhteisöä:

“”Rankoista taustoista” ei taida taaskaan olla mitään muuta näyttöä kuin asianomaisen sana”¹⁰⁰

”suvakki viran omaiset ovat sinisilmäistä porukkaa ,kaikki mitä nämä sanovat menee läpi ku vettä valaen,ei kyseen alaisteta mitään eikä se mikään ihme ku mikraatioviraston kotisivuilla oikein annetaan ohjeet mitä kannattaa sanoa syyksi että turvapaikan saa.”¹⁰¹

Tällainen toisen ryhmän mustamaalaaminen, syytökset ja motiivien aitouden epäily ovat yleisiä rasistisessa diskurssissa (Wetherell & Potter 1992, 153). Negatiivisten kokemusten ja kuulopuheiden jakaminen ryhmän jäsenten kanssa esimerkiksi Facebookin kautta on normaalia, mikä paljastaa ihmisten keskittyvän enemmän toiseen ryhmään kuuluvien tekoihin, jotka vahvistavat jo ennalta olleita negatiivisia stereotyyppioita. Samalla kun ulkopuolisiksi määriteltyjä arvostellaan ryhmän jäsenyyden perusteella, korostetaan oman ryhmän hyviä ominaisuuksia. Liioiteltu oman ryhmän samankaltaisuus saa eroavaisuudet ryhmien välillä näyttämään suuremmilta ja tekee kollektiivisesta identiteetistä vahvemman. Oman itsetunnon pönkittäminen ryhmäominaisuuksien kautta tulee näkyväksi puhujien käyttämän retoriikan kautta kuten aiemmista kommenteista jo huomattiin.

Rasistiseen diskurssiin kuuluva rasismin kiistäminen näkyy myös vahvasti RKK:n kommenteissa. Rasistisia asenteita puolustellaan vetoamalla niiden realismiin.¹⁰² Lisäksi syyllisyyttä vieritetään vastapuolen niskoille aivan kuin oikeistopopulistisessakin diskurssissa. (ks. esim. Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdasta 37:00-42:40.) Piirteet seuraavat aiemmin määritellyn kieltämisen politiikan kaavaa: rasismi määritellään syrjinnäksi valkoihoista kantaväestöä kohtaan. Syrjintää koetaan tapahtuvan niin yhteiskunnan tasolta kuin vastustajiksi määriteltyjen toimesta. Näin myös uhriutuminen

¹⁰⁰ Kommentti on julkaistu 27.3.2016. Sillä viitataan uutiseen, jossa kerrotaan irakilaismiehen rankoista taustoista, ja kommentoija avaa keskustelun tarinan totuuden epäilyllä.

¹⁰¹ Kommentti on julkaistu 27.3.2016. Kommentti viittaa edelleen samaan uutiseen pyrkien tuomaan esille myös sen, miksi valehtelu on niin helppoa.

¹⁰² Mielenosoituksessa yleisöstä huudetaan “Rasisti on realisti!” (Helsinki 3.10.2015, video 1, kohta 41:25).

nousee esille. Lisäksi uhri-syyllinen -asetelman kääntämisestä tapahtuu: todellisia rasisteja ovat niin suvaitsevaiset, pakolaiset kuin poliitikot. He ovat varsinaisia syyllisiä suomalaisten rajojen puolustajien joutuessa kärsimään syytöksistä.

“Kyllä tässä maassa rasismia on, siitä ei ole epäilystäkään. Sitä vain kohdistetaan järjestelmän taholta meihin, jotka tämän maan olemme rakentaneet: Valkoiseihin kantasuomalaisiin, joista suurin osa on kristittyjä. Rasismia on monenlaista ja sen törkein muoto on nimetty "positiiviseksi syrjinnäksi". (- -)”¹⁰³

“Niin totta se on koska Suomalaiset joutuvat omassa synnyinmaassaan kokemaan rasismia maahan tunkeutujilta sekä poliitikoilta/Isänmaanpettureilta”¹⁰⁴

“Ja sitten nää juopot sossupummit huutaa tuolla kurkku suorana “meillä on unelma” ja “rajat auki” ym. ym...Ja haukkuu työssäkäyvät normaali-ihmiset rasisteiks ja natsseiks...”.¹⁰⁵

“ Siis me SUOMALAISET rajojen puolustajat ei olla rasistisia,vaan Suvakit meitä vastaan olevat ja pakolaiset..”¹⁰⁶

Oletettuja syytöksiä kierretään tuomalla esille mielenosoituksiin osallistuvia ulkomaalaistaustaisia puhujia. Näin omia ennakkoluuloisia asenteita pyritään pehmentämään tuoden samalla esille, että kansanliike ei ole rasistinen eikä jätä ulkopuolelle maahanmuuttajia, jotka ovat suomalaisten liikkeen jäsenten kanssa yhtä mieltä maahanmuuton vaaroista:

“ (- -) Rajat-kiinni-mielenilmauksissa on ollut mukana maahanmuuttajia, ja heitä kuuluu rk:n fb-ryhmään. Olemme järjestäneet heille mahdollisuuden varoittaa yleisöä pseudouskonnollisesta takapajuisuudesta, jota levitetään nyt tehokkaasti, ja joka aiheuttaa uhkan Suomelle ja Euroopalle. (- -)”¹⁰⁷

Wetherell ja Potter (1992, 97) kirjoittavat puheen retorisesta rakentumisesta ja ongelmasta edellä olevien kommenttien kaltaisista ilmaisuista: kommentoijat pyrkivät samalla etäännyttämään itsensä rasistin leimasta ja esittämään rasistisen ajatuksen. Toisaalta osa

¹⁰³ Kommentti on julkaistu 17.11.2016.

¹⁰⁴ Kommentti on julkaistu 15.4.2016.

¹⁰⁵ Kommentti on julkaistu 5.6.2016. ”Meillä on unelma” -mielenosoitus järjestettiin 28.7.2015 vastauksena Immosen edellä mainittuun julkaisuun. Mielenosoitus pidettiin monikulttuurisen ja avoimen Suomen puolesta.

¹⁰⁶ Kommentti on julkaistu 15.4.2016.

¹⁰⁷ Kommentti on julkaistu 20.12.2016. Siinä viitataan Berliinin terroritekoon 19.12.2016.

ryhmän jäsenistä ei pelkää rasistin leimaa eikä pidä sitä häpeänä, koska kansanliikkeen ajattelun olevan oikealla asialla. Toisinaan liikkeen jäsenet ovat jopa ylpeitä ennakkoluuloihin perustuvasta ajattelumaailmastaan.

“Vaan ei tapahdu kun kaikki pelkäävät “rasisti” leimaa...siinä ei ole mitään pelättävää,Suomi kuuluu Suomalaisille...vai häh??”¹⁰⁸

“Nämä itämaan ihmeet voi mennä tuota huutamaan kotimaahansa ihan vapaasti. Minä olen ylpeänä rasisti.”¹⁰⁹

Rasismien peittely on yleistä liikkeen luomassa diskurssiivisessa tilassa, vaikka osa jäsenistä ei välitäkään kyseisestä leimasta. Vaikka hienotunteisuutta pyritään tuomaan keskusteluun, puhutaan ryhmässä samanaikaisesti usein avoimen rasisistisesti. Muslimeita solvataan paljon ryhmän keskusteluissa. Seuraavat dehumanisoivat, pelottelevat ja yleistävät liikkeen Facebook-ryhmässä 22.3.2016 julkaistut kommentit ovat vain eräitä esimerkkejä ajoittain toistuvasta keskustelun tasosta:

“Muslimit on alinta saastaa.”

“Elukoita hyi saatana”

“Ei meidän pidäkään heitä suvaita. Mut meidän pitää saada nuo pois täältä ja nopeesti. Kuvottavia !!!”

Muslimeja mauttomasti käsittelevissä kommentteissa näkyy hyvin nykyaikaiselle rasismille tyypillinen vihamielisyys ryhmän sisällä määritellyn etnisyyden maahanmuuttoa kohtaan. Tällöin maahanmuuton vastustamista saatetaan perustella periytyvän uskonnollisen tai kansallisen identiteetin kautta, jolloin ajatuksena on, että tietyn värinen ihminen ei voi esimerkiksi sopeutua yhteiskuntaan (Rattansi 2007, 95, 103). Samanlainen uskomus suomalaiseen yhteiskuntaan sopimattomuudesta näkyy taustalla seuraavissa kommentteissa, joissa maahanmuuttokritiikiksi puetun rasismien kohteena ovat tummaihoiset:

“Neekereistä ei koskaan tule SUOMALAISIA,paina se kaaliis !!”¹¹⁰

“Neekerin minä tuossa näen. En muuta.”¹¹¹

¹⁰⁸ Kommentti on julkaistu 22.3.2016 vastauksena siihen, miksi päättäjät ja viranomaiset eivät tee mitään ”islamisti-terroristien” maasta poistamiseksi.

¹⁰⁹ Kommentti on julkaistu 15.4.2016.

¹¹⁰ Kommentti on julkaistu 31.3.2016.

¹¹¹ Kommentti on julkaistu 2.4.2016.

“Sen verran paljon on männy nokikeppeihin jo rahhoo että niil ois suomi ja suomalaiset jo nostettu suosta.Jokaisella tietenki omat näkemykset... mut kyl ekaana ois ja pitäs olla suomalainen...eikä olleen näitä lakupekkoi..sanoohan se ihon väriki ettei sittee oo luotu mejän ilmastoon,keleihin...”¹¹²

Suorasanainen rasismi nostaa päätään myös määriteltäessä ulkomaalaisia rasisistiselle diskurssille tyypillisesti kehittymättömiksi. Valaiseva esimerkki rasismia ja vihaa lietsovasta dehumanisaatiosta on esillä seuraavissa kommentteissa, joissa pakolaisia, maahanmuuttajia ja tummaihoisia samaistetaan eläimiin ja loisiin:

“PAKOLAISET JA MAMUT OVAT ALIKEHITTYNEITÄ ELUKOITA RAJAT KIINNI HETI!”¹¹³

“Loisneekerillä taas kitsemisen aihetta”¹¹⁴

Yllä olevissa kommentteissa tuodaan ennakkoluulot avoimesti esille, minkä vuoksi ne kuvaavat vanhanaikaista alistavaa rasismia. Luotaantyöntävä rasisti saattaa saada vahvistusta piileville tuntemuksilleen avoimen rasisistisista kommentteista. Tällaisia peiteltyjä tuntemuksia omaaviin saattaa vedota rasisististen linjausten puolustaminen myös liberaaleilla ja uudistamiseen nojaavilla argumenteille, jotka ovat muun muassa Wetherellin ja Potterin (1992, 174) mukaan uusia tapoja oikeuttaa rasismia. Reiluuteen, oikeudenmukaisuuteen ja moraalisuuteen vetoaminen liittyy usein rasisistiseen kaksinaismoraaliin: rasismin määritelmän ajatellaan riippuvan tällöin rasisistin rodusta, millä viitataan esimerkiksi ajatukseen, että valkoihoinen ei saisi olla ylpeä omasta väestään ja kulttuuristaan, koska tämä tulkitaan rasisistiseksi ja vihamieliseksi – vain tummaihoiset saavat olla ylpeitä kulttuuristaan. Toisekseen median katsotaan uutisoinnissaan olevan syyllinen valkoihoisten leimaamiseen rasisistiseksi, minkä vuoksi massamedian valta julkiseen mielipiteeseen saa myös kritiikkiä osakseen useilta vihasivustoilla toimivilta. (Duffy 2003, 295–297.)

Tavat käyttää ja yhdistää liberaaleja arvoja, kulttuuria ja kansakuntaa puheessa voivatkin paljastaa puheen rasisistisiä piirteitä perinteisen rasisistisen kielenkäytön ohella. Wetherellin ja Potterin (1992, 91–93) mukaan puhe esimerkiksi kulttuurista ja kulttuuriperinnöstä ei

¹¹² Kommentti on julkaistu 18.2.2017.

¹¹³ Facebook-ryhmässä 29.11.2016 jaetun kyltin teksti.

¹¹⁴ Kommentti on julkaistu 28.11.2016: kommentti viittaa uutiseen, jossa kerrotaan, että uusnatsien itsenäisyyspäivän marssille halutaan kielto.

sinänsä ole ongelmallista, mutta tietyn diskurssin sisällä sanat saavat rasistisen sävyn ja niitä saatetaan käyttää yleisesti hyväksytyinä arvotermeinä. Kulttuuriin vedotaan RKK:n puheissa ikään kuin itsestään selvänä arvona (ks. esim. Helsinki 3.10.2015, video 1, puhe kohdasta 49:23-53:16). Näin kulttuurista puhumalla saatetaan oikeuttaa omia mielipiteitä ja negatiivisiakin asenteita.

Rasistisen diskurssin viehätys on selkeästi purrut ryhmän jäseniin, vaikka alun perin kansanliike lähtikin liikkeelle turvapaikanhakijoiden saapumisen aiheuttamasta huolesta ja mahdollisesta epävarmuudesta tuntemattoman edessä. Kommenttien lähempi tarkastelu kuitenkin paljastaa kansanliikkeen sisällä kuohuvan ennakkoluulon ja vihamielisyyden ulkopuolisiksi määriteltyjä kohtaan, mikä muistuttaa muodoltaan hyvin paljon muiden internetissä toimivien viharyhmien luomaa diskurssia.

8.2. Kansanliikkeestä viharyhmäksi - vihan kohteena *toiset*

RKK:n puhettavat kuvastavat hyvin vihaa ja pelkoa erilaisuutta kohtaan, ja jäsenten kommentteissa on nähtävillä niin kollektiivisen identiteetin rakentamiselle ominaisia piirteitä kuin rasistisen diskurssin ja diskurssin muutoksen kuvauksessa esille nousseita tyypillisiä asioita. Uudenlaisten nationalististen liikkeiden ylläpitämä muukalaisvihamielisyyden ympärille rakennettu diskurssi on muuttunut jo arkipäiväiseksi ilmiöksi. Rasismin arkipäiväisyys näkyy edelleen kommentteissa, jotka seuraavat radikaalioikeiston piiriin kuuluvia niin äärioikeistolaista kuin oikeistopopulistista diskurssia.

Äärioikeistolaisissa puhetavoissa muodostetaan yhteisiä vihollisia ennakkoluuloja synnyttävän jaottelun ja yleistämisen keinoin. Yleistyksissä niin sanottua ulkoryhmää, yhteistä vihollista, kuvataan ryhmänä, jonka arvot ja tavat eivät sovi yhteen niin sanotun sisäryhmän, *meidän*, ajattelun ja kulttuurin kanssa. Tällainen jaottelu ja yleistäminen ovat johtaneet esimerkiksi islamofobiaan, ilmiöön, joka on asettanut muslimit vihapuheen kohteiksi niin sosiaalisessa mediassa kuin poliittisissa puheissakin¹¹⁵. (Sakki & Pettersson

¹¹⁵ Poliittinen johto ei yleensä kuitenkaan kohdistaa kritiikkiä yksilöitä kohti, vaan ryhmän jakaman uskonnon ajatusmaailmaa kohtaan (ks. esim. Sakki & Pettersson 2016).

2016, 157.) Poliittisten puheiden puolella oikeistopopulistien blogi-kirjoituksissa *toiseus* esiintyy esimerkiksi poikkeavana ihmisryhmänä, uhkaavana ideologiana tai sisäisinä vihollisina: tällöin poikkeava ihmisryhmä, eli valtavirran ulkopuoliseksi luokitellut toiset, esitetään negatiivisena, kun taas sisäryhmästä rakennetaan positiivista kuvaa. Silloin kun *toiseus* liitetään esimerkiksi uhkaavana nähtyyn uskonnolliseen ideologiaan, kritiikki ei kohdistu niinkään ihmisyksilöihin, vaan kuvitelmaan heidän ideologiastaan. (Sakki & Pettersson 2016, 160–162.)

Rasististen puhetyyliä ja ennakkoluulojen yleistymistä ja muuttumista ikään kuin hyväksyttäväksi on liitettävissä oikeistopopulistien kirjoituksiin, minkä voi huomata kansanliikkeen omaksumista vaikutteista. Oikeistopopulistien ääriajatuksia sisältävät kirjoitukset ovatkin onnistuneet luomaan epävakautta ja jännitteitä ihmisryhmien välille (Sakki & Pettersson 2016, 168). RKK:n puheissa kritiikki kohdistuu usein yleistään luokiteltuihin erinäisiin ihmisryhmiin, mutta erotuksena esimerkiksi Sakin ja Petterssonin (2016) tutkimuksen poliitikkojen teksteihin on kansanliikkeen jäsenten kommentit usein jyrkempiä ja vihamielinen kritiikki suoraan yksilöihin - jopa lapsiin kohdistettua, kuten seuraavissa kommentteissa:

" -- Rasistisia, kiittämättömiä pikku jihadisteja. -- "116

"Tehkää pojallenne ritsat. Ei ne apinat tajua ihan oikeesti eivät TAJUA! Syntymätyhmiä."117

Suoraan väkivaltaan kehoitetaan useasti ja vihjailuja ihmisten tappamisesta tehdään. Kuolemaa toivotaan muslimeille, tummaihoisille, maahanmuuttajille ja isänmaan pettureille. Vihanpurkaukset ovat usein vastauksia jollekin ryhmässä jaetulle kuvalle, uutiselle tai jäsenen kokemukselle. Joskus ryhmässä jaetaan tunteita herättäviä tarinoita, joiden alkuperä on yleensä jokin erinäisistä kyseenalaisista vaihtoehtomedioina esiintyvistä sivustoista: esimerkiksi virheellisestä informaatiosta ja vihan lietsonnasta syytetty MV-lehti¹¹⁸ esiintyy

¹¹⁶ Kommentti 6.6.2016.

¹¹⁷ Kommentti 5.6.2016.

¹¹⁸ MV-lehteä on luonnehdittu valheita ja ulkomaalaisvihaa levittäväksi verkkosivustoksi. Lehteä vastaan nostettiin vuonna 2016 boikotti, jonka pyrkimyksenä oli herättää mainostajia ymmärtämään, millaisella sivustolla he toimivat. (ks. esim. Epressi tiedote 2016.) MV-lehden perustajaa Ilja Janitskinia on epäilty kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, rahankeräysrikoksista, rahapelirikoksista, törkeästä kunnianloukkauksesta, laittomasta uhkauksesta, salassapitorikoksesta ja tekijänoikeusrikoksista (ks. esim. KKO tiedote 2017).

toistuvasti lähteenä RKK-ryhmän keskusteluissa. Jos suuttumus ja viha ovat näiden tarinoiden jakajien mielestä haluttu reaktio, he onnistuvat saamaan sen aikaan.

"Nuo pellet sitten samaan junaan (tai alle) muiden pettureiden ja mamujen kanssa!"¹¹⁹

"ei muuta kun polttouuniin loiset"¹²⁰

"Milloin Jumala herää ja iskee israakin ja kaikki muslimit kuoliaaksi?"¹²¹

"Hyi vittu, neekeri pakolainen äpärä. Vie pommi täysistuntoon teet palveluksen itsellesi ja muille suvakeille. Neekerit pois suomesta!"¹²²

"Tuollaista käytöstä ei voi ymmärtää, käsittää, eikä hyväksyä. Nuo kaikki tekijät olisi välittömästi hirtettävä. Sillä samanlaiseen tekoon heitä kohtaan yksikään järjissään oleva ihminen ei pysty."¹²³

Kimmokeena vihamieliselle, taisteluun ja väkivaltaan kehottavalle yhteiselle toiminnalle antavat myös Eurooppaa kohdanneet terroriteot. Tapahtumien kautta muodostetaan uhkakuvia tulevaisuudelle. Toisinaan ryhmän sivuilla kehoitetaan suoraan väkivaltaan *valkoisen rodun* pelastamiseksi:

"Kristittyjen ainoa mahdollisuus on tarttua aseisiin ja eliminoida näitä terroristeja niinpaljon kuin suinkin. Ainoastaan kuollut jihdisti on lähes vaaraton, muussatapauksessa kristitty valkoinenrotu on islamin orjia."¹²⁴

"Helsingissä. Tarkemmin sanottuna apinatalossa arkadianmäellä. Siellä on 200 sopivaa kohdetta. Hartaasti moni toivoo, että sinne kohdistuisi kunnan isku. Olis niistä maahantunkeutujista suuri hyöty."¹²⁵

Sosiaalisen median välityksellä erilaisia mielikuvia, asenteita ja ennakkoluuloja ylläpitäviä mielipiteitä on helppo jakaa ajattelematta enempää seurauksia. Kommentointi ja reagointi jaettuun niin väärään informaatioon perustuviin kuin tosiasiallisiin uutisiin on myös helppoa ja nopeaa Facebookin kaltaisilla alustoilla. Kun tueksi tarinoille saadaan videoita,

¹¹⁹ Kommentti on julkaistu 28.3.2016. Pellet viittaa tässä suomalaisiin, jotka ovat kritisoineet rasismia.

¹²⁰ Kommentti on julkaistu 5.6.2016.

¹²¹ Kommentti on julkaistu 1.3.2017.

¹²² Kommentti on julkaistu 10.4.2017.

¹²³ Kommentti on julkaistu 31.3.2016 vastauksena ryhmässä jaettuun Youtube-videoon, jossa kerrotaan, että Somaliassa amputoidaan varkaisten kädet.

¹²⁴ Kommentti on julkaistu 20.12.2016.

¹²⁵ Kommentti on julkaistu 20.8.2017: se on vastaus Turun puukotuksen jälkeiseen keskusteluun, jossa arvioidaan terrori-iskun seuraavaa kohdetta.

kuvia ja samanmielisten vastaavanlaisia kokemuksia, on ymmärrettävää, että valheellinenkin informaatio leviää nopeasti. Omaan ryhmään kuulumisen tunne voi olla niin vahva, että eriävät mielipiteet jätetään huomioimatta; tai omalta tökeröltä kielenkäytöltä suljetaan silmät, koska ympärillä olevat henkilöt toimivat samoin. Tällaisissa ryhmissä toimivien motiivien ymmärtämisen kannalta ryhmän muodostamaa tarinaa on hyödyllistä tarkastella myös vihamielisten kommentien takaa: esimerkiksi Duffyn (2003, 307) mukaan teemojen kautta synnytetyn tarinan selvittäminen auttaa selittämään sitä, kuinka ihmiset yhtyvät vihamielisten ryhmien näkemyksiin.

Viharyhmissä esitetyt ajatukset ovat usein virheellisiä ja moraalisesti arveluttavia, mutta ryhmän jäsenet ja ryhmien retorisiin näkemyksiin tai tarinaan osallistuvat saattavat nähdä niissä jotain toivoa. Marginaalisena ryhmänä pidetyt yksilöt, jotka ovat uhreja talouden epäreiluudessa, ja jotka kokevat olevansa jumissa jossain, mihin eivät voi vaikuttaa, saavat lohtua ryhmästä, jossa he ovat ikään kuin valittuja. Ryhmissä muodostettu diskurssi rakentaa yksinkertaistetun sosiaalisen todellisuuden, johon jäsenet voivat identifioitua – tuntea kuuluvansa. Näin siis ryhmän jäsenet lähenevät toisiaan yhteisen “fantasiamaailmansa” kautta. (Duffy 2003, 307.)

Tiukasti omaan ryhmään sitoutuminen voi olla haitallista, jos erilaisuutta ei enää tunnusteta. Tällöin käsitykset ryhmän ulkopuolisista saattavat saada liioiteltuja ennakkoluuloihin perustuvia negatiivisia kuvia, ja pahimmassa tapauksessa tunteet muuttuvat muukalaisvihaksi. Muotoutuessaan rasistiseksi tällainen toiseuteen perustuva identiteetti voi ilmetä vihamielisenä käytöksenä muiden kulttuurien tai etnisyyksien edustajia kohtaan. (Rattansi 2007, 115, 119.) Vihapuhe ja toistuva rasistinen vihapropaganda saattaa jättää jälkensä ihmiseen ja vaikuttaa näin kohtaamisiin vihan kohteena olevien kanssa tuottaen vihamielistä viestiä jopa henkilön itse haluamatta. Viharyhmien retoriikan käytöllä niiden kasvaessa ja tavoittaessa yhä enemmän yksilöitä voi olla haitallisia sosiaalisia seurauksia. (Duffyn 2003, 292–293, 310.) Rajat kiinni! -kansanliikkeen määrittelemisen viharyhmäksi tulee vaivattomaksi tarkasteltaessa esimerkiksi erästä tapausta, jossa ryhmän jäsenet intoutuivat kommentoimaan turvapaikanhakijan itsemurhayritystä.

8.2.1. Esimerkkinä itsemurhayrityksen halveksunta

Turvapaikanhakijan itsemurhayrityksestä Rautatientorin läheisyydessä uutisoitiin laajasti 9.3.2017 (ks. esim. Yle 9.3.2017). Kyseisestä tapahtumasta julkaistiin Youtubeen video, joka levisi myös RKK-ryhmän jäsenten tietoon. Ryhmän Facebook-seinällä turvapaikanhakijan uutisoitua itsemurhayritystä kommentointiin vihamieliseen sävyyn. Tapahtumaa pidettiin muun muassa suvaitsevaisten ja muiden salaliittoon kuuluvien tempauksena ja pyrkimyksenä ”säälipisteiden” keräämiseen:

“Säälipisteiden hakua , pelkkää teatteria joka tosin uppoaa suvakileiriin.”¹²⁶

“No olihan sirkusta kerrakseen sääli vain et kerkesivät repii sen alas ... takuulla sai oleskeluluvan Perkeles !!!!”¹²⁷

“En usko tohon soopaan,ne on suunniteltu tän matut ja suvakit yhdessä.”¹²⁸

“Ei vittu mitä TEATTERIA!!!! Apina ei edes kerenny kiikkuun, köysi ei edes kiristu, kun jo oli lajikumppanit “pelastamassa” . KUINKA ALAS suvakit apinoineen viel vajoakaan tahtonsa periksi saamiseen. (- -)”¹²⁹

Tapauksen kommentit saavat vielä ikävemmän käänteen, kun toisen ihmisen kuolemaa todella toivotaan, ja siinä luvataan vitsailun lomassa auttaa. Lisäksi keskustelun yhteyteen on 9.3.2017 jaettu kuva köydestä ja teksti: “Auta matua, lahjoita sinäkin lisää päähänpujotettavaa!”. Kommentit näyttävät erityisen julmina sen vuoksi, että videolla todella näkyy henkilö, jota vastaan vihan purkaukset ja dehumanisaatio suoraan osoitetaan. Reaktiot kertovat jo hyvin syvälle juurtuneista ennakkoluuloista ja muukalaisvihasta.

“Ois nyt onnistunu ees [nauruhymiö]”¹³⁰

“Olisivat avanneet roskiksen kannen ja oottaneet...mätä hedelmä putoaa ittekseen...”¹³¹

“Kunnon köysi ni ois onnistunu, tarviiko lahjoittaa. Hyvän asianpuolesta annan köyden jos lupaa onnistua [hymiö]”¹³²

¹²⁶ Kommentti on julkaistu 8.3.2017.

¹²⁷ Kommentti on julkaistu 8.3.2017.

¹²⁸ Kommentti on julkaistu 8.3.2017.

¹²⁹ Kommentti on julkaistu 9.3.2017.

¹³⁰ Kommentti on julkaistu 9.3.2017.

¹³¹ Kommentti on julkaistu 8.3.2017.

¹³² Kommentti on julkaistu 9.3.2017.

Ryhmän jäsenten reaktiot kyseiseen tapaukseen kuvaavat keskusteluilmapiiriä, joka ryhmän sisällä vallitsee erityisesti vuonna 2017, kun liikkeen toiminta on keskittynyt pääasiassa verkkoympäristöön. Oma huono olo ja turhautuminen purkautuvat äärimmäisellä tavalla kommenttien muodossa, kun toisen ryhmän sisällä viholliseksi määritellyn yksilön kuolemaa toivotaan ja siitä vitsaillaan. Tapaus ei kuitenkaan ole ainutkertainen: vuotta aiemmin reaktiot olivat samanlaisia, kun eräs ryhmän jäsen jakoi Facebookissa julkaisun otsikolla: ”Matu tappoi itsensä saatuaan kielteisen turvapaikkapäätöksen”. Keskustelu keräsi tällöinkin toisen yksilön ihmisyyden kieltäviä sävyjä ja rasistisia kommentteja:

“Kaikkien mamujen tulisi vetää itseltään henki pois. Ja antaa IHMISTEN ELÄÄ !”¹³³

“Ja taa on mailma pikkusen paree ky on yx alakuasukas pois rivistä.”¹³⁴

“Ei ne sittenkään ihan tyhmiä ole....keksivät itse ratkaisun neekeriongelmaan....nyt kaikki mukaan tukemaan projektejaan...ei tule tosiaankaan ikävä,mutta jämät voisi lähettää lähtömaahan....”¹³⁵

Sosiaalisessa mediassa esitetyt kommentit saattavat luoda yksipuolisen ja negatiivisen kuvan ryhmän jäsenten asenteista ollessaan irrallaan keskusteluista. Ne ovat kuitenkin hyvin tunnusomaisia ja usein toistuvia eri jäsenten toimesta, joten nähdäkseni ne antavat hyvin kuvaa siitä, millainen keskusteluympäristö ryhmässä vallitsee. Lisäksi on hyvä huomata, että kielenkäyttö ei rajoitu pelkästään verkkomaailmaan: mielenosoituksissa kuulee ajoittain hyvinkin yleistäviä ja rasistisia puheenvuoroja. Rasistinen puhe ja hyväksyntää yleisöstä saavat solvaukset esiintyvät esimerkiksi Rajat kiinni -mielenosoituksessa pidetyssä puheessa, jossa puhutaan somaleista ja ”muista neekereistä” raiskaajina, joilla ei ole Suomeen asiaa; ja todetaan, että ”Suomi [kuuluu] suomalaisille; *paviaanit* pysyy Afrikassa” (Tampere 2.10.2015, video 1; Tampere 2.10.2015, video 2). Tällainen ennakkoluuloihin ja ulkoisiin ominaisuuksiin liittyvien yleistysten tekeminen ja afrikkalaisten vertaaminen eläimiin on rasistista ja dehumanisoivaa puhetta, jolle hurraaminen kertoo vihamielisistä asenteista tiettyjä ihmisryhmiä kohtaan. Vihamielisistä asenteista kertovat myös verkostot, joita kansanliike kannattaa.

¹³³ Kommentti on julkaistu 19.9.2016.

¹³⁴ Kommentti on julkaistu 20.9.2016.

¹³⁵ Kommentti on julkaistu 20.9.2016.

8.3. Verkostojen internet ja sisäiset ristiriidat organisoitumisen esteenä

Verkostot ovat tärkeä osa sosiaalisten liikkeiden toimintaa niin ryhmän ulkopuolisen tunnustuksen kuin aatteen jatkuvuuden kannalta. RKK:n esille nostamat ryhmät, rinnakkaiset liikkeet ja poliittisten puolueiden edustajat jakavat usein kansanliikkeen kannattamia asioita ja ylläpitävät osaltaan samankaltaista diskurssia. RKK-ryhmän jäsenten kommenttien perusteella perussuomalaiset on ainoa poliittinen puolue, jota kansallismielinen suomalainen voi kannattaa. Puolueeseen petyttiin Soinin aikana, mutta maahanmuuttovastaisista asenteistaan tunnetun Jussi Halla-ahon aloitettua puheenjohtajana¹³⁶ perussuomalaiset nousivat jälleen kansanliikkeen suosioon.

“He eivät peloissaan halunneet mukaan yltiörationlistia, joka perustelee yleensä aina oman kantansa faktoilla. Jo pelkkä Halla-ahon läsnäolo vallan keskiössä olisi rajoittanut merkittävästi hallituksen nykyisen maan johtotavan mukaista valehtelemista kansalaisille.”¹³⁷

“Hyviä tyyppejä kaikki neljä. Ainoa puolue joka on suomalaisen Suomen puolella! Olisipa tämä nykyinenkin hallitus ollut sitä, se petti kansan täysin.”¹³⁸

Arvostusta saa osakseen perussuomalaisten ensimmäinen varapuheenjohtaja ja vuoden 2018 vaalien presidenttiehdokas Laura Huhtasaari: hänen puheitaan kuvataan voimaannuttaviksi. Huhtasaarta verrataan ryhmässä ihailtuun ranskalaisen Kansallisen Rintaman johtajaan ja eu-kriittiseen Marine Le Peniin. RKK-ryhmässä onkin yleistä jakaa uutisia ja tietoa Euroopassa toimivista radikaalioikeistolaisista poliitikoista ja puolueista. Samanmielisiksi katsotuille tahoille annetaan ryhmän tuki.

“Lauran puhe oli raikas tuulahdus vuosikausiin ummehtuneessa ilmapiirissä. Lauran puhe eduskunnassa antoi voimaa jaksaa kestää meidän suomalaisten lyttäämistä vuosiksi eteenpäin. KIITOS LAURA!”¹³⁹

¹³⁶ Halla-aho valittiin puolueen puheenjohtajaksi Jyväskylän puoluekokouksessa 10.6.2017. Tämän seurauksena 20 kansanedustajaa erosi puolueesta ja perusti oman eduskuntaryhmän, joka rekisteröitiin puolueeksi 15.11.2017. Soini on eronneiden jäsenten joukossa. (Eduskunta tiedote 2017: Puolurekisteri 2017.)

¹³⁷ Kommentti on julkaistu 12.6.2017.

¹³⁸ Kommentti on julkaistu 11.6.2017: kommentti viittaa perussuomalaisten uuteen johtoon (Halla-aho, Huhtasaari, Hakkarainen, Eerola).

¹³⁹ Kommentti on julkaistu 8.9.2017.

“Laurasta voisi saada johtajattaren! Ranskassa Le Penn on hyvä esimerkki tällaisesta, tai siis tulevasta (toivotaan näin).”¹⁴⁰

“ITÄVALTA HÄVISI VAALIT! Itävallan vaalit voitti EU-mädännäinen ehdokas, joka on valmis myymään maansa, kuten näytti siihen valmiutensa yli puolet Itävallan kansalaisista. Itävalta hävisi nämä vaalit!”¹⁴¹

Ruohonjuuritason verkostoja löytyy suomalaisista liikkeistä ja yhdistyksistä. Haastattelussa RKK:n edustajat ilmaisivat kannattavansa vuoden 2015 lokakuussa alkunsa saanutta Soldiers of Odinin katupartiointia perusteenaan, että kansan nähdään olevan katupartioinnin puolella. Lisäksi haastateltavana oleva Kaukinen ilmaisee, että hän näkee katupartioinnin naisrauhaa edistävänä. (Yle 25.1.2016.) Soldiers of Odineita on julkisuudessa luonnehdittu maahanmuuttovastaisiksi; heidän verkkosivuillaan esitetyt tavoitteet myötäilevät hyvin paljon RKK:n ajamia asioita; lisäksi katupartion perustaja on omien sanojensa mukaan kansallissosialisti ja Suomen Vastarintaliikkeen tukijäsen (Yle 7.5.2016; Soldiers of Odin).

Vastarintaliike on pohjoismaissa toimiva uusnatsijärjestö, joka kannattaa kansallissosialismia ja pyrkii vallankumouksen kautta uuden järjestyksen eli Pohjoismaisen valtakunnan perustamiseen. Muiksi tavoitteikseen Vastarintaliike listaa myös RKK:n puheista tutun taistelun suomalaisen kansan puolesta muukalaisia ja monikulttuurisuutta sekä Euroopan unionia vastaan. (Vastarintaliike.) RKK:n kommenteissa osoitetaan usein tukea liikkeen toiminnalle ja jäsenille: esimerkiksi Asema-aukion pahoinpitely Vastarintaliikkeen aktivistin toimesta syyskuussa 2016 herätti paljon keskustelua myös RKK-ryhmässä, jossa pahoinpitelyn oikeutusta pohditaan. Tapahtumaa seuraavia toimenpiteitä pidetään vasemmiston salajuonena kansallismielisiä vastaan:

“(- -) Valkoisen väestön tuhoa ajavat hylkiöt hyökkäsivät Vastarintaliikkeen kimppuun valheellisin väittämin, valtamedian vankan tuen avulla. (- -) Päättäjät myötäilevät valtamediaa, ottavat osaa provokaatorin kohtaloon ja myötäilevät vasemmiston vaatimia ajatuksia lainsäädännön muuttamisesta. Pyrkimys Vastarintaliikkeen kieltämiseen on vasemmistolle vain ensimmäinen askel - sehän on jo kauan moittinut kaikkia kansallismielisiä järjestöjä

¹⁴⁰ Kommentti on julkaistu 21.12.2016.

¹⁴¹ Kommentti on julkaistu 4.12.2016 saatekommenttina sen yhteydessä jaettuun uutiseen otsikolla ”Ennuste: Äärioikeiston Hofer häviämässä Itävallan vaalit”.

rasistisiksi, fasistisiksi ja natsistisiksi. “Ääriliikkeiden” toiminnan kriminalisoinnilla halutaan hiljentää koko kansallismielinen kenttä ja varmistaa maamme kehitysmaalaistaminen. (- -)”¹⁴²

Ryhmän sivuilla mainostetaan tapahtumia, joissa on mukana Vastarintaliikkeen edustajia, mikä on osaltaan ristiriitaista, kun natsismista halutaan erottautua. Monet ryhmän jäsenistä ilmaisevat osallistuvansa tapahtumiin tavallisina isänmaallisina suomalaisina, vaikka media uutisoikin asiasta toisin. Toisaalta ryhmässä jaetaan samaan aikaan Holokaustia ihannoivia mielipiteitä. Kaikki ryhmän jäsenet eivät tosin jaa samanlaista ajatusmaailmaa, mutta on hyvä huomioida, että tällaisia käsityksiä levitetään ryhmän kanavilla.

“SIEG HEIPPARALLAAA! Uusnatseiksi on siis leimattu kaikki, jotka vastustavat nekrujen ja muiden paperittomien ns. pakolaisten juhlaletkeä maahamme ikuisen onnen ja ilmaisen elämän toivossa...”¹⁴³

“Holokausti [hymiö ja sydän] puhdistuksen aikakausi, raivauden työ kohti parempaa tulevaa terveessä luonnonmukaisessa arjalaisyhteiskunnassa jonka kateelliset liittoutuneet tuhosivat peloissaan”¹⁴⁴

Erinäisten äärioikeistolaisten järjestöjen ohella RKK-ryhmässä jaetaan materiaalia kyseenalaisista lähteistä. Facebook-ryhmän tiedosto-osiosta löytyy tekstejä muun muassa rotujen välisistä eroavaisuuksista älykkyysosamäärissä (Facebook-ryhmä 2). Lisäksi ryhmässä jaetaan äärioikeistolaisen Europa Rising -sivuston julkaisuja; yhteisö kuvaa vastustavansa valkoista kansanmurhaa (Europa Rising). Kyseisten lähteiden tyyli, käyttämä sanasto ja keskustelujen teemat mukailevat RKK:n ylläpitämää diskurssia.

“Kansanmurhaavien suvakkien uusi päähänpistos. “Rakkaus ei tunne ikää, raukkaus ei tunne uskontoa, raukkaus ei tunne ihonväriä.” Nyt on kuulkaa vaan suvaittava afrikkalaisten ja arabien mukanaan tuoma raiskauskulttuuri ja annettava tyttölapsemme näille melaveikoille leikkikaluiksi. Suvaitkaa.”¹⁴⁵

¹⁴² Kommentti on julkaistu 19.9.2016.

¹⁴³ Kommentti on julkaistu 6.12.2016.

¹⁴⁴ Kommentti on julkaistu 17.6.2016.

¹⁴⁵ Kommentti on julkaistu 6.6.2016: sen yhteyteen on linkattu Europa Rising -ryhmän julkaisu, jolla pyritään luomaan ulkomaalaisista kuvaa pedofileina.

Rinnakkaisliikkeistä jo aiemmin mainittu Suomi ensin nostattaa tunteita RKK-ryhmässä. Jo kansanliikkeen alkuaikoina erimielisyyksiä ilmeni liikkeiden johtajien välille, mikä johti erillisten liikkeiden muodostamiseen. Suomi ensin saa kuitenkin RKK:ltä täyden tukensa silloin, kun heitä nähdään kohdeltavan väärin. Närkästystä virkavaltaa ja sympatiaa Suomi ensin -aktiiveja kohtaan aiheutti muun muassa liikkeen jäsenten ylläpitämän useamman kuukauden kestäneen Suomi Maidan -leirin¹⁴⁶ purku. Vastamielenosoitukseksi perustettu leiri purettiin vetoamalla yleiseen turvallisuuteen ja osallistujien aiheuttamiin levottomuuksiin (Poliisi 06/2017).

“Tässä maassa tapahtuu todella järkyttäviä asioita ja ne kohdistuvat suomalaisen!!!!Suomalaiselta on viety sananvapaus ja laillinen kokoontumis ja mielenosoitusoikeus!!!”¹⁴⁷

“(-) Tuomitsemme jyrkästi poliittisesti motivoituneen väkivallan ja tuhotyöt, joiden kohteeksi Helsingissä valikoitui isänmaalliset suomalaiset. (-) Annamme täyden tukemme jokaiselle isänmaalliselle, joita on tänään kohdeltu väkivalloin, laittomasti ja jotka ovat joutuneet rotusorron uhreiksi Suomessa.”¹⁴⁸

“Suomi Ensinn leirin purku on suoranaista v.lua kantasuomalaisia kohtaa. Tämä on meidän maa, eikä laittomasti maahan tulleiden miesten. No kunhan ensimmäinen isku heidän toimesta tapahtuu, niin kenen puolella poliisi silloin seisoo.”¹⁴⁹

RKK:n verkostot tulevat parhaiten esille sosiaalisessa mediassa mainostettujen tapahtumien ja jaettujen materiaalien kautta. Osaa jäsenistä kuitenkin mietityttää Facebook-ryhmän julkisuus. Ryhmässä käytiin keskustelua yksityisyysasetuksista 22.8.2017. Kommentoijista muutamat olivat sitä mieltä, että ryhmän olisi parempi olla salainen, etteivät ulkopuoliset pääse lukemaan kommentteja. Toisaalta ryhmän julkista statusta pidetään hyvänä asiana, koska yksityisiä saman nimen alla toimivia ryhmiä on jo olemassa. Lisäksi kommentoija tuo esille, että suuren yleisön tavoitettavuuden kannalta on parempi, että ryhmä on julkinen.

“Ryhmä on päätetty pitää julkisena, koska yksityisiä ryhmiä on jo niin paljon.”

¹⁴⁶ Suomi Maidan leiri pystytettiin Helsingin Rautatientorille vastamielenosoituksena turvapaikanhakijoiden Oikeus elää -mielenosoitukselle.

¹⁴⁷ Kommentti on julkaistu 27.6.2017.

¹⁴⁸ Kommentti on julkaistu 26.6.2017: tiedotteen ovat allekirjoittaneet RKK:n perustajajäsenet Kaukinen ja Kemppainen. Tiedotteessa viitataan Suomi Maidan leirin purkuun.

¹⁴⁹ Kommentti on julkaistu 26.6.2017.

“Fifty-fifty tilanne - sinänsä hyvä myös, että ryhmä on julkinen. Asiat joita edustamme tulee ilmi laajemmalle yleisölle. Kolikon kääntöpuoli on nää korppikotkat, jotka on täällä haaskalla käyttämässä, jos löytyis ilmiannettavaa.”

“Julkisena vaan. Jos kovasti hävettää kuulu tähän ryhmään, niin eihän täällä ole pakko olla.”

Liikkeen alkuaikojen jälkeen julkisuuden kautta tavoiteltu suuri yleisö on jäänyt kuitenkin saavuttamatta. Syynä voi olla yleinen mielenkiinnon hiipuminen liikkeen ajamiin asioihin; tai kansallismielisiä tyypillisesti vaivaavat erimielisyydet niin liikkeiden sisällä kuin rinnakkaisten liikkeiden kesken. Erimielisyydet alkoivat jo varhain liikkeen alkuaikoina erinäisten johtajiksi pyrkivien kiistelyn seurauksena. Edelleen yhteistyön puolesta puhutaan, vaikka samalla yksittäisiä henkilöitä tai rinnakkaisia liikkeitä moititaan toiminnastaan. Keskinäisestä riitelystä johtuen kansallismielisten yhteistyötä ei nähdä todennäköisenä; yhteistyön mahdollisuuksia epäillään niin kauan kuin kentältä löytyy keskenään kiisteleviä johtajaehdokkaita. Ilmiön tosin huomataan olleen pidempikestoinen ja tuttu kansallismielisten liikkeiden piirissä.

“Kansallismielisellä kentällä on kuusi hörhöä, jotka yrittävät kukin erinäisistä syistä nostaa itseään esille ja päästä kirkkaimmaksi tähdeksi tai aiheuttaa muuten sekaannusta ja hajottaa kenttää. Niin kauan kuin ihmiset antautuvat näiden kuuden hörhön johdateltaviksi, on ihan turha kuvitella saavutettavan minkäänlaista yhtenäisyyttä kansallismielisellä kentällä.”¹⁵⁰

“Ei riitä määräksi tuo kuusi hörhöä vaan niitä on kymmeniä. Jo vuosia on ollut näkyvillä kansallismielisten porukoiden nokkapokka siitä, kuka saa hallita. Sen takia yhtenäistä rintamaa ei ole saatu aikaan, eikä saada ennen kuin porukka ottaa päänsä perseestä ja alkaa ajattelemaan kokonaiskuvaa eikä oman porukansa napaa.”¹⁵¹

“(-) Moni jo 2015-syksyllä mielenilmaisuihin osallistunut kertoi minulle, kuinka hyvältä tuntuu kun “johtajat” eivät riitele, vaan tekevät asioita yhdessä. (-) Riidat seis, ja yhteistä toimintaa.”¹⁵²

Hajaannus on huomattu ryhmässä laajemminkin: kritiikkiä saa osakseen myös RKK, jonka ei katsota panostaneen tarpeeksi yhteisiin mielenosoituksiin. Ryhmän jäsenet kuitenkin

¹⁵⁰ Kommentti on julkaistu 16.12.2016.

¹⁵¹ Kommentti on julkaistu 16.12.2016.

¹⁵² Kommentin on julkaissut 26.5.2017 yksi RK-ryhmän ylläpitäjistä Pekka Kemppainen koskien erimielisyyksiä Suomi ensin -liikkeen johtohahmon Marco de Witin kanssa.

toivovat yhteistyötä eri toimijoiden välillä, vaikka erillisiä toimijoita ei aina nähdäkään välttämättä ongelmana:

"(- -) Kansallismielistä kenttää riivaa hajaannus, kun nytkään 'Peli Poikki suomalaisvastaiselle rasismille' -yhteismiekkarimme ei jostain syystä kelvannut RK:lle. (- -)"¹⁵³

"Mielestäni voi hyvin olla kaksi erillistä toimijaa, se ei ole mikään ongelma. Kyllä väkeä riittää molempiin kunhan lumipallo lähtee liikkeelle ja kansa uskaltautuu/viitsii mukaan, täytyy vain toimia itse ja rohkaista muita mukaan. Mielenosoitus on kuitenkin monelle täysin uusi juttu Suomessa."¹⁵⁴

"(- -) toivotaan, että kansallismielisen liikkeen kokonaisvolyymi kasvaa vauhdilla. Ollaan sitten pikkusen erillisissä sakeissa, kunhan ei aleta riitelemään keskenämme!"¹⁵⁵

Kansallismielisiä rohkaistaan näyttämään isänmaallisuutensa ja tuomaan esille mielenosoituksiin osallistumalla, että he eivät ole kadonneet julkisuudesta tai antautuneet taistelussaan:

"(- -) mun mielestä jokaisen isänmaallisen pitäisi nyt osallistua jos ei muuta niin näyttämään että meitä on ja paljon.lisäksi seisomaan omien selän takana vaikka sitten viimeiseen ati jos homma karkaa käsistä."

"Nyt koko valtiovaltamme ja mediakenttä on valjastettu tuhoamaan kansallismieliset liikkeet Suomesta. Kaikkia kansallismielisiä tarvitaan paikalle osoittamaan, että emme ikinä aio antautua! (- -)"

Monet ovatkin sitä mieltä, että tapahtumiin osallistuu liian vähän ihmisiä. Tapahtumien pienet osallistujamäärät voivat selittyä ongelmilla, joita nähdään ihmisten käytöksessä. Joidenkin mielestä tapahtumia järjestetään liikaa, minkä lisäksi niitä kuvailaan huonosti järjestetyiksi. Osa ilmaisee myös häpeänsä siitä, että ainoat mielenosoituksiin osallistuvat ovat tilaisuuksissa humalassa:

¹⁵³ Panu HUUHTANEN kommentoi 23.9.2016 jakamaansa IS- uutiseen, jossa kerrottiin Helsingissä olleen peräti viisi mielenosoitusta samaan aikaan.

¹⁵⁴ Kommentti on julkaistu 23.9.2016.

¹⁵⁵ Kommentti on julkaistu 23.9.2016.

“Prkl, tarvitaan yhteistyötä jotta kaikki kansallismieliset tahot vetäisivät yhtä köyttä. Hävettää kuinka vähän osanottajia on miekkareissa, koska eri ryhmät pitävät omia tilaisuuksiaan.”¹⁵⁶

“Liikaa paskasti järkättyjä tapahtumia. Ei näihin jaksa raahautua kun paikalla on muutama ihminen ja pari kännistä puhumassa mikkiin.”¹⁵⁷

“(- -) Mitä vittua että meette osottaa mieltänne tärkeen asian takia ja sitten te saatana ryyppätte siellä? Vie heti uskottavuuden koko touhulta. Vittu että hävettää olla samaa mieltä teijan kanssa. (- -)”¹⁵⁸

Ratkaisuksi vähäisiin osallistujamääriin ehdotetaan erillisen ryhmän perustamista aktiivisesti osallistuville toimijoille. Toisaalta mielenosoituksia ei nähdä tehokkaana vaikutuskeinona. Osa ryhmän jäsenistä on kyllästynyt odottamaan muutosta ja näkisikin suoran toiminnan parempana vaihtoehtona mielenosoituksille:

"Olisiko aika perustaa uusi ryhmä vain aktiivisille toimijoille ja siirtyä sinne. Kun ei jengiä kiinnosta osallistua fyysisesti paikanpäällä olemalla vaan luulevat olevansa niin älykkäitä kynäpyörittäjiä, että se riittää maamme/kansamme/kulttuurimme pelastamiseksi." ¹⁵⁹

”Toinen olisi että ei kiljuttaisi siellä miekkareissa vaan antaa tekojen puhua, vokit maantasalle jne. Ei kaikki ihmiset linnaan mahdu. Tokihan arvostan ajatusta että väkivalta ei ratkaise muttei kyllä nämä mielenosoitukset ja lakialoitteetkaan mitään ole näemmä auttaneet konkreettisesti, taikka olen malttamaton mutta jokainen sekunti näiden loisten kanssa on jo liikaa.”¹⁶⁰

Kansanliikkeellä on edelleen kannattajia ja se jatkaa toimintaansa Facebookissa sekä yhteisten tapahtumien muodossa. Liikkeen näkyvin vaihe näyttäisi kuitenkin olevan ohi ja nähtäväksi jää nouseeko liike enää latentista vaiheestaan näkyväksi vaikuttajaksi vai jäädäänkö se muistamaan reaktiivisena muutamien mielenosoitusten myötä hetken julkisuudessa olleena maahanmuuttovastaisena liikkeenä.

¹⁵⁶ Kommentti on julkaistu 10.11.2016.

¹⁵⁷ Kommentti on julkaistu 9.3.2017.

¹⁵⁸ Kommentti on julkaistu 16.2.2017.

¹⁵⁹ Kommentti on julkaistu 21.9.2016.

¹⁶⁰ Kommentti on julkaistu 21.9.2016.

9. SYMBOLISEN TODELLISUUDEN JA VIHAN VIEHÄTYS

Reaktiivisena liikkeenä syntyneen Rajat kiinni! -kansanliikkeen luoma diskurssi seuraa radikaalioikeistolle tyypillistä kaavaa luomassaan maailmankuvassa ja vihollissuhteissa, minkä vuoksi puhe uudenglaisesta globalisaation ajan nationalismista voi olla harhaanjohtavaa. Viimeisen kahden vuosikymmenen aikana asenteita seuraavat reaktiot ja käytetty retoriikka eivät näyttäisi juurikaan muuttuneen maahanmuuton vastustamiseen liittyvässä keskustelussa. Suomessa 1990-luvulla somalipakolaisten vastaanotto sai vihamielisiä piirteitä ja keskustelua saatettiin käydä solvausten saattelemana. Monet tuolloin esiintyneistä kommentteista ja keskusteluun liitettävistä teemoista ovat säilyneet vuoden 2015 jälkeiseen maahanmuuttokeskusteluun. Laajemmin julkiseen keskusteluun näyttäisivät levinneen halveksunta, nimittely ja väkivallalla uhkailu 2010-luvulle tultaessa, mikä voi selittyä osaltaan niin keskustelukanavan muutoksella kuin oikeistopopulismin nousulla.

Ihmisten epävarmuuteen ja pelkoihin nojaavien radikaalioikeistolaisten ja oikeistopopulististen puolueiden kasvava suosio Euroopassa on herättänyt niin innostusta kuin huolta. Ongelmallista kyseisten puolueiden nousussa on erityisesti niiden laukaisema julkinen keskustelu, joka perustuu virheellisiin tietoihin, yksinkertaistettuihin, monitulkinnallisiin ja ennakkoluuloisia asenteita lietsoviin ja ylläpitäviin viesteihin. Oikeistopopulistisen diskurssin siirtyminen poliittiselta kentältä yhteiskunnalliseen keskusteluun on tuonut näkyvyyttä maahanmuuton vastaisille asenteille. Kansalaisten omaksuttua vihamielisten ajatusten levittäminen ikään kuin hyväksyttävänä tapana toimia voidaan vihapuhe nähdä ihmisten ajattelumaailmaa ja asenteita muokkaavana arkiseksi muuttuneena ilmiönä.

Oikeistopopulistien toisinaan varovaisempi kritiikki maahanmuuttoa kohtaan on muokkaantunut suoremmin ihmisryhmiä loukkaavaksi ja hyökkääväksi vihapuheeksi, jolla ylläpidetään muuallakin Euroopassa esillä olevaa turvattomuuteen nojaavaa yhteiskunnallista ilmapiiriä. Ilmapiirin ylläpitämisessä osansa on myös julkisilla tiedotusvälineillä, jotka tarjoavat ihmisille usein skandaalihakuisen tai viihteellisen välillisen kokemuksen esimerkiksi turvapaikanhakijoiden tilanteesta. Julkisten tiedotusvälineiden ja

erityisesti sosiaalisen median vaikutukset näkyvät yleisesti myös nykyajan sosiaalisissa liikkeissä.

Sosiaalisten liikkeiden toiminta määritellään perinteisesti kollektiiviseksi yhteiseen identiteettiin, intresseihin, toimintamuotoihin ja päämääriin pyrkiväksi. Liikehdintä saa usein alkusysäyksensä jostain poliittisesta, sosiaalisesta tai yhteiskunnallisesta muutoksesta. Identiteetin rakennukseen voivat vaikuttaa niin arvot kuin jaettu käsitys todellisuudesta ja siinä käytävästä konfliktista, jonka osapuoliksi määritellään positiivinen sisäryhmä ja negatiivisena nähty ulkoryhmä. Globalisaation myötä niin sosiaalisten liikkeiden ajamat asiasisällöt kuin asioiden paikallisuus on muuttunut. Uuden viestintäteknologian mukanaan tuoma digitaalinen media ja erityisesti sosiaalinen media on muokannut sosiaalisten liikkeiden organisoinnin muotoja. Perinteisen kollektiivisen toiminnan ohella voidaan puhua digitaalisessa mediassa tapahtuvasta konnektiivisesta toiminnasta, jossa kyse voi olla niin henkilökohtaiseen elämänmuutokseen pyrkivästä vaikuttamisesta kuin suurenkin ihmisjoukon yhdistävästä toiminnasta. Perinteiset hierarkiset järjestöt ovat näin alkaneet väistyä moninaisiin kollektiivisiin identiteetteihin ja erilaisiin intresseihin perustavien verkostojen tieltä.

Sosiaalinen media on erityisesti muuttanut sosiaalisten liikkeiden järjestäytymistä ja mobilisointia. Visuaalisena videoihin, kuviin ja teksteihin sekä helppoon pääsyyn perustuvassa mediassa yksilöt pystyvät tuomaan esille huoliaan ja tavoittamaan viesteillään moninaisen joukon ihmisiä. On kuitenkin hyvä huomioida, että sosiaaliseen mediaankin kuuluu hierarkisuutta ja suunnitelmallista organisoimista, vaikka se esiintyy spontaanina ja johtajattomana alustana sosiaalisten liikkeiden kontekstissa. Rajat kiinni! -kansanliikekin esittäytyy johtajattomana ja avoimena kaikille suomalaisille, vaikka keskusteluaiheita toisinaan ohjataankin tapahtumien järjestäjien ja Facebook-ryhmän ylläpitäjien toimesta. Aktiivisimmat julkiseen keskusteluun osallistujat esittäytyvät kansanliikkeen perustajajäseninä esimerkiksi haastattelujen yhteydessä tai ottaessaan kantaa liikkeen kannattamiin tai vastustamiin tapahtumiin tiedotteiden muodossa.

Sosiaalisen median passivoivaa vaikutusta osallistumiseen on kritisoitu, mutta toisaalta nykymuotoinen digitaalisen median kautta tapahtuva vaikuttaminen voi tavoittaa suuren ihmisjoukon, ja sidokset ryhmien sisällä voivat olla tiiviitäkin. Sosiaalinen media on saattanut myös lisätä ihmisten osallistumishaluja sen helppouden myötä. Digitaalinen media on siis osaltaan saattanut saada ihmisiä poliittisesti aktiivisemmaksi kuin aiemmin, ja joissain tapauksissa sosiaalinen media on voinut edesauttaa myös kasvotusten tapahtuvaa julkista kohtaamista ihmisten välillä esimerkiksi tapahtumista tiedottamalla. Toisaalta sosiaalinen media toimii myös kanavana vihan levittämiseksi. Viime vuosina vihapuheesta ja erilaisista viharyhmistä on puhuttu paljon. Yksi mahdollinen selittäjä vihapuheen ajankohtaisuudelle voi olla juuri digitaalinen media: ihmiset eivät välttämättä tietokoneen näytön takana koe keskustelewansa toisten ihmisten kanssa tai kommentoivansa oikeiden yksilöiden tekoja tai kuvia. Tämä vie usein kasvotusten kohtaamisissa läsnäolevia esteitä pois ja tekee vihamielisten viestien lähettämisestä helppoa.

Eräs toinen digitaalisen median ongelmallisuus liittyy informaation todenperäisyyteen. Vaikka ihmisten tietoisuuden ajatellaan kasvaneen digitaalisen median helpotettua pääsyä informaation äärelle, saattaa helppoudella olla myös kääntöpuolensa. Internetin sisältö on sen käyttäjien tuottamaa. Internetistä löytyy paljon tieteellistä tutkimusta ja hyödyllistä informaatiota, mutta toisaalta se toimii myös kanavana levittää virheellistä tietoa. Raja faktan ja fiktion tai toden ja valheen välillä on hämärtynyt; ja tätä on saattanut edesauttaa juuri sosiaalisten liikkeiden aktivistienkin omaksumat yksinkertaistetut ja lyhyet viestit sekä meemit, joille usein naurahdetaan pohtimatta viestin todenperäisyyttä.

Internetin ansiosta verkossa on nykyään helpompi liittyä tai identifioitua viharyhmiin, koska sivustot tavoittavat globaalin yleisön. Samanmieliset kohtaavat ja alkavat sisäpiirissään käyttää tietynlaista kieltä, nauramaan tietynlaisille asioille ja jakamaan tärkeäksi koettua informaatiota. Omassa pienessä ryhmässä käydyt keskustelut ja yleistysten toisto tekevät perusteettomistakin käsityksistä todellisuutta ihmisten mielissä, kun jaettu informaatio sopii yhdessä rakennettuun uskomusten kenttään. Verrattain hajanaisen ja muutamia keskeisiä henkilöitä lukuunottamatta ilman varsinaista johtoa toimivan Rajat kiinni! -kansanliikkeen tapauksessa todellisuus rakentuu yhden kantavan teeman ympärille: rajat on suljettava maahanmuutolta. Tavoitteeseen pääsy nähdään välttämättömänä maailman muutoksista

kärsineen ja väärin kohdellun oikeamielisen kansalaisen velvollisuutena isänmaan ja kansallisen kulttuurin pelastamiseksi.

Rajat kiinni! -kansanliikkeen puheellaan muodostamassa todellisuudessa menneisyys näyttäytyy pääosin hyvänä, kun taas kuvaukset nykyisyydestä saavat toivottomalta kuulostavan käänteen. Suomalaisen kansan taloudellinen ahdinko sekä kyllästyminen politiikkaan, vallassa olevaan eliittiin, Euroopan unioniin ja totuutta vääristeleviin julkisiin tiedotusvälineisiin näyttelevät suurta roolia turvattoman nykyisyyden kuvauksissa. Erottelua tehdään ihmisryhmien välillä siten, että suomalaiset isänmaan puolustajat esiintyvät oikeamielisinä, joiden tehtävä on pelastaa Suomen kansa suvaitsevaisten rasismia vastustavien ja maahanmuuttajien ajamalta tuholta. Näin vastakkainasettelu tehdään niin suomalaisten kesken kuin suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä. Tulevaisuuden näkymät heijastuvat kuvaan nykyisyydestä ja siitä, mihin nykyisenlainen maahanmuuttopolitiikka johtaa. Suomalaisten nähdään jäävän vähemmistöksi, kun kansallinen kulttuuri ja identiteetti ovat uhattuna ulkomaalaisten määrän kasvaessa. Kielteisimpien näkemysten mukaan ihannoidun isänmaan itsenäisyys on jo menetetty. Toisaalta useat ovat sitä mieltä, että tulevaisuus on nimenomaan pyrittävä turvaamaan, ja juuri sen vuoksi on taisteltava avointen rajojen politiikkaa vastaan. Taistelijoina toimivat kansallista kulttuuria suojelevat suomalaiset päämääränään valkoinen homogeeninen Suomi.

Rajat kiinni! -kansanliike siis esittäytyy suomalaisten tulevaisuuden turvaajina, mikä saattaa vaikuttaa ristiriitaiselta heidän lietsoessaan vihaa ja pelkoa erilaisuutta kohtaan. Lisäksi suoranaisten rasistiset ennakkoluulojen varaan rakennetut asenteet kuuluvat puheen takaa. Liikkeen takaisesta ajatusmaailmasta kumpuavat teemat kuvaavat hyvin kansallismielisten liikkeiden asenteita sekä verkossa muodostuvaa vihamielistä symbolista todellisuutta. Kansallismielisyys esimerkiksi liittyy jo vanhastaan ajatukseen yhdestä maasta ja yhdestä niin kulttuurisesti kuin etnisesti homogeenisesta kansasta. Jos kansakunta ymmärretään näin, voi käsitys johtaa erotteluun paikallisten ja ulkomaalaisten välillä, jolloin ulkomaalaisesta tehdään se toinen, ulkopuolinen. Liikkeen jäsenet näyttävät siis luoneen puhetoivoillaan omanlaisensa maailman, joka seuraa vanhoja asenteita uudenlaisessa ympäristössä.

Kielenkäyttöä ja puhetta analysoidessa ryhmien määritelmät yhtäläisyyksien ja erojen kautta nousevat esille erilaisten vihjeiden, sanavalintojen ja puhetyylien kautta. Itsestäänselvinä pidetyt ja yhteisiin intresseihin perustuvat olettamukset jaetusta tiedosta, asenteista, päämäärästä sekä toimintatavoista luovat yhteisen maaston, jota ylläpidetään retorisin keinoin luomalla näin yhteinen ulkopuolisilta suljettu diskurssiivinen tila. Olettamuksia voi lukea esiin kommentteissa esiintyvistä vihjeistä ja toistuvista vitseistä, joita käytetään rakentamaan kuvaa maailmantilasta jakautuneena. Rajat kiinni! -kansanliikkeen diskurssilla luoma tarina tuo selvästi esille niin sanotut viholliskuvat eli keitä jätetään oikeamieliseksi määritellyn ryhmän ulkopuolelle. Toisinaan vastapuolen kuvaaminen saa hyvinkin rasistisia piirteitä.

Yksilöiden taipumusten ja toimintatapojen ymmärtäminen auttaa selittämään kollektiivista toimintaa. Kiinnostukseni nojaa nimenomaan identiteetin rakentumiseen ryhmäjaottelujen tuloksena, mihin sopii erinomaisesti kuvaukset tavoista erotella ihmisiä tai ihmisjoukkoja yleistysten perusteella sisä- ja ulkoryhmään. Erottelun kautta muodostettu identiteetti saattaa vaikuttaa asenteisiin ja toisaalta käyttäytymiseen ja toimintaan ulkoryhmään kuuluviksi määriteltyjä yksilöitä kohtaan. Erottelun perustuessa ennakkoluuloihin, negatiivisiin (todellisiin tai kuviteltuihin) kokemuksiin ja muukalaisvihamielisyyteen voi puhe muuttua rasistiseksi. Rasistiseen diskurssiin kuuluva positiivinen oman ryhmän esille tuominen ja negatiivisten kokemusten ja olettamusten jakaminen oman ryhmän ulkopuolelle määritellyistä esiintyy esimerkiksi myös Rajat kiinni! -kansanliikkeen puheissa.

Ryhmän puhetavoissa on nähtävissä niin sanotun vanhanaikaisen rotuun, genetiikkaan ja biologiaan pohjautuvan avoimen rasismien lisäksi myös modernimpia ja peiteltympiä rasismien muotoja. Kulttuuriin, kansakuntaan ja tasa-arvoon viittaaminen on esimerkiksi yleistä perusteltaessa kansanliikkeen jakamia negatiivisia asenteita: erityisesti puhe kulttuurien yhteensopimattomuudesta ja homogeenisestä Suomen kansasta näkyvät kommentteissa. Kansanliikkeen jäsenistö näyttäisikin pitävän itseään suomalaisen kulttuuriperinnön ja identiteetin suojelijoina ja tavallisten ihmisten äänenkantajina maahanmuuton aiheuttamaa uhkaa vastaan. Mielenkiintoista kansanliikkeen jäsenistössä onkin se, että mukaan toimintaan on saatu maltillisempia ihmisiä avoimen rasististen aktivistien rinnalle.

Rajat kiinni! -kansanliike ilmentää nähdäkseni hyvin edellä kuvattuja muutoksia rasistisessa diskurssissa, mitkä ovat vaikuttaneet ennakkoluulojen yleistymiseen ihmisten puheessa ja toiminnassa. Maltilliset negatiiviset tunteet esimerkiksi ulkomaalaisia vastaan saavat tukea ryhmästä, johon on helppo identifioitua rasismia oikeuttavien uusien ja rasistisia piirteitä peittelevämmin esittävien argumenttien ansiosta. Tasapainottelu rasististen asenteiden ja rasistiksi leimaantumisen torjumisen ja toisaalta ennakkoluuloisten tunteiden ja liberaalien arvojen välillä voivat luoda ristiriitaisia tunteita yksilölle. Oma diskurssiivisesti luotu sosiaalinen ryhmä tuo kuitenkin lohtua ja tukea ristiriitaisiin tunteisiin, mikä näyttäisi lopulta johtavan myös avoimen rasististen ja loukkaavien asenteiden, kommenttien ja puheiden hyväksymiseen niin naiiveina suvaitsevaisina nähtyjä suomalaisia kuin erinäisiä ulkomaalaistaustaisia ihmisryhmiä kohtaan.

Nykyään sosiaalinen media tarjoaa myös tilan kokemusten ja mielipiteiden jakamiseen, mikä osaltaan edesauttaa oman ryhmän löytämistä ja helpottaa rasististen ilmausten julkista esittämistä tietokoneen näytön takaa, kun ympärillä on samanmielisten joukko kannustamassa. Sosiaalinen media voikin osaltaan vaikuttaa yksilön kokemaan luodun symbolisen todellisuuden ja vihan viehätukseen, kun vihamielisiä viestejä ja käsityksiä todellisuudesta toistetaan monen eri lähteen kautta. Omille asenteille ja peloille on helppo löytää tukea, minkä vuoksi usein virheelliseenkin informaatioon tai tunteisiin perustuvat käsitykset saattavat kuulostaa ratkaisulta koettuun epäoikeudenmukaisuuteen. Erityisesti herkässä tilassa oleva yksilö saattaa viehättyä helpostikin esimerkiksi oikeistopopulistien tarjoamista vastauksista koettuun väärinkohteluun. Kokemus epäonnistumisista tai epävarmuus tulevasta esimerkiksi työllistymisen suhteen saavat yksinkertaisen syyn oikeistopopulisteilta: syy on ulkomaalaisissa. Mielikuvat syyn vierittämistä jonkun toisen niskoille ovat helpommin hyväksyttävissä kuin monimutkaiset yhteiskunnalliset muutokset esimerkiksi globalisaation vaikutuksesta. Retoriikka viehättää, kun oma ”heikkous” tai epävarmuus voidaan ohjata johonkin ulkopuolelta tulevaan syntipukkiin, jonka harteille omat epäonnistumisen tunteet voidaan vierittää. Ihminen, joka ei koe ensisijaisesti pelkoa muutosten edessä tai näe maahanmuuttoa uhkana itselleen ja yhteiskunnalle, ei välttämättä viehätty niin helposti pelon politiikkaan nojaavasta retoriikasta.

Tunne kuulumisesta ja itsensä kokeminen merkitykselliseksi on tärkeää useimmille ihmisille. Tällaisen tuntemuksen voi luoda jäsenyys kansanliikkeessä. Erityisen houkuttelevaa voi olla kuuluminen sankarillisena koettuun ryhmään: lohtua ja toivoa voi herättää esimerkiksi käsitys itsestään tiedostavana pienen valitun joukon rohkeana jäsenenä taistelussa vääryyttä vastaan. Tällainen radikaalioikeistolaisille liikkeille ja viharyhmille ominainen esiintyminen on luettavissa myös Rajat kiinni! -kansanliikkeen jäsenten diskurssin kautta muodostamasta käsityksestä itsestään ja tehtävästään. Aidon huolen nostamat suuttumuksen tunteet ovat ryhmän puhetapojen kanssa luoneet tarinaa, johon jäsenet ovat voineet identifioitua väärinymmärrettyinä sankareina, jotka kuitenkin jaksavat taistella paremman tulevaisuuden puolesta. Tehtävä koetaan tärkeänä, minkä vuoksi on ymmärrettävää, että vastapuolen esittämä kritiikki aiheuttaa turhautumista ja vihamielisiä tunteita. On myös mahdollista, että kansanliikkeen jäsenet ovat sokeutuneet omille tavoilleen puhua, eivätkä kykene näkemään moraalisesti arveluttavien kommenttiansa vaikutuksia yhteiskunnalliseen ilmapiiriin – erityisesti kun vihan purkaukset keskittyvät verkkomaailmaan saaden tukea omalta ryhmältä, joka jakaa samanlaisen kokemuksen todellisuudesta.

Viehättyminen vihasta ei siis ole ihme silloin, kun se tarjoaa ratkaisun koettuihin ongelmiin, vaikka yleisesti ajateltaisikin, että oman turhautumisen ja vihan purkaminen johonkin toiseen ryhmään on väärin. Ääriajatuksia sisältävät kirjoitukset luovat kuitenkin vain lisää epävakautta, ja pahimmillaan ennakkoluuloihin ja poissulkemiseen perustuva vihapuhe rakentaa jalansijaa viharikoksille. Arkisen vihapuheen haitallisuuden ymmärtäminen on askel muutoksen tekemiseen. Syiden ja motiivien etsintä vihapuheelle voidaan lisäksi nähdä keinona tyrehtyttää vihaa. Vastuu yhteiskunnallisesta ilmapiiristä kuuluu kaikille ihmisille, minkä vuoksi molemminpuolinen ymmärryksen rakentaminen on tärkeää.

10. LOPUKSI

Rajat kiinni! -kansanliikkeen synty, kuvaus ja toiminta ilmentävät yleisempää eurooppalaista suuntaa, jossa kansallismieliset ja äärioikeistolaiset liikkeet ovat saaneet näkyvyyttä niin julkisessa keskustelussa kuin tutkimuskentällä. Samanlaisia reaktioita turvapaikanhakijoiden saapumiseen on ollut näkyvillä muuallakin Euroopassa: keskustelu turvapaikanhakijoista, mediassa esitetyt kuvaukset heistä ja oikeistopopulistien ylläpitämä pelon ilmapiiri ovat luoneet vihamielisiä asenteita pakolaisia ja turvapaikanhakijoita kohtaan muuallakin kuin Suomessa. Suomessa kansanliikkeen syntyyn on voinut vaikuttaa niin yleisempi eurooppalainen ilmapiiri kuin yksilön ahdinko tai tyytymättömyys huonoihin oloihin kotimaassa. Perustaa diskurssin normalisoitumiselle ja maahanmuuttoa vastustavien asenteiden yleistymiselle on luonut myös perussuomalaisten saama näkyvyys vaalimenestyksen kautta.

Perussuomalaisten suosio on luonut edellytyksiä myös muille puolueille olla puuttumatta käytettyyn muukalaisvihamielisiä asenteita kuvastavaan retoriikkaan, mikä on aiheuttanut sen, että asenteet saavat tukea myös maltillisemmilta konservatiivisilta puolueilta ja vastaavasti heitä äänestäviltä ihmisiltä. Tarpeeksi toistettuna diskurssiiviset piirteet alkavat näkyä laajemminkin keskustelussa, vaikkei niillä tarkoitettaisikaan oikeuttaa ennakkoluuloihin perustuvia asenteita. Yleistyessään puhuvat jäävät ihmisten mieliin, ja tietynlaista kieltä saatetaan käyttää huomaamatta, että sen juuret ovat peräisin esimerkiksi rasistisia asenteita oikeuttavasta diskurssista. Toisinaan puuttumattomuus keskustelun tyyliin saattaa johtua siitä, että halutaan välttää konflikteja ja suojella omaa julkisuuskuvaa. Erityisen tärkeää olisi kuitenkin saada vallassa olevat päättäjät ymmärtämään tekojensa ja puheidensa vaikutuksia, minkä kautta julkiseen keskusteluun voitaisi mahdollisesti palauttaa ajatus rasismista ja vihapuheesta haitallisena ja sopimattomana asiana - ei normaalina ja hyväksyttävänä ilmiönä, kuten tällä hetkellä näyttäisi olevan.

Rajat kiinni! -kansanliike ei siis ole ainoa pelon ja vihan ilmapiirin ylläpitäjä julkisessa keskustelussa. Ennemminkin liike näyttäytyy esimerkkinä keskustelulle tyypillisistä piirteistä; ja reaktion kautta synnytetystä sosiaalisesta liikkeestä. Rajat kiinni! -kansanliike

ei myöskään ole ainoa ryhmä, joka kärsii vahvistusharhasta: useat yksilöt ovat alttiita hyväksymään omia ennakkokäsityksiä tukevaa informaatiota varauksetta. Erityisesti sosiaalisessa mediassa on helppo niin sanotusti jäädä ansaan, kun oma lähipiiri tai kontaktit jakavat usein itselle mieluista ja omaan arvomaailmaan sopivaa materiaalia. Ennakkoletukseni mukaisesti minunkin olisi henkilökohtaisesti helppo tuomita suoraan Rajat kiinni! -kansanliikkeen kaltaiset toimijat, mitä en näe kuitenkaan kehittävänä tai hyödyllisenä kenenkään kannalta, vaikka olettamuksieni mukaisesta kansanliikkeen luotsaamasta rasistisesta puheesta on myös näyttöä.

Haluni ymmärtää kansanliikkeen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja diskurssin viehätystä ajoi minut alun perin tutkimaan aihetta; ja nähdäkseni ymmärryksen kautta myös vaikuttaminen yksilöihin tulee mahdolliseksi. Vaikka poiminnat Rajat kiinni! -kansanliikkeen puheista ja kommentteista saattavat vaikuttaa kärjistetyin negatiivisilta ja rasistisilta, häviävä osa kansanliikkeen kannattajista puhuu myös asiallisesti niin sosiaalisessa mediassa kuin mielenosoituksissa. Samalla kun liikkeen kannattajien pelkoa ja huolta kohtaan voi tuntea myötätuntoa, on syytä huomata, että vihamieliset ajatukset elävät ja ovat näkyvillä liikkeen taustalla. Paljon toistellut loukkaukset ja kansanliikkeen luomat ”totuudet” vaikuttavat asenteisiin ja siihen, millainen maailmankuva ihmiselle rakentuu. Nähdäkseni erityisen vaarallisia ovatkin juuri vaikutteet, joita ristiriitaisia tuntemuksia kokevat ja maltillisen ennakkoluuloisia asenteita omaavat ihmiset saavat kansanliikkeenkin lietsomasta avoimen vihamielisestä puheesta. Piilevät ennakkoluulot muuttuvat avoimeksi rasismiksi, kun keskusteluympäristö tukee tällaisia asenteita ja luo niitä vastaavaa diskurssiivista tilaa.

Kiinnostukseni puolesta tutkimukseni olisi voinut olla enemmän myös ihmismieleen kohdistuvaa, ja pyrkiä vastaamaan tarkemmin siihen, mikä ihmistä motivoi osallistumaan esimerkiksi rasistiseen liikkeeseen. Näin vihan viehättykseen olisi mahdollisesti voinut pureutua syvemmin. Toisaalta tarkoitukseni on tuoda esille ajankohtaista puhuttavaa aihetta, johon nimenomaan sosiaalisten liikkeiden analyysi ja diskurssianalyysi sopivat. Diskurssihistoriallinen analyysi olisi voinut tarjota enemmänkin välineitä lähestyä aineistoa, koska maahanmuuton vastainen diskurssi on säilynyt ajan yli silmiinpistävän muuttumattomana. Vertailu olisi tosin jäänyt tällaisenaan pinnalliseksi turvautuessani toisen

käden aineistoon 1990-luvun keskusteluissa. Suomen kontekstissa on myös huomioitava, että osa kommentoijista on samoja kuin 90-luvulla.

Diskurssin säilyminen samankaltaisena ei sinänsä tee puhetapojen tutkimuksesta vähemmän arvokasta, koska sosiaalinen media viestintäkenttänä tuo uusia tutkimusmahdollisuuksia esimerkiksi juuri kansallismielisten ja rasististen liikkeiden analysoinnille ja diskurssin muutoksen tutkimukselle. Sosiaalisen median vaikutusten tutkiminen on tärkeää yhteiskuntatieteissä, koska siitä on tullut enenevässä määrin näkyvä poliittisen toiminnan organisoinnin ja osallistumisen paikka. Vaikka sosiaalinen media toimiikin tehokkaana kanavana vihan ja virheellisen informaation levittämiseen, tarkoitukseni ei ole luoda siitä täysin demonisoitua kuvaa. Ongelmistaan huolimatta digitaalinen media on osaltaan tehnyt sosiaalisten liikkeiden toiminnan järjestämisestä ja poliittisesta osallistumisesta mielekkäämpää. Konnektiivisuus luo kollektiiveja ja niin kauan kuin sosiaalisten liikkeiden kamppailu ajaa asiaansa positiivisuuden ja oikeudenmukaisuuden kautta, voidaan organisoitumisen muuttuminen helpommaksi ja verkostoituneemmaksi nähdä hyvänä asiana ihmisten mobilisoinnin suhteen.

Sosiaalisen median vaikutusten tutkimisen ohella näen tutkimuksessani merkityksellisenä kohtalaisen pienen mutta näkyvän ja ajankohtaisen liikkeen kuvauksen esimerkkinä pelon ja huolen muuttumisesta suuttumukseksi ja suoranaiseksi vihamielisyydeksi toisia kohtaan. Tyhjentävää vastausta ratkaisuksi vihamielisten asenteiden kitkemiselle on vaikea antaa, koska vihan syntyyn voivat vaikuttaa julkisen keskustelun ja yhteiskunnallisen tilanteen ohella myös yksilön henkilökohtainen elämä ja lähiympäristö. Keskusteluyhteyden luominen on kuitenkin tärkeää, ja tämä voi tapahtua pyrkimällä ymmärtämään eri osapuolten motiiveja ja toisaalta muistamalla, että ihmiset ovat yksilöitä – eivät koskaan tyhjentävästi määriteltävissä ryhmän kautta.

Lähdeluettelo

Tutkimuskirjallisuus

Aallas, Esa. (1991). *Somalishokki*. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.

Bennett, W. Lance, & Segerberg, Alexandra. (2013). *The Logic of Connective Action. Digital Media and the Personalization of Contentious Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Berman, Sheri. (2016). Populism Is Not Fascism: But It Could Be a Harbinger. *Foreign Affairs*, 95(6), 39–44. New York & Washington DC: The Council on Foreign Relations.

Collett, Elizabeth. (2017). Destination: Europe. Managing the Migrant Crisis. *Foreign Affairs*, 96(2), 150–156. New York & Washington DC: The Council on Foreign Relations.

Copsey, Nigel. (2007). Changing Course or Changing Clothes? Reflections on the Ideological Evolution of the British National Party 1999–2006. *Pattern of Prejudice* 41(1), 61–82. Abingdon: Routledge.

Della Porta, Donatella, & Diani, Mario. (2006). *Social Movements. An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Duffy, Margaret, E. (2003). Web of Hate: A Fantasy Theme Analysis of the Rhetorical Vision of Hate Groups Online. *Journal of Communication Inquiry* 27:3, 291–312. Thousand Oaks: Sage Publications.

Engesser, Sven, Ernst, Nicole, Esser, Frank & Büchel, Florin. (2017). Populism and Social Media: How Politicians Spread a Fragmented Ideology. *Information, Communication & Society*, 20(8), 1109–1126. Abingdon: Routledge.

Fairclough, Norman. (2003). *Analysing Discourse*. Lontoo: Routledge.

Fareed, Zakaria. (2016). Populism on the March: Why the West is in Trouble? *Foreign Affairs*, 95(6), 9–15. New York & Washington DC: The Council on Foreign Relations.

Frost, Peter, Casey, Birgitte, Griffin, Kaydee, Raymundo, Luis, Farrell, Christopher & Carrigan, Ryan. (2015). The Influence of Confirmation Bias on Memory and Source Monitoring. *The Journal of General Psychology*, 142(4), 238–252. Abingdon: Taylor & Francis Group.

- Fryklund, Björn. (2013). Populism - Changes Over Time and Space: A Comparative and Retrospective Analysis of Populist Parties in the Nordic Countries from 1965 to 2012. Teoksessa Ruth Wodak, Majid Khosravi-Nik, & Birgitte Mral (toim.), *Right-wing Populism in Europe: Politics and Discourse*, 267–276. Lontoo: Bloomsbury.
- Gerbaudo, Paolo. (2012). *Tweets and the Streets. Social Media and Contemporary Activism*. Lontoo: Pluto Press.
- Halikiopoulou, Daphne, Mock, Steven, & Vasilopoulou, Sofia. (2013). The Civic Zeitgeist: Nationalism and Liberal Values in the European Radical Right. *Nations and nationalism* 19(1), 107–127. Bognor Regis: John Wiley & Sons Ltd.
- Heywood, Andrew. (2002). *Politics, 2. painos*. Basingstoke: Palgrave Foundations.
- Jalonen, Jussi. (2011). Puolikuun pelko: muslimivastaiset ääriliikkeet Euroopassa ja Suomessa. Teoksessa Anssi Kullberg (toim.), *Suomi, terrorismi, Supo: koira joka ei haukkunut: miksi ja miten Suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä?*, 322–339. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Kaldor, Mary. (1999). *New & Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. Stanford: Stanford University Press.
- Lahav, Gallya. (2016). The Global Challenge of the Refugee Exodus. *Current History*, 115(777), 10–16. Philadelphia: Current History, Inc.
- Lowenthal, Leo. (1987). *False Prophets. Studies on Authoritarianism. Communication in Society, Volume 3*. Oxford: Transaction Books.
- Menéndez, Agustín, José. (2016). The Refugee Crisis: Between Human Tragedy and Symptom of the Structural Crisis of European Integration. *European Law Journal*, 22(4), 388–416. Oxford: John Wiley & Sons Ltd.
- Mols, Frank & Jetten, Jolanda. (2016). Explaining the Appeal of Populist Right-Wing Parties in Times of Economic Prosperity. *Political Psychology*, 37(2), 275–292. Oxford: Wiley Periodicals, Inc.
- Mudde, Cas. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Mudde, Cas. (2016). Europe's Populist Surge: A Long Time in the Making. *Foreign Affairs*, 95(6), 25–30. New York & Washington DC: The Council on Foreign Relations.
- Nickerson, Raymond S. (1998). Confirmation Bias: A Ubiquitous Phenomenon in Many Guises. *Review of General Psychology*, 2(2), 175–220. Washington: American Psychological Association: Educational Publishing Foundation.
- Pekonen, Kyösti. (toim.). (1999). *The New Radical Right in Finland*. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Pekonen, Kyösti. (1999). The patriotic right as a myth. Teoksessa Kyösti Pekonen (toim.), *The New Radical Right in Finland*, 114–136. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Pekonen, Kyösti, Hynynen, Pertti, & Kalliala, Mari. (1999). The New Radical Right Taking Shape in Finland. Teoksessa Kyösti Pekonen (toim.), *The New Radical Right in Finland*, 31–60. Jyväskylä: Kopijyvä.
- Pelinka, Anton. (2013). Right-wing Populism: Concept and Typology. Teoksessa Ruth Wodak, Majid KhosraviNik, & Birgitte Mral (toim.), *Right-wing Populism in Europe: Politics and Discourse*, 3–22. Lontoo: Bloomsbury.
- Pöyhkäri, Reeta, Haara, Paula, & Raittila, Pentti. (toim.). (2013). *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Pöyhkäri, Reeta, & Kantola, Matleena. (2013). Vihapuhe ja sananvapaus. Teoksessa Reeta Pöyhkäri, Paula Haara & Pentti Raittila (toim.), *Vihapuhe sananvapautta kaventamassa*. Tampere: Tampere University Press.
- Rattansi, Ali. (2007). *Racism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Sakki, Inari & Pettersson, Katarina. (2016). Discursive Constructions of Otherness in Populist Radical Right Political Blogs. *European Journal of Social Psychology*, 46(2), 156–170. Bognor Regis: John Wiley & Sons Ltd.
- Stockemer, Daniel. (2016). Structural Data on Immigration or Immigration Perceptions? What Accounts for the Electoral Success of the Radical Right in Europe? *Journal of Common Market Studies* 54(4), 999–1016. Oxford: John Wiley & Sons Ltd.
- Szczepanik, Marta. (2016). The 'Good' and 'Bad' Refugees? Imagined Refugeehood(s) in the Media Coverage of the Migration Crisis. *Journal of Identity and Migration Studies*, 10(2), 23–33. Oradea: The Department of Political Sciences and Communication Sciences.

Vaarakallio, Tuula, & Haapala, Taru (toim.). (2013). *The Distant Present*. Jyväskylän yliopisto: SoPhi.

Vaarakallio, Tuula. (2013). Taking Distance as a Condition of the Study of Politics. Teoksessa Tuula Vaarakallio & Taru Haapala (toim.), *The Distant Present*, 28–47. Jyväskylän yliopisto: SoPhi.

Wetherell, Margaret & Potter, Jonathan. (1992). *Mapping the Language of Racism: Discourse and the Legitimation of Exploitation*. Lontoo: Harvester Wheatsheaf.

Wodak, Ruth. (2009). *The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Wodak, Ruth. (2015). *The Politics of Fear: What Right-wing Populist Discourse mean*. Lontoo: SAGE Publications Ltd.

Verkkoaineisto

Eduskunta tiedote 2017: *Eduskuntaryhmä Uusi vaihto perustettu*. Julkaistu 13.6.2017, klo 14:05. Muokattu 14.6.2017, klo 9:53. Eduskunta. Saatavilla: <<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/eduskuntaryhma-uusi-vaihtoehto-perustettu.aspx>> [Haettu 30.11.2017]

Epressi tiedote 2016: *SONK: MV-lehden ja Uberuutisten nettisivuilla mainostavat yritykset boikottiin*. Julkaistu 6.1.2016 klo 12:40. Epressi. Saatavilla: <<https://www.epressi.com/tiedotteet/tyoelama/sonk-mv-lehden-ja-uberuutisten-nettisivuilla-mainostavat-yritykset-boikottiin.html>> [Haettu 23.11.2017]

Europa Rising. Facebook-ryhmä:

<https://www.facebook.com/pg/thisisEuropaRising/about/?ref=page_internal> [Haettu 7.6.2016]

Eurostat 44/2016: *Asylum in the EU Member States, Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015, Syrians, Afghans and Iraqis: top citizenships*, Eurostat News release. Julkaistu 4.3.2016. Saatavilla pdf-muodossa:

<<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>>

[Haettu 25.11.2016]

Facebook-ryhmä: *Ryhmän kuvaus. Rajat kiinni! -kansanliike*, Julkinen ryhmä, Facebook.

<<https://www.facebook.com/groups/rajat.kiinni.kansanliike/?fref=ts>> [Haettu 10.3.2016]

Facebook-ryhmä 2: *Tiedostot. Rajat kiinni! -kansanliike*, Julkinen ryhmä, Facebook.

<<https://www.facebook.com/groups/rajat.kiinni.kansanliike/files/>> [Haettu 18.5.2016]

Kansanliike.net: *Kansanliikkeen päämäärät.* <<http://kansanliike.net/rajat-kiinni-kansanliike/>> [Haettu 7.6.2016]

Kansanliike.net/missio: *Kansanliike.net:n päämää.* <<http://kansanliike.net/missio/>> [Haettu 28.11.2016]

Kansanliike.net/tiedote: *Media sekoittaa Suomi Ensin!- ja Rajat Kiinni! -ryhmät.* Julkaistu 2.7.2016. Kansanliike.net. <<http://kansanliike.net/tiedotteet/helsingin-uutiset-sekoittaa-suomi-ensin-ja-rajat-kiinni-ryhmat/>> [Haettu 24.11.2016]

KKO tiedote 2017: *MV-lehti -verkkosivuston Janitskinille ei valituslupaa.* Julkaistu 17.2.2017. Tiedote. Korkein oikeus. Saatavilla: <<http://korkeinoikeus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2017/02/mv-lehti-verkkosivustonjanitskinilleevalituslupaa.html>> [Haettu 23.11.2017]

Lehdistötiedote 2016: *Lehdistötiedote edustamisesta RK-kansanliikkeessä.* Julkaistu 2.2.2016. Kansanliike.net. Saatavilla: <<http://kansanliike.net/tiedotteet/1273/>> [Haettu 28.11.2016]

Maahanmuuttovirasto 2016: *Turvapaikanhakijat 1.1.-31.12.2015.* Julkaistu 21.1.2016. <http://www.migri.fi/download/64990_Tp-hakijat_2015.pdf?112d60bce211d488> [Haettu 25.11.2016]

Maahanmuuttoviraston tilasto 2016: *Turvapaikanhakijat ja päätökset 1990-1999.* Saatavilla:

<http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka_ja_pakolaistilastot/turvapaikanhakijat_ja_paatokset_1990-1999> [Haettu 28.11.2016]

Poliisi 9/2015: *Polttopullo heitettiin turvapaikanhakijoiden hätämajoitustilojen ovelle Kouvolassa.* Tiedote 25.9.2015. Kaakkois-Suomen poliisilaitos. Saatavilla:

<https://www.poliisi.fi/kaakkois_suomi/tiedotteet/1/0/polttopullo_heitettiin_turvapaikanhakijoiden_hatamajoitustilojen_ovellev_kouvolassa_39374> [Haettu 24.11.2016]

Poliisi 11/2015: *Polttopulloja heitettiin Raudaskylän opiston seinään Ylivieskassa*. Tiedote 1.11.2015. Oulun poliisilaitos. Saatavilla: <https://www.poliisi.fi/oulu/tiedotteet/1/0/polttopulloja_heitettiin_raudaskylan_opiston_seinaan_ylivieskassa_40883> [Haettu 24.11.2016]

Poliisi 12/2015: *Kuusankoskella heitettiin ilotulitteita vastaanottokeskukseen illalla 30.12.2015*. Tiedote 30.12.2015. Kaakkois-Suomen poliisilaitos. Saatavilla: <https://www.poliisi.fi/kaakkois_suomi/tiedotteet/1/0/kuusankoskella_heitettiin_ilotulitteita_vastaanottokeskukseen_illalla_30_12_2015_43043> [Haettu 24.11.2016]

Poliisi 06/2017: *Rautatientori rauhoitetaan mielenosoitustoiminnalta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden varmistamiseksi*. Tiedote 30.6.2017. Helsingin poliisilaitos. Saatavilla: <http://www.poliisi.fi/helsinki/prime101_fi.aspx/1/0/rautatientori_rauhoitetaan_mielenosoitustoiminnalta_yleisen_jarjestyksen_ja_turvallisuuden_varmistamiseksi_60944> [Haettu 30.11.2017]

Poliisihallitus 12/2015: *Turvapaikanhakijoiden saapuminen näkyy jokaisen poliisilaitoksen arjessa*. Tiedote 4.12.2015. Saatavilla: <https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/tiedotteet/1/1/turvapaikanhakijoiden_saapuminen_nakyy_jokaisen_poliisilaitoksen_arjessa_42109> [Haettu 1.12.2016]

Puolurekisteri 2017: Rekisteröidyt puolueet. Julkaistu 28.11.2017. <<http://www.vaalit.fi/fi/index/puolueet/rekisteroidytpuolueet.html>> [Haettu 30.11.2017]

Rajatkiinni.fi. Kotisivut: <<http://www.rajatkiinni.fi/>> [Haettu 8.6.2016]

Rikoslaki 2011/511. Annettu Helsingissä 13.5.2011. Saatavilla: <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L11>> [Haettu 20.7.2016]

Soldiers of Odin. Kotisivut. <<https://soldiersofodin.fi/>> [Haettu 30.11.2017]

Suomiensin.net: *Mikä on Suomi ensin?* Kotisivut. <<http://suomiensin.net/>> [Haettu 28.11.2016]

Suositus 97(20): *Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on "Hate Speech"*. Hyväksytty 30.10.1997. Saatavilla pdf-muodossa: <https://rm.coe.int/1680505d5b> [Haettu 29.7.2016]

SVT 2016 (Suomen virallinen tilasto): Eduskuntavaalit [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-6252. 2015, Liitetaulukko 2. *Puolueiden kannatus eduskuntavaaleissa 1991-2015 (%)*. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/evaa/2015/evaa_2015_2015-04-30_tau_002_fi.html> [Haettu 25.7.2016]

SVT, Maahanmuutto: (Suomen virallinen tilasto): *Maahanmuuttajat ja kotoutuminen*. Helsinki: Tilastokeskus. <<http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html>> [Haettu 28.11.2016]

SVT, Väestörakenne: (Suomen virallinen tilasto): *Väestö syntyperän ja taustamaan mukaan 1990-2015 – Ulkomaalaistaustaiset yhteensä*. Helsinki: tilastokeskus. <<http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset>> [Haettu 28.11.2016]

Tilastokeskus 2016: *Väestö syntyperän ja taustamaan mukaan 1990-2015*. Tilasto. <<http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/index.html/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalaistaustaiset>> [Haettu 28.11.2016]

Vastarintaliike. Kotisivut. <www.vastarinta.com> [Haettu 08/16]

Vuodatus.net 2016: *Rajat kiinni! -kansanliikkeen virallinen tiedotuskanava*, 15.1.2016. <<http://rajatkiinni.vuodatus.net/lue/2016/01/rajat-kiinni-kansanliikkeen-virallinen-tiedotuskanava>> [Haettu 28.11.2016]

Yle 30.9.2015: *Huono ruoka ja asuinolot saivat kymmenet turvapaikanhakijat kadulle – poliisi pelkää asenteiden koventuvan*. Julkaistu 30.9.2015 klo 19:23 (Päivitetty 1.10.2015 12:28). Ylen uutinen. Saatavilla: <<http://yle.fi/uutiset/3-8344737>> [Haettu 31.10.2016]

Yle 10.12.2015: *Tuli on roihunnut useissa vastaanottokeskuksissa – Yle koosti syksyn tapaukset yhteen*. Julkaistu 10.12.2015 klo 17:58 (Päivitetty 21.6.2016 klo 16:31). Ylen uutiset. Saatavilla: <<http://yle.fi/uutiset/3-8517586>> [Haettu 24.11.2016]

Yle 25.1.2016: Kansanliike haluaa panna rajat kiinni, Ylen aamu-tv. Saatavilla: <<http://areena.yle.fi/1-3273539>> [Haettu 19.10.2016]

Yle 7.5.2016: *Henkilokuva: Kemin katujen pikkukingi – kuinka Mika Ranta tuli perustaneeksi Soldiers of Odinin*. Sara Rigatelli. Julkaistu 7.5.2016 klo 07:02, päivitetty 7.5.2016 klo 15:00. Saatavilla: <<https://yle.fi/uutiset/3-8822027>> [Haettu 19.6.2016]

Yle 9.3.2017: *Tilanne Rautatientorilla kärjistyy – Poliisi: Turvapaikanhakija yritti hirttäytyä puuhun*. Esa Koivuranta. Julkaistu 9.3.2017 klo 11:48, päivitetty 9.3.2017 klo 15:59. Helsinki. Saatavilla: <<https://yle.fi/uutiset/3-9499919>> [Haettu 30.11.2017]

Videoaineisto

Helsinki 19.9.2015, video 1: *Helsingin keskustassa mielenosoitus maahanmuuttoa vastaan – video*. Julkaistu 19.9.2015 klo 15:37 (päivitetty 19.9.2015 klo 18:22), Yle. Saatavilla: <<http://yle.fi/uutiset/3-8317755>> [Haettu 16.11.2016]

Helsinki 3.10.2015, video 1: *Rajat Kiinni Helsinki mielenosoitus*. Esitettiin suoratoistona 3.10.2015, Youtube. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=U_Cqo21cZz0> [Haettu 16.11.2016]

Helsinki 7.5.2016, video 1: *Rajat Kiinni -mielenosoitus 7.5.2016*. Esitettiin suoratoistona 7.5.2016, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=k2jvMwHpHtI>> [Haettu 3.10.2016]

Helsinki 24.9.2016, video 1: *Rajat Kiinni! -mielenosoitus 24.09.2016 (1/2) [Fin]*. Julkaistu 24.9.2016, Youtube. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=0a3CXq8Fh_Q> [Haettu 3.10.2016]

Helsinki 18.2.2017: *Rajat kiinni- Suomi Ensini- Helsinki 18.2.2017*. Julkaistu 18.2.2017, Youtube. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=S1_kvmpqZgPg> [Haettu 7.4.2017]

Lahti 3.10.2015, blogi: *202. RAJAT KIINNI! – Mielenosoituspuhe Lahdessa*. Julkaistu 3.10.2015, Blogi ja video. Saatavilla: <<https://jameshirvisaari.wordpress.com/2015/10/03/202-rajat-kiinni-mielenosoituspuhe-lahdessa/>> [Haettu 16.11.2016]

Lahti 3.10.2015, video 1: *Video: MTV Uutiset seuraa mielenosoituksia maahanmuutosta – useita päihtyneitä kiinni Lahdessa*. Julkaistu 3.10.2015 10:06 (Päivitetty 3.10.2015 12:56), MTV. Saatavilla: <<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/live-klo-12-30-mtv-uutiset-seuraa-mielenosoituksia-maahanmuuttoa-puolesta-ja-vastaan/5340856>> [Haettu 16.11.2016]

Lahti 3.10.2015, video 2: *LAHDESSA VAADITTIIN RAJOJA KIINNI*. Julkaistu 3.10.2015 15:43. Iltalehti. Saatavilla: <http://www.iltalehti.fi/iltvuutiset/201510030154324_v0.shtml> [Haettu 16.11.2016]

Narinkkatori 19.3.2016, Facebook: *Marssille tuli enemmän väkeä kuin mitä oli kokoontunut Narinkkatorille kuuntelemaan puheita. Televisio ja lehdistö ei ole noteerannut tapahtumaa. Keskustassa oli kuitenkin aika paljon ihmisiä kuvaamassa marssia, joten toivottavasti vaatimuksemme jäivät edes jollain tavoin itämään ihmisten mielissä*. Julkaistu 20.3.2016, Facebook. Kirjautuneena saataville: <<https://www.facebook.com/100004613868077/videos/g.1469548606685280/600620420101748/?type=2&theater>> [Haettu 16.11.2016]

Salo 30.8.2015, video 1: *Salon mielenosoitusten järjestäjät kohtasivat IL-TV:ssä*. Julkaistu 3.12.2015, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=W-vlva-bIXM>> [Haettu 27.10.2016]

Salo 30.8.2015, video 2: *Susanna Kaukinen - Salo 2015, Rajat Kiinni! -Kansanliikkeen syntymä*. Julkaistu 8.4.2016, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=ZgWd8aSLJ7s>> [Haettu 27.10.2016]

Salo 30.8.2015, video 3: *Mielenosoitus Salon Märynummen vastaanottokeskusta vastaan Salon Torilla*. Julkaistu 30.8.2015, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=4DujfMCpV6M>> [Haettu 27.10.2016]

Salo 30.8.2015, video 4: *"OTATKO NAAPURIISI 300 TUNTEMATONTA?"* Julkaistu 30.8.2015 klo 18.32. Iltalehti. Saatavilla: <http://www.iltalehti.fi/iltvuutiset/201508300183225_v0.shtml> [Haettu 3.11.2016]

Senaatintori 24.10.2015, Facebook: *Vielä vähän elävää kuvaa Helsingistä viime lauantailta*. Julkaistu 27.10.2015. Facebook. Kirjautuneena saatavilla: <<https://www.facebook.com/100008173363016/videos/g.1469548606685280/1659101247705638/?type=2&theater>> [Haettu 16.11.2016]

Senaatintori 14.11.2015, facebook: *Ei suurmoskeijaa Suomeen! -kulkue Senaatintorilla*. Julkaistu 15.11.2015, Facebook. Kirjautuneena saatavilla: <<https://www.facebook.com/100008173363016/videos/g.1469548606685280/1664003073882122/?type=2&theater>> [Haettu 16.11.2016]

Tampere 2.10.2015, video 1: *Seppo Lehto - Rajat Kiinni -puhe 1*. Julkaistu 9.10.2015, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=PNGyBy2SxTA>> [Haettu 16.11.2016]

Tampere 2.10.2015, video 2: *Seppo Lehto - Rajat Kiinni -puhe 2*. Julkaistu 9.10.2015, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=gjxo6J730Fs>> [Haettu 16.11.2016]

Tampere 2.10.2015, video 3: "Rajat Kiinni Tampere mielenosoitus. Esitettiin suoratoistona 2.10.2015. Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=Bcmj8uMJBf8>> [Haettu 27.10.2016]

Tornio 3.10.2015, video 1: *Rajat kiinni! 3.10.2015 Tornio Finland*. Julkaistu 3.10.2015, Youtube. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=jhmL8TjAw_0> [Haettu 24.11.2016]

Tornio 19.9.2015, video 1: *Torneå (Finland) Rajat kiinni - Patriots in Finland demonstrate against open borders*. Julkaistu 19.9.2015, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=wUH-iCKBW38>> [Haettu 24.11.2016]

Turku 17.10.2015, video 1: *Olavi Mäenpää - puhe Rajat Kiinni -mielenosoituksessa Turussa*. Julkaistu 21.10.2015, Youtube. Saatavilla: <<https://www.youtube.com/watch?v=ZDa0Lyvnd0I>> [Haettu 24.11.2016]

Turku 14.12.2015, facebook: *Turku tänään 14.12.2015 Vol4 - On se kumma jos ei ala menee jakeluun, että..RAJAT KIINNI!! Prkl... -.-*. Julkaistu 14.12.2015, Facebook. Kirjautuneena saatavilla:

<<https://www.facebook.com/joku.kiva.33/videos/g.1469548606685280/472380376285200/?type=2&theater>> [Haettu 16.11.2016]

Huomio verkko- ja videoaineistosta:

Aineiston tarkastelu saattaa vaatia sisäänkirjautumista palveluun: esimerkiksi Facebook-materiaalien katselu vaatii kirjautumista. Osa viitattujen sivustojen materiaaleista on saattanut siirtyä vuoden 2017 aikana uusille sivuille: <http://www.suomiturvalliseksi.fi/rajat-kiinni-kansanliike/>. Olen palannut lähdetiedoissa käytettyihin verkkomateriaaleihin kuvakaappausten muodossa.